

Management plán ochrany památkových hodnot památek zahradního umění

Ing. Lenka Křesadlová, Ph.D.

Ing. Jiří Olšan

Ing. Marek Ehrlich

Národní památkový ústav, 2015

Program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI 2011-2015), projekt DF12P01OVV044: „Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování.“

Oponenti metodiky:

Jan Hendrych

Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i.

PhDr. RNDr. Markéta Šantrůčková, Ph.D.

Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i.

Obsah

Předmluva	4
Vstupní údaje.....	5
Výzkumná aktivita.....	5
Název metodiky	5
Cíl metodiky.....	5
Popis uplatnění metodiky.....	5
Legislativní rámec problematiky a její význam v procesu péče o památky zahradního umění.....	6
Zákonné předpisy.....	6
Mezinárodní úmluvy a charty	7
Metodická východiska.....	9
Použité zkratky.....	10
Management plán ochrany památkových hodnot památek zahradního umění.....	11
Vstupní údaje management plánu ochrany památkových hodnot PAZU	14
Identifikační údaje.....	14
Zákony a předpisy limitující proces péče a užívání v daném objektu PAZU	14
Základní analytické podklady podmiňující proces péče a užívání v daném objektu PAZU.....	15
Plán využívání PAZU	17
Základní teze	17
Analýza, interpretace a vyhodnocení historických a aktuálních způsobů a intenzity využívání PAZU	19
SWOT analýza problematiky.....	25
Návrh plánu využívání PAZU pro MPOPH.....	26
Doporučený řešitelský tým	27
Plán péče o hmotnou substanci PAZU	28
Základní teze	28
Analýza současného stavu péče a reálného stavu jednotlivých kategorií strukturálních prvků obsažených v kompozici PAZU.....	28
SWOT analýza problematiky.....	31
Návrh plánu péče o hmotnou substanci PAZU	32
Doporučený řešitelský tým	33
Plán prezentace památkových hodnot PAZU	34
Analýza současného stavu prezentace hodnot PAZU	34
SWOT analýza problematiky.....	37

Návrh plánu aktivit prezentace památkových hodnot PAZU pro MP	38
Doporučený řešitelský tým	39
Platnost dokumentu management plán ochrany památkových hodnot PAZU a jeho aktualizace ...	40
Zdůvodnění novosti postupu	42
Srovnání se zahraničím	42
Seznam použité a související literatury	44
Přílohy	46

Předmluva

Metodika přináší vzor praktického uplatnění řady ryze odborných výstupů a analýz v procesu efektivního plánování každodenní péče o památky zahradního umění. Popisuje postup, jak na základě objektivizovaného hodnocení jednotlivých parametrů hmotné substance i nehmotných hodnot konkrétní památky vytvořit dokument definující potřebnou náplň péče a limity pro její využívání.

Metodika ukazuje důležitost střednědobého a dlouhodobého plánování a především srozumitelné komunikace odborných názorů a zjištění směrem k široké veřejnosti s cílem, zajistit dlouhodobé a stabilní naplňování konceptu trvale udržitelného rozvoje památek zahradního umění na území naší republiky.

Zvolený postup je zaměřen nejen na hledání rovnováhy mezi uspokojováním potřeb uživatelů a ochrany identifikovaných hodnot památky, ale zdůrazňuje potřebu vytvářet podmínky pro obecné přijetí zjištěných hodnot společností a motivovat společnost k aktivní participaci na ochraně těchto hodnot.

Pro ochranu hodnot ve veřejném zájmu je nezbytné, aby byl předmět ochrany co nejlépe poznán, popsán a výsledky následně sdíleny se všemi zainteresovanými stranami. Poznání a srozumitelné předání těchto poznatků je základním předpokladem k tomu, aby byla ochrana naplňována a byla rovněž většinou společností vnímána jako žádoucí, výsostně důležitá, a v ideálním případě považována za samozřejmou občanskou povinnost.

Zahradní umění bylo ještě v 19. století vnímáno jako vrchol umělecké produkce, protože snoubilo dokonalost přírody se schopnostmi umělců mnoha různých zaměření. Památky zahradního umění tedy představují památky souborné, komplexní, které sice vznikaly jako tvůrčí počín člověka, ale tyto ideální vize jsou neustále konfrontovány s vývojem živé, dynamicky se měnící přírodní složky v jejich kompozici. Jejich zachování je bytostně závislé na kontinuální péči.

Aby proces péče a způsoby využívání památky nevedl ke snížení kvality celku, je u tohoto typu památek obzvláště nutné precizně popsat historický vývoj, definovat hodnoty a předmět ochrany. Na základě těchto maximálně objektivizovaných vědomostí je nezbytné plánovat proces jak v krátkodobém tak minimálně ve střednědobém horizontu nutnou péči.

Uplatnění předkládané metodiky prostorové analýzy přináší v praxi možnost objektivně a srozumitelně prezentovat hodnoty jak vlastních památek zahradního umění, tak jejich prostředí, a tím podnítit veřejný zájem o jejich ochranu.

Vstupní údaje-a

Výzkumná aktivita

Metodický materiál byl vytvořen v rámci **Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI 2011-2015)** projekt DF12P01OVV044 **Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování.** Hlavním cílem projektu je aplikace a rozvíjení nových metod identifikace hodnot v chráněných územích, v tomto případě vývoj metodik a nástrojů pro specifikaci režimu péče o památky zahradního umění.

Název metodiky

Management plán ochrany památkových hodnot památek zahradního umění

Cíl metodiky

Cílem této metodiky je definice nástrojů, s jejichž pomocí je možné vytvořit vhodné podmínky pro ochranu objektivně stanovených kulturně historických hodnot památek zahradního umění. Podstatnou měrou přispívá k efektivnímu naplňování požadavků ochrany kulturního dědictví obsažených jednak v aktuálně platné české legislativě, jednak v doporučeních formulovaných k této problematice ve významných mezinárodních dokumentech o ochraně kulturního dědictví.

Metodika přináší vzor praktického uplatnění řady ryze odborných výstupů a analýz v procesu efektivního plánování každodenní péče o tento dílčí segment nemovitého kulturního dědictví. Ozřejmuje nutnost specifického postupu směrem k výjimečnému konceptu památek zahradního umění, které sice vznikaly jako tvůrčí počín člověka, ale tyto ideální vize jsou neustále konfrontovány s vývojem živé, dynamicky se měnící přírodní složky v jejich kompozici. Popisuje postup, jak na základě objektivizovaného hodnocení jednotlivých parametrů hmotné substance i nehmotných hodnot památek zahradního umění vytvořit dokument definující potřebnou náplň péče a limity pro jejich využívání.

Metodika dále ukazuje důležitost střednědobého a dlouhodobého plánování a především srozumitelné komunikace odborných názorů a zjištění s širokou veřejností s cílem zajistit dlouhodobé a stabilní naplňování konceptu trvale udržitelného rozvoje památek zahradního umění na území naší republiky.

Popis uplatnění metodiky

Metodika přináší vzor praktického uplatnění řady ryze odborných výstupů a analýz v procesu efektivního plánování péče o identifikované kulturně historické hodnoty památek zahradního umění jako specifického segmentu nemovitého kulturního dědictví. Management plán ochrany památkových hodnot památek zahradního umění, vytvořený dle této Metodiky, by se měl stát funkčním podkladem (nástrojem) pro koncepční práci správců a majitelů těchto památek, zástupců místních samospráv, odborných pracovníků státní památkové péče a dalších osob a organizací vstupujících do procesu památkové péče, při plánování dlouhodobého udržitelného rozvoje památek zahradního umění. Využití metodiky se předpokládá zejména v památkách zahradního umění spravovaných Národním památkovým ústavem.

Legislativní rámec problematiky a její význam v procesu péče o památky zahradního umění

Zákonné předpisy

Na proces ochrany a péče o kulturní památky v České republice a tedy i na její plánování má na legislativní úrovni v současné době vliv řada zákonných opatření z různých oborů. Problematika spadá jak do resortu kultury, tak ochrany přírody a krajiny, vodního hospodářství, energetiky a podobně.

Obecné principy ochrany přírody a životního prostředí jsou v České republice zahrnuty v Ústavě ČR,¹ kde článek 7 stanoví: „Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství“. V Listině základních práv a svobod, která je součástí Ústavy, je uvedeno: „Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem“.² Ochrana přírody a krajiny je zde ustanovena jedním z veřejných zájmů, kulturně-historické hodnoty lze dovozovat z odkazu na jiné „obecné zájmy“.

Problematika péče o památky a o uchování jejich hodnot je v aktuálně platné české legislativě upravena zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů, který v §9. Ochrana a užívání kulturních památek uvádí:

„Vlastník kulturní památky je povinen na vlastní náklady pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením. Kulturní památku je povinen užívat pouze způsobem, který odpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě a technickému stavu...“

Povinnost pečovat o zachování kulturní památky, udržovat kulturní památku v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením má také ten, kdo kulturní památku užívá.

Organizace a občané, i když nejsou vlastníky kulturních památek, jsou povinni si počínat tak, aby nezpůsobili nepříznivé změny stavu kulturních památek nebo jejich prostředí a neohrožovali zachování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek.“

K nemovitým kulturním památkám patří i historické zahrady a parky. V Ústředním seznamu kulturních památek jsou nejčastěji uvedeny jako součást zámeckých a klášterních areálů. Jen výjimečně, v podobě osamocené díla, jsou evidovány jako samostatná kulturní památka.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny³ umožňuje široké spektrum forem ochrany přírody včetně esteticky hodnotné krajiny. Historické zahrady a parky může orgán ochrany přírody a krajiny registrovat jako významný krajinný prvek,⁴ což však může vyústit v rozpory mezi zájmy ochrany přírody a památkové péče. Zákon umožňuje i ochranu vybraných částí kulturní krajiny včetně historických parků jako přírodní památky.⁵

¹ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

² Viz článek 11, odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

³ §2 odst. 1 a 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

⁴ §3 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

⁵ §36 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Ochranu kulturních hodnot v území umožňuje prostřednictvím územního plánování zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). Nový stavební zákon definuje cíle a úkoly již v návaznosti na Úmluvu o ochraně architektonického dědictví Evropy a Evropskou úmluvu o krajině, které se promítly do jeho některých ustanovení.⁶

Památky zahradního umění se mohou nacházet v záplavových územích, v ochranných pásmech vodních zdrojů, nebo mohou ležet v oblasti přirozené akumulace vod, a proto je v procesu péče nutné respektovat také zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon). Přes jejich území mohou procházet sítě technického vybavení podléhající ochraně dle zákona č. 458/2000 Sb., o podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích (energetický zákon). Mohou se zde nacházet lesní pozemky, jejichž management bude ovlivňován zákonem č. 289/1995 Sb., o lesích. Dále mohou být uplatňovány další zákony a normy řešící některé aspekty provozu památky, např. hygienické předpisy v rámci návštěvního provozu apod.

Mezinárodní úmluvy a charty

Součástí právního řádu České republiky se stala řada mezinárodních dokumentů a úmluv platných v rámci Evropské unie. V českém prostředí památkové péče hrají důležitou metodickou a inspirativní roli v péči o kulturní krajinu, prostředí kulturních památek či městskou krajinu. K těmto dokumentům patří především *Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy*,⁷ kterou přijala Rada Evropy v Granadě dne 3. října roku 1985.⁸ Úmluva definuje kromě stavebních památek a skupin objektů pojem „míst“ jako kombinovaných děl člověka a přírody. Tato místa by měla být „pozoruhodná svým historickým, archeologickým, uměleckým, vědeckým, společenským nebo technickým významem“.⁹

Organizace ICOMOS vytvořila řadu dalších dokumentů věnovaných kulturnímu dědictví, jež mají zejména funkci metodickou a jejichž dodržování patří v civilizovaných zemích také k samozřejmým zásadám působení památkové péče.¹⁰ K prvním mezinárodním dokumentům, které se zabývaly upřesněním principů ochrany, se řadí Athénská, Benátská a Florentská charta, které mají mimořádný význam pro formulaci zásad památkové péče.

*Athénská charta*¹¹ představuje významný dokument zahrnující zásady památkové péče a pojetí restaurátorské práce, zformulovaný na Mezinárodní konferenci památkových teoretiků a restaurátorů, svolané komisí pro mezinárodní duševní spolupráci v Athénách roku 1931. Na mezinárodní úrovni byly poprvé zformulovány principy konzervace a restaurování památek směřující k jejich zachování v plné autenticitě.¹²

⁶ Např. §18 odst. 4 a §19 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu.

⁷ Český překlad viz J. Poláková (ed.), *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*, Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště 2007, s. 138-154.

⁸ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Úmluvy o ochraně architektonického dědictví Evropy č. 73/2000 Sb.m.s.

⁹ Čl. 1. Úmluvy o ochraně architektonického dědictví Evropy.

¹⁰ J. Poláková (ed.), op. cit., s. 6.

¹¹ Český překlad viz B. Pacáková-Hošťálková - J. Petrů - D. Riedl - A.M. Svoboda, *Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha: Nakladatelství Libri, s. 438-439.

¹² Český překlad viz B. Pacáková-Hošťálková - J. Petrů - D. Riedl - A.M. Svoboda, op. cit., s. 439.

*Benátská charta o zachování a restaurování památek a sídel*¹³ prohloubila a rozšířila zásady Athénské charty. Byla schválena na II. mezinárodním kongresu architektů a techniků historických památek, který se sešel v Benátkách v květnu 1964. Přinesla základní zásady ochrany, obnovy, konzervace a restaurování památek, které byly obecně objasněny a formulovány na mezinárodní úrovni. V dokumentu charty se zdůrazňuje, že základem každé ochrany památky je stálá, soustavná údržba, kterou památky vyžadují (čl. 4).

Benátskou chartu doplnila na specifickém úseku ochrany historických zahrad *Florentská charta*,¹⁴ kterou vypracoval Mezinárodní výbor pro historické zahrady a historické lokality ICOMOS - IFLA na svém zasedání ve Florencii dne 21. května 1981. Chartu redigoval Mezinárodní výbor a ještě téhož roku ji registroval ICOMOS.

Florentská charta plní úlohu základního oborového dokumentu v obnově a péči o památky zahradního umění. Definuje mimo jiné pojem historická zahrada, formuluje principy její ochrany, údržby, obnovy a využití. Uvádí charakteristické vlastnosti historické zahrady, pro které je považována za památku.: „Historická zahrada je architektonická a vegetační kompozice, jež je z hlediska dějin nebo umění celospolečensky významná“¹⁵ a přesně specifikuje její architektonickou kompozici (čl. 2 a 4). Stanoví požadavky ochrany a údržby (čl. 9, 10, 11). Odmítá jakékoli změny fyzikálního prostředí historické zahrady (čl. 14). Precizuje podmínky vhodného využití historických zahrad (čl. 18-22). Zodpovědná místa by měla určit na základě vyjádření příslušných expertů opatření finančního rázu, vhodná pro údržbu, konzervaci, restaurování a popřípadě restituci historických zahrad“.¹⁶

Problematice zpřístupnění a prezentace kulturních památek se věnuje mezinárodní charta o kulturním turismu, (Mexiko, říjen 1999). Ta zdůrazňuje jak právo kulturní dědictví poznávat, tak i zodpovědnost jej uchovávat. Za důležitý aspekt považuje odpovídající míru fyzické, duševní i citové dostupnosti kulturního dědictví spojenou s respektem k hodnotám, kterých jsou nositeli. Hovoří o nutnosti zachování původnosti (autenticity) památkových lokalit, zdůrazňuje potřebu vytváření plánů využívání památky, mimo jiné s cílem zajišťovat návštěvníkům plnohodnotný zážitek.¹⁷

Důležitým podkladem pro ochranu prostředí kulturního dědictví je *Xi'anská deklarace*, zformovaná na konferenci ICOMOS, konané v Číně v roce 2005. Konference mimo jiné zaměřila pozornost na význam prostředí kulturního dědictví v praktické péči o jeho kvalitu, a to v měnících se městských i volných krajinách. Byl zde zdůrazněn především význam prostředí kulturního dědictví, který je odvozován ze společenské, duchovní, historické, umělecké, estetické, přírodní, vědecké i jiné hodnoty kulturního dědictví. Od této hodnoty se také odvíjí kvalita vztahů spojená s fyzickým, vizuálním, duchovním a dalším kulturním kontextem prostředí.¹⁸

Metodický materiál poskytuje vhodný podklad pro efektivní naplňování požadavků obsažených v aktuálně platné české legislativě a to v zákoně č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči a

¹³ Český překlad viz B. Pacáková-Hošťálková - J. Petrů - D. Riedl - A.M. Svoboda, op. cit., s. 440-442.

¹⁴ Český překlad viz J. Poláková (ed.), op. cit., s. 128-136.

¹⁵ Viz čl. 1 Florentské charty; český překlad viz J. Poláková (ed.), op. cit., s. 128.

¹⁶ Viz čl. 23 Florentské charty; český překlad viz J. Poláková (ed.), op. cit., s. 134.

¹⁷ Český překlad viz J. Poláková (ed.), op. cit., s. 202-213.

¹⁸ Dostupné na <http://www.international.icomos.org/charters/xian-declaration.pdf>; český překlad citován podle z KUČOVÁ, DOSTÁLEK, EHRlich, KUČA, PACÁKOVÁ 2014, s. 16.

v doporučeních uvedených k dané problematice ve významných mezinárodních chartách ICOMOS, především v Chartě o historických zahradách, (Florence 1982) a Chartě o kulturním turismu, (Mexiko 1999).

Metodická východiska

Obecně je management chápán jako soubor praktik, jejichž prostřednictvím jsou dostupné zdroje využívány k vytváření hodnot¹⁹ či jako proces koordinace pracovních aktivit lidí tak, aby byl prováděn účinně a efektivně.²⁰ Nepostradatelnou součástí tohoto procesu je plánování, které zahrnuje definici cílů a celkové strategie pro jejich dosažení. Plánování na poli ochrany a péče o památkový fond má svá specifika vycházející z faktu, že primárním cílem tohoto plánu by mělo být uchování existujících hodnot a jejich uměřené využívání.²¹

Nejpropracovanější je v této oblasti metodika vytváření Plánu nakládání se statky zapsanými na Seznam světového dědictví (Management plan).²² Jedná se o plán řízení a odpovědnosti za hodnoty statku. Klade si za cíl zajistit uchování těch kvalit, pro které jim byl (anebo nově má být) přiznán prestižní status světově významného statku. Management Plan tohoto zaměření by měl být dokumentem koncepčním a svou povahou dynamickým. Měl by obsahovat konkrétní cíle. Je zde předpokládána střednědobá platnost 5 let a jeho pravidelná aktualizace i kontrola naplňování vytyčených cílů. Dle metodiky by se MP měl skládat ze čtyř základních částí: obecné charakteristiky statku, analytické části, SWOT analýzy a návrhové části. Analytická část je dále zaměřena: na odborně popisné údaje o statku, na současný stav památky a rizikové faktory, na právní rámec a dokumenty zajišťující uchování a péči o nominovaný statek, na aspekty služeb pro návštěvníky a prezentace hodnot a na analýzu financování. Na základě jejího vyhodnocení jsou pak stanoveny dílčí kroky k dosažení cílů. Pro památky UNESCO vyžaduje MP podrobnost odpovídající důležitosti památek celosvětového významu. Pro běžnou památkovou praxi by bylo vytváření takto obsáhlého dokumentu nereálné, ale základní potřeby jsou pro ochranu památek UNESCO a památek zahradního umění společné a předkládaná metodika s nimi pracuje. Ani institut Management plan památky UNESCO však není zatím zakotven v právních předpisech České republiky. Jeho platnost a budoucí využitelnost je potřebné zajistit jiným způsobem (vyhláška obce, kraje, vnitřní směrnice správce či správců statku atd.). S tímto problémem se budou potýkat i případné management plány dalších památek.

V péči o historické zahrady a parky se v anglosaských zemích uplatňuje řada nástrojů. Jeden z neúčinnějších představují plány ochrany a péče - Conservation Management Plans (CMP).²³ Efektivnost CMP je založena na logické posloupnosti kroků jejich zpracování a jejich komplexnosti. V první fázi se CMP zabývají aktuálním stavem konkrétní zkoumané historické zahrady (parku atp.), následně jsou identifikovány její hodnoty a určeny faktory, které je ohrožují. Na základě analýzy se vytyčují vize budoucího stavu zahrady a stanovují postupy, které mají chránit a posilovat její hodnoty a vytvářet základ systému péče o památku v budoucnosti.

¹⁹ L. Kesner, Marketing a management muzeí a památek, Praha: Grada 2005, s. 261.

²⁰ M. Coulter - S.P. Robbins, Management, Praha: Grada Publishing, s.23.

²¹ L. Kesner, op. cit.

²² M. Beneš - V. Kučová - J. Vlčková, Metodické principy přípravy nominací k zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO a zásady uchování hodnot těchto statků, Odborná metodická publikace, sv. 42, Praha: Národní památkový ústav 2011.

²³ Viz např. <https://www.english-heritage.org.uk/professional/advice/advice-by-topic/parks-and-gardens/conservation-management-plans/>

Vlastní systém strategických dokumentů používá organizace Royal Parks, která je zodpovědná za provoz a péči o více než 2 000 ha historických parků v Londýně. Pro každý z osmi spravovaných historických parků je zpracován Management plán (Park management plan), což je v jejich pojetí hlavní dlouhodobý strategický dokument (vize na 100 let), aktualizovaný každých deset let. Tyto plány na podkladě historického kontextu a popisu aktuálního stavu zahrad a parků z mnoha aspektů formulují dlouhodobé cíle rozvoje a jeho řízení. Na Management plán navazuje Operativní plán (Operations Plan), což je každoročně aktualizovaný plán činnosti, který je schopný pružně reagovat na změny v potřebách a prioritách společnosti, na zpětnou vazbu od návštěvníků, obchodní plány, připomínky odborníků z dozorčí rady a podobně. Kromě těchto hlavních dokumentů jsou pro zájemce k dispozici na internetových stránkách společnosti návštěvní řády parků, jasně definovaná pravidla pro využívání parků k filmování, pořizování fotografií ke komerčnímu využití, konání svatebních obřadů, pro cyklisty, majitele psů a podobně.²⁴

V prostředí německé památkové péče byl v polovině šedesátých let minulého století vyvinut metodický postup, označovaný jako "Parkpflegewerk,"²⁵ koncipovaný jako systémový plánovací nástroj k analýze, dokumentaci, k zajištění památkové péče, údržbě a obnově historických zahrad.²⁶ Postupně se stal oborovým standardem a je využíván i v dalších německy mluvících zemích, ve Švýcarsku a také v Rakousku. Jeho metodický postup zahrnuje vědecké zpracování historického vývoje, analýzu a zhodnocení současného stavu zahradního díla, na jejichž základě má být formulován ideální cílový stav památkové obnovy zahrady a z toho vyplývající postupy restaurování a pěstebních opatření.

Použité zkratky

CMP - Conservation Management Plans

GIS - zeměpisný (geografický) informační systém

ICOMOS - International Council on Monuments and Sites, (Mezinárodní rada památek a sídel)

IISPP - Integrovaný informační systém památkové péče

NPU - Národní památkový ústav

²⁴ Dostupné na <https://www.royalparks.org.uk/park-management/>

²⁵ K.-J. KRAUSE, Lexikon Denkmalschutz und Denkmalpflege, Essen : Klartext Verlag 2011.

²⁶ Viz například A. Röthing, *Parkpflegewerk Müschpark / Aachen*, 2012, dostupné na [www: http://www.aachen.de/DE/stadt_buerger/planen_bauen/denkmalpflege/mueschpark/Band_I_Textband_PPW_Mueschpark_Internet.pdf](http://www.aachen.de/DE/stadt_buerger/planen_bauen/denkmalpflege/mueschpark/Band_I_Textband_PPW_Mueschpark_Internet.pdf)

Management plán ochrany památkových hodnot památek zahradního umění

Památky zahradního umění jsou díla významná z hlediska dějin nebo umění (zahrady, parky aj.), utvářená záměrně jako architektonické a vegetační kompozice v souladu s estetickými názory, životním stylem, filozofickými postoji a zahradní kulturou své doby. Specifickým rysem památek zahradního umění je zastoupení přírodní složky v jejich kompozici, a to především rostlin, jež jsou zdrojem proměnlivosti zahrad či parků nejen v rámci střídání ročních období, ale v důsledku růstového vývoje i v dlouhodobém časovém horizontu.

Památky zahradního umění jsou obvykle chráněny jako nemovité kulturní památky. Za památku zahradního umění lze považovat rovněž zahrady, parky a další díla nepoživající památkové ochrany, která jsou pro daný region či místo významnými doklady historického společenského vývoje, životního stylu a zahradní kultury minulosti a naplňují tak věcnou charakteristiku památky.

Připsání **hodnoty** památce se uskutečňuje prostřednictvím subjektů, které ji vnímají, poznávají a oceňují (hodnotí). Hodnotícími subjekty nejsou obecně jen památkáři (a obecně experti), ale také návštěvníci a uživatelé. Proces přiznání hodnoty určitému dílu tak může mít i charakter sociální konstrukce.²⁷

Hodnoty, na jejichž ochranu je zaměřen tento metodický materiál, by měly být stanoveny právě experty na základě objektivizovaného hodnocení, získaného aplikací standardizovaného metodického postupu. Tyto hodnoty pak musí být nejen fyzicky chráněny, ale také interpretovány a komunikovány tak, aby byly přijaty většinou společností.

Management plán v podobě dokumentu, ať je zaměřen na jakoukoli oblast lidské činnosti, by měl komplexním způsobem formulovat jak vizi a cíle, tak podrobně uvádět prostředky a cesty, jichž má být užito, a rovněž stanovovat zpětnou vazbu, tedy způsob vyhodnocení. Plánování je zaměřeno na stanovení budoucího stavu a cest k jeho dosažení.

Zatímco management většiny organizací je veden primárně cílem vytváření nových hodnot a zisku, smysl existence muzeí, galérií, památkových objektů a jiných kulturních institucí spočívá mimo jiné ve správě a uchování existujících hodnot a tento aspekt musí být v souladu s využíváním těchto hodnot i za cenu ztráty části možného zisku.

Management plán je často chápán pouze jako nástroj péče o hmotnou podstatu památky - tedy jako plán vlastní údržby, případně obnovy a míry využívání. V předkládaném pojetí je řešena také ochrana nehmotných památkových hodnot. Je kladen důraz na budování žádoucí „Hodnoty identity“-specifického obrazu památky směrem k veřejnosti, což je nezbytný nástroj péče o památky zahradního umění.

Cílem management plánu ochrany památkových hodnot památek zahradního umění je předložit strategii postupu ochrany jejich identifikovaných hmotných i nehmotných památkových hodnot pro určité časové období. Čím kratší období, tím mohou být návrhy podrobnější a konkrétnější. Plán

²⁷ S. Butenschön, Deutung und Bedeutung historischer Parks. Wie wird ein Park zum Gartendenkmal?, Stadt+Grün, 2009/3, s. 18-21.

musí být zpracován tak, aby jeho naplňování bylo pro majitele či správce těchto památek v určeném časovém úseku reálné. Mělo by se jednat o přímý nástroj péče.

Aby dokument řešil v potřebné šíři ochranu jak hmotných, tak nehmotných hodnot památek zahradního umění, musí obsahovat:

- **Plán využívání** památek zahradního umění, který má přímý vliv na ochranu hmotných i nehmotných památkových hodnot;
- **Plán péče** o hmotnou substanci památek zahradního umění (plán údržby), který má přímý vliv především na uchování hmotných památkových hodnot;
- **Plán prezentace** památek zahradního umění, který má přímý vliv na ochranu nehmotných památkových hodnot, ve svém důsledku má způsob prezentace podstatný vliv i na ochranu hmotné podstaty památky.

V tomto metodickém materiálu je management plán pojat jako střednědobý strategický dokument definující cíle a jejich plnění na období 5 let.

Každá dílčí část management plán ochrany památkových hodnot památek zahradního umění je zpracovávána ve třech krocích:

1. Analýza stávajícího stavu
2. SWOT analýza
3. Návrh opatření

Již ve stádiu zpracování analýz by měly být definovány obecné cíle zachování hodnot a to minimálně na úrovni dlouhodobých vizí. Ty jsou po provedení SWOT analýzy precizovány pro konkrétní oblast MP. Zde již musí být cíle konkrétní, to znamená: specifické, měřitelné, akceptované (srozumitelně komunikované), realizovatelné, termínované.

SWOT analýza je analytická technika zaměřená na zhodnocení vnitřních a vnějších faktorů ovlivňujících úspěšnost organizace nebo nějakého konkrétního záměru. Představuje univerzální analytickou techniku, která se zaměřuje na zhodnocení silných a slabých stránek ovlivňujících úspěšnost záměru, dále na příležitosti, které skýtá současný stav a v neposlední řadě na hrozby, kterým je třeba čelit. Analýza pomáhá zmapovat reálný stav a lépe si uvědomit i širší souvislosti problematiky. Je jedním ze základních nástrojů strategického managementu, protože umožňuje jednoduše, stručně a přehledně popsat situaci, ve které se záměr (firma, instituce, produkt) nachází, díky čemuž umožňuje zúčastněným lépe přemýšlet nad dopady těchto zjištění. Samotná SWOT analýza má však smysl pouze tehdy, když na ni naváží i další kroky - aktivity.²⁸

Aktivity představují obecný pojem pro opatření, činnosti, procesy, jejichž uskutečněním se dosahuje požadovaných změn - cílů. Mohou být rutinní, často se opakující nebo jedinečné. U rutinních stačí odkaz na standardní postupy – pracovní instrukce, technologické postupy apod.

Obecný postup tvorby Management plánu spočívá v provedení následujících kroků:

- konkretizace cílů (záměrů);

²⁸ <https://managementmania.com/cs/swot-analyza>

- zabezpečení nezbytných informačních zdrojů pro tvorbu plánu - Analytická část (*čím více a kvalitnější informace budou k dispozici, tím přesnější může být výsledek plánování*);
- vypracování návrhu plánu;
- seznámení dotčených stran s návrhem plánu;
- stanovisko dotčených stran k návrhu plánu;
- korekce návrhu plánu podle připomínek;
- schválení a vydání definitivní podoby plánu.

Aby byl výsledný plán funkční (realizovatelný), nelze vynechat žádný z těchto kroků. Je nutné, aby všichni, kdo jsou zapojeni do naplňování plánu, byli ztotožnění s jeho cíli a byli motivováni k jejich naplňování.

Tato metodika navazuje na tři důležité metodické materiály, které řeší problematiku objektivizovaného hodnocení a popisu památek zahradního umění: *Metodika pasportizace památek zahradního umění*, *Metodika prostorové analýzy památek zahradního umění*, *Metodika identifikace hodnot památek zahradního umění*. Pracuje s výstupy, jejichž proces vzniku je v těchto metodikách podrobně popsán. Výše uvedené metodiky jsou výstupem téhož projektu NAKI DF12P01OVV044 „Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České republiky“.

Vstupní údaje management plánu ochrany památkových hodnot památek zahradního umění

Vstupní údaje management plánu ochrany památkových hodnot památek zahradního umění mají za cíl co nejpřesněji identifikovat vlastní památku v rovině věcné, prostorové (vymezení zájmového území) a památkové ochrany. Měly by představit vlastnické vztahy, respektive identifikovat fyzické a právnické osoby, státní instituce, a další subjekty vstupující významně do procesu péče a užívání památky. Měl by být vytvořen přehled o relevantním právním rámci, ve kterém se péče a užívání musí odehrávat. Musí zahrnout nejdůležitější podklady analytické povahy, na jejichž základě je možné definovat základní záměry management plánu.

Identifikační údaje

Tyto údaje mají zahrnovat především přesnou lokalizaci památky zahradního umění: kraj, případně okres, sídelní útvar, katastrální území, pozemkové a stavební parcely (rozsah památky), GPS souřadnice aj.

Majetkové vztahy: vlastník, případně správce.

Údaje o památkové ochraně: číslo rejstříku v Ústředním seznamu kulturních památek ČR, název památky, rozsah a stupeň památkové ochrany.

Zákony a předpisy limitující proces péče a užívání dané památky zahradního umění

V úvodní kapitole by měly být uvedeny také všechny právní předpisy a normy limitující proces péče o konkrétní památku zahradního umění a to včetně základních povinností a omezení, které z nich vyplývají a včetně příslušných orgánů státní správy, která v daném místě tuto agendu vykonávají. Všechny kroky a opatření navržená v management plánu ochrany památkových hodnot památek zahradního umění musí být v souladu s těmito zákony a předpisy.

Kromě zákona o státní památkové péči a zákona o ochraně přírody a krajiny, s jejichž respektováním je nutné počítat při plánování provozu každé památky zahradního umění, je zde řada právních předpisů a norem, které mohou být limitní ve specifickém prostředí či při specifické činnosti. K nejčastějším patří:

Ochrana dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči – individuální a plošná památková ochrana, ochranná pásma

Ochrana dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny – maloplošná a velkoplošná chráněná území, památné stromy, obecná druhová ochrana (biotopy zvláště chráněných druhů), významné krajinné prvky vyhlášené nebo ze zákona, prvky ÚSES

Omezení podle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu – možnosti využití v souladu s územním plánem

Ochrana dle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon), který reguluje mimo jiné činnosti v záplavových územích, v ochranných pásmech vodních zdrojů, v chráněné oblasti přirozené akumulace vod apod.

Ochrana dle zákona č. 289/1995 Sb., o lesích (lesní zákon) jsou-li do areálu zahrnuty lesní pozemky, např. obory.

Ochrana dle zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích (energetický zákon), který řeší např. ochranná pásma sítí technického vybavení SVT, které mohou být vedeny v areálu památky.

Základní analytické podklady podmiňující proces péče a užívání dané památky zahradního umění

Nezastupitelným podkladem pro stanovení dlouhodobých cílů management plánu je popis historického vývoje památky, rozbor její kompozice, charakteristika hodnot památky a pasport stávajícího stavu památky.

Náležitosti a postup tvorby pasportu popisuje *Metodika pasportizace památek zahradního umění*. Postupu tvorby popisu a grafického vyhodnocení historického vývoje a rozboru kompozice památky je věnován metodický materiál *Metodika prostorové analýzy památek zahradního umění*. Problematice hodnot památky se věnuje *Metodika identifikace hodnot památek zahradního umění*.

Informace z pasportu památky zahradního umění:

- databáze prezentující prostorovou lokalizaci a atributy prvků, resp. oddílů, v rámci území památky zahradního umění;

- grafické výstupy;

- databáze rozšířeného pasportu, obsahující základní identifikační a popisné údaje strukturních prvků památky zahradního umění (mj. informace o historii, popis památky, technický stav, navrhovaná opatření).

Informace z prostorové analýzy památky zahradního umění

- popis vnitřní kompoziční struktury památky zahradního umění;

- databáze prezentující prostorové vztahy v rámci území památky a vztahy památky vůči okolní urbanizované krajině;

- grafické výstupy prezentující vizuální a prostorové vztahy v rámci památky a vůči okolní urbanizované krajině;

- textová část dokumentu prostorové analýzy s tabulkovým přehledem identifikovaných jevů půdorysné a prostorové struktury památky a jejího prostředí.

Informace o hodnotách památky zahradního umění

- databáze informací o hodnotách jednotlivých strukturálních prvků, vytyčených kompozičních jednotek i o hodnotách celé památky zahradního umění

- grafické výstupy prezentující zjištěné hodnoty

Pro potřeby jednotlivých částí management plán ochrany památkových hodnot jsou údaje z těchto základních průzkumů potřebným způsobem interpretovány, případně dílčím způsobem doplňovány o další specifické údaje.

Ve své většině mývají vstupní údaje dlouhodobou platnost a v rámci aktualizace dokumentu jsou buď přebírány, nebo pouze v dílčích částech doplňovány.

Na straně druhé zásadnější změny v těchto základních údajích (změna vlastníka, významná změna legislativy aj.) mohou vést k naléhavé potřebě aktualizace dílčích částí management plánu v období kratším než je předpokládaných 5 let.

Plán využívání památky zahradního umění

Základní teze

Způsob a intenzita využívání má přímý vliv na ochranu hmotných a nehmotných památkových hodnot památek zahradního umění. Vnímání hodnoty památky se odvíjí i od toho, čím společností konkrétně přispívá. Je tedy nutné neustále hledat rovnováhu mezi potřebou sloužit aktuálním potřebám a zájmu veřejnosti a potřebou uchovávat památkové hodnoty. Je nutné vytvářet zájem a poptávku, ale zároveň zabránit devalvací autentických hodnot památky jejich masovou „spotřebou“. V největším nebezpečí se však památky zahradního umění i ostatní památky ocitají, nejsou-li využívány vůbec.

"Nepřiměřené využívání nebo dokonce zneužívání kulturního díla, i když snad nezanechává přímé stopy na jeho hmotné podstatě, degraduje v očích veřejnosti proklamované cíle kulturní politiky státu a zakořeňuje v ní lhostejný poměr ke stavebnímu dědictví minulosti. Zhoršuje tak perspektivu utváření kladného vztahu k památkám, která je nejzákladnější podmínkou možnosti jejich plnohodnotné obnovy."²⁹

Problematika péče o památky a o uchování jejich hodnot je v aktuálně platné české legislativě upravena zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, který v §9. Ochrana a užívání kulturních památek uvádí:

„Vlastník kulturní památky je povinen (ji) užívat pouze způsobem, který odpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě a technickému stavu. Povinnost pečovat o zachování kulturní památky, udržovat kulturní památku v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením má také ten, kdo kulturní památku užívá.“

Doporučení pro řešení této problematiky jsou obsažena i v mezinárodním dokumentu o ochraně kulturního dědictví, konkrétně v chartě ICOMOS o historických zahradách (Firence 1982) a v chartě o kulturním turismu (Mexiko, 1999).

Mezinárodní charta ICOMOS o kulturním turismu, která řeší tuto problematiku směrem ke všem součastem kulturního a přírodního dědictví, říká: *Návštěvníkům musí být umožněno seznámit se s památkovou lokalitou jimi vybraným způsobem. V některých lokalitách je třeba vymezit přístupná místa a trasy a omezit tak fyzické opotřebení památky a nebezpečí ztráty přírodních a kulturních hodnot místa* (článek 3.2).³⁰

Tzv. Firenská charta pak rozvíjí toto téma takto: *I když každá historická zahrada má sloužit k tomu, aby byla shlédnuta a bylo jí možné projít, je nutné, aby byl přístup omezen s přihlédnutím k její rozloze a křehkosti, a to tak, aby byla zachována její podstata a kulturní poslání* (článek 18 Firenské charty).

Svým charakterem a určením je historická zahrada místem klidu, napomáhajícím kontaktu s přírodou a jejímu uvědomění. Tento denní běžný provoz musí jednoznačně kontrastovat s výjimečným použitím historické zahrady jako místa, v němž se pořádají slavnosti. Je nutné jednoznačně určit podmínky, za nichž se zahrady navštěvují. Pokud se mimořádně pořádá v jejich prostorách slavnost, uvítání

²⁹ M. Radová, Koncepte památkového zásahu do stavebního díla, její úloha a východiska, Památky a příroda, roč. XII, 1987, č. 2, s. 72.

³⁰ J. Poláková (ed.), op. cit 6

a pod., má to ještě zvýšit krásu zahrady a nikoli jí být na újmu či ji dokonce znehodnocovat (článek 19 Florentské charty).

Zatím co historické zahrady mohou být při běžném denním provozu vhodné pro provozování poklidných her, pro živé a dynamické hry a sport je třeba naproti tomu vytvořit jiná vhodná místa, respektive terény, tedy realizovat tento společenský požadavek, aniž by došlo k narušení historických zahrad a krajiny (článek 20 Florentské charty).

Provádění údržby a konzervace, jež jsou časově vázány na roční období nebo krátkodobé zásahy a jež pomáhají obnovovat autenticitu zahrad, musí mít vždy přednost před požadavky veřejného využití zahrad. Organizování přístupu do historické zahrady musí být řízeno vhodnými pravidly a zachovávat duch místa (článek 21 Florentské charty).³¹

Obecně podporovanými aktivitami v památkách zahradního umění je klidová rekreace, vzdělávání a poznávání památky způsobem, který nepoškozuje její hmotnou podstatu ani nehmotné hodnoty.

Památky zahradního umění se těší oblibě a atraktivita jejich interiéru vzbuzuje zájem využívat zahrady pro inscenaci zahradních slavností a dalších festivit, pro hudební vystoupení a další umělecké, kulturní, ale i komerční akce a aktivity. Takovéto záměry na využití konkrétní historické zahrady mohou být dobře slučitelné s jejím charakterem jako kulturní památky, ale mohou také památky poškozovat nebo dokonce ohrožovat její existenci.

Využitím zahrady pro určitou akci tak nesmí být ohrožena její autenticita a její výpovědní hodnota jako historického dokumentu. Citlivé využití historické zahrady by se mělo podřizovat její hodnotě a respektovat její charakteristickou substanci, strukturu a umělecký záměr, zamýšlený jejími tvůrci aj.

Poškození hmotné podstaty památky zahradního umění je relativně snadno předvídatelné, měřitelné a z velké části jej lze vyjádřit v penězích, tedy jej objektivizovat a následně stanovit zásady, které těmto poškozením dokáží zamezit či je výrazně omezit.

Nehmotné poškození památky zahrnuje mnoho aspektů a pro jednotlivé památky zahradního umění bude existovat velmi jemná hranice mezi aktivitou a její formou, která by mohla mít na vnímání a hodnocení konkrétní památky jako cenného díla negativní vliv. To, co je považováno za pravdivé, je ovlivněno celoživotní zkušeností člověka. Záleží na tom, jakým způsobem je památka prezentována, a také na tom, kým je prezentována. Míra vlivu jednotlivých aktivit na žádoucí obraz památky je těžko měřitelná, protože se jedná o dlouhodobý proces. O to dlouhodobější a výrazně hůře odstranitelné může mít pro památky zahradního umění následky. Prevence a aktivní působení pozitivním směrem zde proto nabývá nesmírné důležitosti.

Památka zahradního umění je širší pojem, který v sobě může zahrnovat části s různými okolnostmi vzniku a vývoje, funkce a hmotné podstaty³². Obdobně se liší způsoby využívání, které lze pro jednotlivé památky zahradního umění považovat z pohledu ochrany jejich hodnot za vhodné a ty, které by měly být ze stejného důvodu vyloučeny nebo výrazně omezeny. Je třeba samostatně hodnotit vhodnost a uměřenost aktuálního či plánovaného běžného využívání příslušné památky a konání mimořádných akcí.

³¹ J. Poláková (ed.), op. Cit 6.

³² Památka zahradního umění je historická zahrada, park, hřbitov, alej aj., jež vznikla jako dílo zahradní a krajinářské tvorby.

Analýza, interpretace a vyhodnocení historických a aktuálních způsobů a intenzity využívání památky

Analýza, interpretace a vyhodnocení historických způsobů a intenzity využívání

Cílem analýzy je prostřednictvím studia historických podkladů především písemné povahy představit pokud možno reálný a pravdivý obraz o způsobu využívání památky zahradního umění v průběhu její existence. Na základě této analýzy je možné vytvořit návrhy na vhodné způsoby využívání památky nenarušující její podstatu, kulturní poslání a genius loci.

Doporučené informační zdroje

Archivní dokumenty, korespondence majitelů a návštěvníků, deníky majitelů a návštěvníků, návštěvní knihy, dobové průvodce, novinové články, knihy, dobová vyobrazení, fotografie.

Doporučený postup

- Shromáždění veškerých dostupných údajů z archivních i současných pramenů, nejlépe vytvořením kopií;
- Provedení analýzy podkladů;
- Stanovení hlavních vývojových fází památky z pohledu změn využívání;
- Interpretace specifik využívání památky v jednotlivých vývojových fázích.

Při studování získaných podkladů je vhodné se zaměřit především na:

- Funkční využití a jeho změny u památky jako celku;
- Specifické funkční využití jednotlivých kompozičních jednotek;
- Případné pořádání slavností (typ, intenzita, místo);
- Doba a způsob zpřístupnění památky široké veřejnosti;
- Dobové „návštěvní řády“ (pravidla);
- Dobové vybavení pro návštěvníky;
- Dobový program pro návštěvníky.

Doporučená forma výstupu

U většiny památek zahradního umění pravděpodobně nebude reálně získat informace o všech výše uvedených aspektech dobového využívání a údaje nebudou dostupné pro celé období vývoje památky. Lze proto doporučit výstup formou strukturovaného textu.

Analýza současného způsobu a intenzity využívání

Cílem analýzy je prostřednictvím aktuálních údajů představit pokud možno reálný a pravdivý obraz o současném způsobu a intenzitě využívání památky zahradního umění. Na základě této analýzy budou vyhledávána rizika, která pro hmotné i nehmotné památkové hodnoty konkrétní památky představuje způsob stávajícího využívání. Některé získané údaje budou sloužit také jako jedno z východisek pro hodnocení prezentace památky a možností jejich zlepšení.

Doporučené informační zdroje

Terénní průzkum, statistika návštěvnosti, údaje o pořádaných akcích a jejich návštěvnosti, návštěvní řád, informační systém zahrady, dotazování návštěvníků aj.

Doporučený postup

Lze doporučit provedení analýzy jak pro celou památku, tak samostatně pro významné kompoziční jednotky a to v následujících krocích:

- Terénní průzkum průběžně opakovaný minimálně během jednoho kalendářního roku;
- Analýza a interpretace statistických údajů minimálně z posledních 5 let, aby se eliminovaly výjimečné jevy.

Základní údaje, které by měla analýza postihnout:

- Současný způsob využívání památky;
- Formu návštěvnického provozu, odhad návštěvnosti;
- Hlavní skupiny uživatelů: soukromá osoba (majitel) – veřejnost (veřejně přístupné); rezidenti – turisté; laici – odborníci, věkové skupiny.
- Návštěvní řád, přístupnosti - otevírací doba, vchody, vstupné;
- Hlavní místa koncentrace osob;
- Zázemí pro zjištěné způsoby běžného využívání – stav cestní sítě, mobiliář, hygienická a sociální zařízení, občerstvení, informační systém;
- Četnost a druh konání jednorázových akcí většího rozsahu (slavností) - místa konání, četnost, návštěvnost, zázemí akcí většího rozsahu.

Doporučená forma výstupu

Závěry analýzy by měly být zpracovány formou strukturovaného textu, u statistických údajů doplněného tabulkami.

Analýza citlivosti

Dále by měla být provedena analýza citlivosti jednotlivých částí památky zahradního umění na poškození, respektive možného poškození při běžném provozu a při případném pořádání jednorázových akcí (slavností). Jejím cílem je zhodnotit, jaký vliv má nebo by mohl mít návštěvnický provoz na hmotné a nehmotné hodnoty památky.

Historické zahrady se těší všeobecné oblibě a jejich velká atraktivita vzbuzuje zájem využívat zahrady pro inscenaci zahradních slavností, pro hudební vystoupení a další umělecké, kulturní a komerční akce a aktivity. Takovéto záměry na využití konkrétní historické zahrady mohou být dobře slučitelné s jejím charakterem jako kulturní památky, ale mohou také památku poškozovat nebo dokonce ohrožovat její existenci. Limity novodobého využití historických zahrad pro kulturní a jiné společenské aktivity, co se týče jejich typu a kapacit, jsou nezbytně odvozovány od původní i současné funkce a charakteru konkrétní historické zahrady, od jejího utváření, její výzdoby a vybavenosti.

U hmotných hodnot je hodnoceno, zda a v jaké míře je hmotná podstata památky aktuálně negativně narušována běžným návštěvnickým provozem. Měla by být hodnocena v průběhu jednoho celého roku, protože míra vlivu není dána jen množstvím návštěvníků, ale zejména vlivem klimatických změn v průběhu roku. Nestačí tedy hodnocení provádět pouze v době hlavní návštěvnické sezóny. Dále je nutné zhodnotit, zda zjištěným poškozením lze předcházet zintenzivněním údržby a to především u vegetační složky kompozice, která kontinuálním nahrazováním neztrácí svou hodnotu autenticity, či zkvalitněním nabízených služeb, zvýšením množství mobiliáře apod., nebo zda je nutné nějakým způsobem regulovat vlastní návštěvnický provoz.

U hodnocení možného vlivu jednorázových akcí na hmotné hodnoty se sleduje citlivost jednotlivých strukturálních prvků kompozice na zvýšené zatížení obecně. Měly by být definovány skutečnosti, které jsou limitní pro využití jak památky jako celku, tak jejích jednotlivých částí, např. přístupnost zahrady pouze po mlatových chodnících limituje využití památky k akcím, kde je nutná asistence těžší techniky nebo kde lze očekávat přítomnost většího množství lidí za nepříznivého počasí. Přítomnost jarních efemeroidů v podrostech omezuje využití konkrétní plochy ke konání akcí v jarním období a celoročně způsobem, který by mohl poškodit podzemní orgány těchto rostlin apod.

U nehmotných hodnot celé památky je analyzována a interpretována vhodnost formy běžného využívání a konání určitých typů jednorázových akcí vzhledem k jejímu poslání a dobové funkci, charakteru i jejím identifikovaným hodnotám. Je zde nutné zohlednit nejen vliv na přímé účastníky a návštěvníky památky, ale i na širokou veřejnost, která je ovlivněna ve svém nazírání na památku prostřednictvím reklamních upoutávek na akci, informování o průběhu akce v médiích apod. Spojení památky zahradního umění s významným festivalem vážné hudby zvedá její prestiž, naopak zapsání památky do povědomí jako místa konání „gulášfestu“ snižuje v očích veřejnosti její hodnotu jako uměleckého díla. Podobně je nutné nahlížet i na aktivity komerčního charakteru, fotografování či natáčení za účelem reklamy, filmové produkce apod.

U dílčích kompozičních částí je vhodnost k uspořádání jednorázových akcí hodnocena na základě jejich významu v kompozici zahrady, jejich návštěvnosti či jejich specifické funkce. Mělo by být zohledněno, pro jak velkou skupinu návštěvníků by byla negativně ovlivněna vizuálními i jinými smysly vnímaná působivost scény, atmosféra, genius loci památky během přípravy, vlastní realizace akce, „úklidu“ po akci, případné poškozením hmotné podstaty památky akcí.

Dílčí kompoziční části, pro něž jsou zásady vhodného využívání definovány, by měly být totožné s kompozičními jednotkami vytyčenými v prostorové analýze kompozice památky zahradního umění. Jestliže se však ukáže, že kompoziční členění vytvořené v rámci prostorové analýzy, není dostatečně podrobné pro kvalitní provedení analýz v rámci získávání podkladů pro management plán (identifikace památkových hodnot, analýza citlivosti apod.), je účelné, tyto původní kompoziční jednotky rozdělit na menší (dílčí) kompoziční jednotky, dle zásad popsanych v metodice prostorové analýzy památek zahradního umění.

Doporučené informační zdroje

Jako podklad pro analýzu citlivosti je nejvhodnější využít jak pasport a rozbor vnitřní kompoziční struktury památky zahradního umění, tak analýzu identifikace hodnot, analýzu současného způsobu a intenzity využívání, případně doplňkový terénní průzkum.

Doporučený postup

Na základě znalostí o aktuálním stavu hmotné podstaty památky a o jejích památkových hodnotách lze provést stanovení limitů (citlivosti na poškození) v rámci užívání památek v těchto krocích:

- analýza všech získaných podkladů z pohledu vlivu vlastní náplně běžného provozu a konání určitých kategorií jednorázových akcí;
- vytyčení dílčích kompozičních částí, jejichž plocha vykazuje homogenní vlastnosti směrem k limitům užívání;
- vyhodnocení potenciálu dílčích kompozičních částí směrem k limitům užívání, neohrožujícím identifikované památkové hodnoty.

Doporučená forma výstupu

Závěry analýzy (vyhodnocení) by měly být zpracovány formou tabulky doplněné vysvětlujícím komentářem, vztahujícím se k přidělené hodnotě ukazatele. Zjištěné hodnoty by měly být dále zaneseny do mapy v prostředí GIS.

Návrh tabulky pro vyhodnocení analýzy

Kompoziční jednotka		
aktivity	hodnoty památky zahradního umění	
	hmotné (hmotná substance - křehkost materie)	nehmotné (kompoziční význam, exponovanost, specifická funkce)
běžný provoz (současná intenzita)		
Slavnost		

Návrh stupnice přiřazovaných hodnot – běžný provoz

Hmotné hodnoty (hmotná substance)

- 1 nejsou poškozovány, hmotná substance snáší dobře běžný provoz
- 2 jsou mírně poškozovány, hmotná substance snáší běžný provoz, drobná poškození je možné řešit zlepšením vybavení, intenzitou údržby aj.;
- 3 jsou zásadně poškozovány, poškození hmotné substance již lze řešit pouze regulací běžného provozu (návštěvního provozu).

Nehmotné hodnoty

- 1 nejsou poškozovány způsobem využití;
- 2 jsou mírně poškozovány - nutná úprava některých způsobů využívání;
- 3 jsou zásadně poškozovány - nutno některé současné funkce vyloučit.

Návrh stupnice přiřazovaných hodnot – slavnosti

Hmotné hodnoty (hmotná substance)

- 1 snese určitý stupeň většího jednorázového zatížení;
- 2 snese jednorázové zatížení menšího rozsahu;
- 3 velmi křehká, velké riziko poškození.

Nehmotné hodnoty

- 1 v této části památky je možné připustit větší reverzibilní změny dočasného charakteru;
- 2 lze připustit drobné a krátkodobé reverzibilní změny dané části památky;
- 3 i drobné a krátkodobé poškození či změna je nežádoucí- velmi exponovaná a kompozičně významná část památky,

Hodnocení vhodnosti akcí dle charakteru památky zahradního umění

Využitím zahrady pro určitou akci nesmí být ohrožena její autenticita a její výpovědní hodnota jako historického dokumentu. Citlivé využití historické zahrady by se mělo podřizovat její hodnotě a respektovat její charakteristickou substanci, strukturu a umělecký záměr, zamýšlený jejími tvůrci.

Z pohledu funkce lze památky zahradního umění obecně rozdělit do několika základních kategorií. Každá tato kategorie v sobě nese omezení, která by měla být respektována pro zachování genia loci a dalších nehmotných a hmotných hodnot památky.

a) Pietní místa (hřbitovy, areály památníků)

Byla zřízena jako místo vzpomínky na událost či osobu. Tato atmosféra by neměla být narušována pořádáním jiných akcí, než jsou vzpomínkové akce k danému předmětu piety.

b) Duchovní areály (nejčastěji památky zahradního umění jako součásti klášterů, poutních míst a dalších sakrálních staveb)

Měly by být preferovány akce s duchovním obsahem a přesahem, spíše nedynamického charakteru, vyšší umělecké kvality, dobového (klasického) pojetí výpravy.

c) Památky zahradního umění sloužící prvotně k privátním potřebám majitelům (nejčastěji k rekreaci a prezentaci vyšších vrstev společnosti - hradní a zámecké areály, vily)

Tyto areály sloužily většinu k běžné rekreaci menších skupin osob a pořádání slavností, prezentujících význam a sociální status svého majitele. Od 19. století se mnohé šlechtické zahrady otevíraly veřejnosti ke klidové rekreaci a „vzdělávání měšťanského obyvatelstva“.

Nejvhodnějším způsobem využití je pořádání dobově věrných festivit, dále kulturních akcí vyšší umělecké kvality s tím, že bude sledován i věcný obsah představení, kvalita efemerní architektury, scénografické pojetí. Čím kvalitnější památka, tím větší nároky je třeba na kvalitu akcí klást. Celková koncepce akce by měla vždy souznít s obrazem zahrady jako hodnotné památky, nepokřivit jej snahou podbízet se divákovi líbivou či inovativní, ale z pohledu estetického podřadnou formou.

Památky by neměla být využívána jen jako atraktivní kulisa pro aktivity, které nejsou pro její primární funkci vlastní. Proto pořádání jiných akcí než akcí kulturní povahy by se mělo omezit pouze na ty, které mohou zvýšit prestiž památky v očích veřejnosti - pořádání charitativních akcí, prestižních sportovních podniků a pod. Žádná z akcí nesmí mít negativní vliv na hmotnou podstatu památky.

d) Památky zahradního umění založené za účelem pobytu a rekreace širších vrstev společnosti (lidové sady, městské parky)

Tento typ památek byl přímo zakládán za účelem pořádání lidových slavností, omezení týkající se typu vhodných akcí bude relativně nejmenší. Nicméně i zde se jedná o prostor nesoucí památkové hodnoty, které nesmí být negativně ovlivňovány. Akce nesmí ireverzibilně poškozovat hmotnou podstatu památky, její náplň nesmí být v rozporu s dobrými mravy, obtěžovat okolí přílišným hlukem, zápachem a ostatními negativními jevy, se kterými by byla postupně spojována nikoli akce, ale památka samotná. Nemělo by být podporováno pořádání akcí, u kterých je zvýšená pravděpodobnost rizikového chování účastníků (opilství, rušení nočního klidu aj.). Forma (scénář) akce by měla odpovídat kvalitě památky a nepoškozovat její hmotnou podstatu.

e) Památky zahradního umění u léčebných institucí (nemocnice, sanatoria, lázně aj.)

f) Památky zahradního umění u vzdělávacích a osvětových institucí

Obě tyto kategorie památek zahradního umění byly zakládány, aby ve většině případů sloužily veřejnosti, ale ke specifickým aktivitám, nebo měli mít na cílovou skupinu uživatelů specifický vliv. V prvním případě měl mít pobyt v nich pozitivní vliv na zdraví a umožňovat společenské vyžití bez negativního vlivu na zdraví, v druhém případě měly přímo vzdělávací účel (např. arboretum u lesnické

školy) či poskytovat vhodné prostředí pro vzdělávání pro studium. Pro jejich vhodné soudobé využívání platí obdobné zásady jako pro předešlou kategorii, ale s většími omezeními vzhledem k poslání památek a k cílovým skupinám jejich uživatelů (zvýšená hladina hluku, prašnosti, podávání alkoholických nápojů apod.).

Při hodnocení vhodnosti jednotlivých akcí pro pořádání v památce zahradního umění je nutné zohlednit ještě další kritéria:

- Aktuální fyzický stav hmotné podstaty památky;
- Regulativy vyplývající z jiných zákonů: o ochraně přírody a krajiny, vodní zákon aj. dle podmínek;
- Zda by v rámci akce mohlo dojít k trvalé nebo dlouhodobé negativní změně přírodních podmínek (prostředí památky) - změna hladiny spodní vody, utužení půdy, znehodnocení ploch sloužících jako plochy pro vegetaci - což je nepřípustné;
- Jak velká plocha je potřebná pro technické zázemí akce, doba trvání přípravy, potřeba pohybu a parkování techniky, potřeba sociálních zařízení a možnosti jejich umístění aj.

Podrobněji je problematika pořádání „slavností“ v památkách zahradního umění včetně odkazů na literaturu zpracována v metodickém materiálu Způsoby prezentace památek zahradního umění.³³

Doporučená forma výstupu

Doporučenou formou výstupu je strukturovaný text nebo tabulka. Hodnocení se provádí jak obecně pro potřeby zpracování management plánu, tak je nutné hodnotit operativně vhodnost každé potenciální akce pro pořádání v konkrétní památce zahradního umění v reálném čase a podmínkách.

SWOT analýza problematiky

Mezi základní výčet skutečností, které by neměla analýza vnitřních faktorů při přípravě plánu využívání památky zahradního umění opominout, patří:

- fyzický stav daného prostoru;
- identifikované hodnoty a charakter daného prostoru;
- identifikovaná citlivost jednotlivých strukturálních prvků a kompozičních jednotek k poškození;
- technologie a vybavení, které je pro využívání k dispozici;
- personální zdroje;
- portfolio produktů a služeb;

³³ OLŠAN, J. 2015: Doprovodné sezónní akce – Slavnosti v historických zahradách, in Hudec, P. - Křesadlová, L. (edd.), Způsoby prezentace památek zahradního, Praha: Národní památkový ústav, s.57-66. ISBN 978-80-7480-028-3.

- "positioning": jaké je povědomí o naší „značce“ směrem k zákazníkům, čím se naše nabídka liší od konkurence - estetická kvalita prostoru aj.
- obecný profil (naše největší pro a proti);
- postoje cílových skupin využívajících památky zahradního umění (např. návštěvnická loajalita);
- schopnost komunikace s cílovými skupinami;
- vnější a vnitřní vztahy;
- zdroje financování, objem finančních prostředků.

Mezi příležitosti a hrozby, tedy vnější faktory vstupující do analýzy, je nutné zařadit:

- politické, ekonomické, sociální, technologické, legislativní, ekologické faktory (PESTLE analýza);
- „spotřebitelské“ chování (vnímání hodnot památky spojené s určitým očekáváním nabídky);
- (ne)existence potřeby využívat památku adekvátním způsobem.

Doporučená forma výstupu

Doporučenou formou výstupu je tabulka přehledně popisující zjištění silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby směrem k řešené tématice.

Návrh plánu využívání památky pro management plán ochrany památkových hodnot

Na základě výše uvedených analýz by měl být vypracován návrh opatření, zajišťujících ochranu památkových hodnot konkrétní památky za běžného provozu. Následně by mělo dojít k jejich vtělení do návštěvního řádu památky. Je-li z důvodu uchování hodnot památky (hmotných i nehmotných) nutné přistoupit ke stanovení zákazu některých činností, měl by být důvod zákazu srozumitelně vysvětlen všem cílovým skupinám.

Plán využívání památky by měl stanovit jasná pravidla pro konání „slavností“ (jednorázových akcí), a to jak směrem k jejich náplni, tak k počtu návštěvníků, možnému technickému vybavení, organizaci apod. Na základě výše uvedených analýz je možné vypracovat grafický podklad (plán zahrady) s vyznačením míst vhodných či nevhodných pro pořádání jednorázových akcí a základní textový manuál. Oba dokumenty je vhodné veřejně zpřístupnit, obdobně jako např. ceníky pronájmů. Směrem k veřejnosti jsou tak předem nastavena jasně odůvodněná pravidla užívání památky zahradního umění.

Výběru akcí by mělo vždy předcházet jasné stanovení dlouhodobých cílů (jakým způsobem je žádoucí zapsat konkrétní památku do podvědomí společnosti). Tomuto cíli je nutné dlouhodobě podřizovat všechny výstupy směrem k veřejnosti: případná omezení v rámci běžného návštěvnického provozu, pořádané jednorázové akce, nabídka služeb v památce, kvalitu a typ mobiliáře, způsob prezentace památky v médiích aj. Prezentace hodnot památky by vždy měla být jedním z prioritních cílů.

Doporučená forma výstupu

Výstupem je textová část - strukturovaný text popisující srozumitelně zásady žádoucího způsobu využívání konkrétní památky zahradního umění směrem k ochraně jejích hmotných i nehmotných hodnot. Na úrovni celé památky by měly být definovány obecné zásady a limity využívání vyplývající z charakteru památky. Podrobné zásady pro využívání by měly být definovány na úrovni stanovených dílčích kompozičních částí. Text je vhodné doplnit mapou s vyznačením míst vhodných, podmíněně vhodných či nevhodných pro pořádání jednorázových akcí (slavností).

Doporučený řešitelský tým

Metodický postup zpracování průzkumů, analýz a vyhodnocení směrem k určení vhodných forem využívání památky zahradního umění a jejích dílčích částí představuje specializovaný odborný výkon v oblasti památkové péče, vyžadující odpovídající kvalifikační strukturu a dostatečné zkušenosti řešitelů. Pokud je prováděn odbornými pracovníky Národního památkového ústavu, lze doporučit, aby členy řešitelského týmu byli:

- památkář – specialista na památky zahradního umění a kulturní krajinu;
- památkář – garant zodpovědný za péči o nemovité památky;
- archivář (shromáždění a interpretace archivních dokumentů);
- specialista v oboru GIS (finalizace grafických výstupů).

V případě, že zpracování analytické části v celém rozsahu výkonů zajišťuje externí zhotovitel, je nezbytné, aby v týmu zpracovatelů byli zastoupeni odborníci s výše uvedenými profesními kvalifikacemi a dostatečnou zkušeností v této problematice.

Zpracování SWOT analýzy a návrhu vlastního plánu využívání památky by se již měly aktivně zúčastnit kromě specialistů na ochranu hodnot památky také zástupci vlastníka (správce), kteří zodpovídají za provoz památky jak z pohledu náplně, tak péče o hmotnou podstatu památky, protože častým limitem užívání určitého druhu je schopnost zajistit dostatečnou údržbu a jednorázovou ochranu její hmotné podstaty. Členy řešitelského týmu by měly být:

- památkář – specialista na památky zahradního umění a kulturní krajinu;
- památkář – garant zodpovědný za péči o nemovité památky;
- zástupce vlastníka (správce) zodpovědný za náplň provozu památky;
- zástupce vlastníka (správce) zodpovědný za péči o hmotnou podstatu památky (údržbu);
- zástupce vlastníka (správce) zodpovědný za ekonomiku;
- specialista v oboru GIS (finalizace grafických výstupů).

Plán péče o hmotnou substanci památky zahradního umění

Základní teze

Problematika péče o památky a o uchování jejich hodnot je v aktuálně platné české legislativě upravena zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, který v §9. Ochrana a užívání kulturních památek uvádí:

„Vlastník kulturní památky je povinen na vlastní náklady pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením.

Doporučení pro řešení této problematiky jsou obsažena v mezinárodním dokumentu o ochraně kulturního dědictví, konkrétně v chartě ICOMOS o historických zahradách, Florencie 1982.

Kontinuální údržba historických zahrad je prvořadou činností, a to nezbytně kontinuálního charakteru. Vzhledem k tomu, že hlavním materiálem jsou rostliny, je možné udržovat dílo v dobrém stavu dílčími náhradami a v dlouhodobém výhledu cyklickou obnovou (článek 11 Florentské charty).

Provádění údržby a konzervace, jež jsou časově vázány na roční období nebo krátkodobé zásahy a jež pomáhají obnovovat autenticitu zahrad, musí mít vždy přednost před požadavky veřejného využití zahrad. Organizování přístupu do historické zahrady musí být řízeno vhodnými pravidly a zachovávat duch místa (článek 21 Florentské charty).³⁴

V oblasti péče o vegetaci, jako jedné z podstatných složek kompozice památek zahradního umění, se objevuje definice managementu jako: Suma všech činností potřebných k plánování, zakládání a k péči o zeleň a směřující k dosažení její maximálně možné kvality při optimálním využití disponibilních zdrojů.³⁵

Analýza současného stavu péče a reálného stavu jednotlivých kategorií strukturálních prvků obsažených v kompozici památky zahradního umění

Cílem analýzy je prostřednictvím aktuálních údajů představit pokud možno reálný a pravdivý obraz o aktuálním stavu jednotlivých kategorií strukturálních prvků obsažených v kompozici konkrétní památky zahradního umění a o současné kvalitě péče (údržby) o tyto strukturální prvky. Na základě této analýzy by měla být stanovena opatření k dosažení potřebné kvality péče zajišťující zachování identifikovaných hodnot památky.

Samostatně by měla být vyhodnocena kvalita péče a reálný stav základních skupin strukturálních prvků vytyčených v pasportu památky zahradního umění, ke kterým patří:

Vodní prvky

Prvky reliéfu

Vegetační prvky

Pozemní stavby (budovy, pozemní stavby ostatní)

Dopravní stavby (především cesty)

Vodohospodářské stavby (rybníky, umělé vodoteče a další)

Ostatní inženýrské stavby (především osvětlení a rozvody energií)

³⁴ J. Poláková (ed.), op. cit.

³⁵ P. Šimek, Systémové aspekty managementu péče o sídelní zeleň, in Z. Černý - H. Černá (edd.), Udržovací péče o zeleň. Sborník vybraných přednášek ze semináře konaného v Luhačovicích v roce 2003 v rámci Dnů zahradní a krajinářské tvorby, Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, s. 7-13.

Umělecké a uměleckořemeslné prvky Prvky vybavenosti

Podstatnou a velmi různorodou složkou kompozice památky zahradního umění, co se týká typologie, jsou vegetační prvky. Jedná se o živé organismy vyžadující kontinuální a cyklickou odbornou péči v jasně daných termínech vycházejících z fyziologických potřeb jednotlivých skupin a druhů rostlin. Z tohoto důvodu je nutné analýzu této skupiny strukturálních prvků precizovat samostatným hodnocením jednotlivých skupin s vyhraněnými nároky na péči³⁶:

Aleje a řady stromů

Volně rostoucí stromy (solitéry, skupiny, porosty)

Keře

Růže

Tvarované dřeviny

Rostliny v nádobách

Partery a ornamenty

Výsadby trvalek

Jednoleté výsadby

Trávníky a louky

Doporučené podklady

Podrobný pasport památky zahradního umění, dendrologický průzkum, další specifické terénní průzkumy, např. hodnocení technického stavu staveb aj. dle typu památky zahradního umění.

Doporučený postup

- Nashromáždění maximálního množství již zpracovaných podkladů;
- Provedení doplňujících terénních průzkumů;
- Provedení komplexního hodnocení.

Je nutné rozhodnout, na jaké úrovni kompozičních jednotek bude stav jednotlivých skupin strukturálních prvků a úroveň jejich péče hodnocena. Je vhodné zvolit stejnou nebo podrobnější úroveň, než u hodnocení vlivu běžného provozu na hodnoty památky, protože v rámci návrhu plánu péče jsou zohledňována právě i zjištění z analýzy intenzity návštěvnosti určitých ploch a vlivu provozu na hodnoty památky.

Doporučená forma výstupu

Závěry analýzy (hodnocení) lze doporučit realizovat formou tabulky doplněné vysvětlujícím komentářem, vztahujícím se k přidělené hodnotě ukazatele. Mapový podklad je vhodné vytvořit v prostředí GIS.

Návrh tabulky pro výstupy analýzy

³⁶ Vychází z DGGL, Arbeitskreis Historische Gärten und Forschungsgesellschaft Landschaftsentwicklung-Landschaftsbau, 2006.

Kompoziční jednotka památky zahradního umění		
Název	kód	
Strukturální prvky	Aktuální stav	Kvalita údržby
Vodní prvky		
Prvky reliéfu		
Pozemní stavby		
Dopravní stavby		
Vodohospodářské stavby		
Ostatní inženýrské stavby		
Umělecké a uměleckořemeslné prvky		
Prvky vybavenosti		
Vegetační prvky		
Aleje a řady stromů		
Volně rostoucí stromy		
Keře		
Růže		
Tvarované dřeviny		
Rostliny v nádobách		
Patery a ornamenty		
Výsadby trvalek		
Jednoleté výsadby		
Trávníky a louky		
Celkové hodnocení kompoziční jednotky		

Návrh stupnice hodnocení kvality péče o památku zahradního umění jako celek a jeho hlavní či dílčí kompoziční jednotky

- 1 u 80% strukturálních prvků je péče na vysoké úrovni po celý rok (technologická kázeň - termíny a způsob údržby operativně přizpůsobovány potřebám, pouze s krátkodobými výkyvy v kvalitě, vysoká odborná erudice personálu).
- 2 u 80% strukturálních prvků je dobrá úroveň péče (dodržovány technologické termíny, chybí individuální přístup ke specifickým částem kompozice, drobné vady v technologii); většinou způsobeno nedostatečnou odbornou erudicí personálu nebo nedostatečným personálním zajištěním a technickým vybavením.
- 3 úroveň péče na více jak 50% strukturálních prvků je nevyhovující (nedodržovány základní technologické termíny, nevyhovující kvalita odborné práce).

Návrh stupnice hodnocení stavu vodních prvků, případně vodohospodářských staveb (jako příklad přístupu k hodnocení konkrétních jednotlivých skupin strukturálních prvků kompozice památky)

- 1 Zajištěn dostatečný zdroj vody celý rok, břehy vodních prvků slabě erodovány, bez větších nánosů sedimentů, 80% prvků vodohospodářských staveb jsou v dobrém technickém stavu, další vyžadují náročnější opravy, funkční většina vodních prvků kompozice.

- 2 Dodávky vody do zahrady jsou nerovnoměrné, krátkodobě nepokrývají potřebu provozu a péče o zahradu. Břehy vodních prvků víc jak z 50% erodovány, vodní prvky částečně zaneseny sedimenty, 50% prvků vodohospodářských staveb je v dobrém technickém stavu, ostatní vyžadují náročnější opravy, funkční většina vodních prvků kompozice.
- 3 Dodávky vody do zahrady jsou nerovnoměrné, nepokrývají zcela potřebu provozu a péče o zahradu. Silně erodováno více jak 50% délky břehů vodních prvků, vodní prvky zaneseny sedimenty, více jak 50% prvků vodohospodářských staveb je ve špatném technickém stavu, část vodních prvků kompozice nefunkční.

Návrh stupnice hodnocení Vodních prvků byl vybrán jako modelový pro svou specifičnost - je zde nutné zohlednit větší množství aspektů. Kvalita (funkčnost) těchto strukturálních prvků závisí nejen na kvalitě stavu konstrukce daného strukturálního prvku, ale také na přísunu (rovnoměrnost, množství, kvalita) vody.

Je-li v průběhu vyhodnocování analýzy diagnostikován špatný stav některého strukturálního prvku či jejich souboru a přitom je konstatováno, že úroveň běžné údržby je na dobré úrovni, bude nutné v management plánu upozornit na nutnost provést zásah přesahující rámec běžné údržby, tedy **obnovu** daného prvku či souboru prvků.

SWOT analýza problematiky

Mezi základní výčet skutečností, které by neměla analýza vnitřních faktorů (silných a slabých stránek) při přípravě plánu péče o památku zahradního umění opominout, patří:

- reálný fyzický stav památky;
- zjištěné hodnoty;
- personální zdroje;
- technologie, které jsou k dispozici;
- financování;
- obecný profil (největší pro a proti);
- vnější a vnitřní vztahy;
- potenciál - schopnost komunikace.

Mezi příležitosti a hrozby, tedy vnější faktory vstupující do analýzy, můžeme zařadit:

- politické, ekonomické, sociální, technologické, legislativní, ekologické faktory;
- Možné hrozby a příležitosti, zejména u památek ve vlastnictví státu: jiné priority než péče o památku, plánované přidělování zdrojů bez ohledu na funkci a intenzitu využívání, omezení finančních zdrojů z důvodu restitučních sporů, zvýšení minimální mzdy, změna

památkového zákona a zákona o ochraně přírody a krajiny, výkyvy ekonomického růstu, nezaměstnanost, kvalita odborného školství, strukturální fondy EU aj.

- (ne)existence potřeby - vnímání hodnot památky společností a potřeba o ni pečovat.

Ve SWOT analýze by mělo dojít mimo jiné ke konfrontaci údajů týkajících se identifikovaných hodnot a intenzity využívání jednotlivých kompozičních jednotek s úrovní péče, která je jim věnována. Čím hodnotnější a více navštěvovaný prostor, tím kvalitnější péče by mu měla být věnována, aby byly chráněny jak hmotné, tak nehmotné hodnoty památky a byla naplňována očekávání návštěvníků.

Doporučená forma výstupu

Doporučenou formou výstupu je tabulka, přehledně popisující zjištěné silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby směrem k řešené tématice.

Návrh plánu péče o hmotnou substanci památky zahradního umění

Limitujícím faktorem v procesu péče o památky zahradního umění budou vždy dosažitelné finanční zdroje. Hospodárné využívání finančních zdrojů lze zajistit pouze plánováním péče na základě objektivizovaného hodnocení funkce i hodnoty strukturálního prvku a vztahů mezi nimi. Plán by měl obsahovat cestu k zajištění diferencované péče o strukturální prvky kompozice památky zahradního umění dle jejich významu pro celek.

Měl by reflektovat individuální potřeby jednotlivých strukturálních prvků vzhledem k jejich hodnotě a funkci v kompozici památky, fyzickému stavu a způsobu a intenzitě jejich využívání. Plán péče a plán využití památky zahradního umění se tedy vzájemně přímo ovlivňují, vycházejí ze sebe.

Návrh péče by měl konkrétně obsahovat:

- návrh technologií péče pro všechny kategorie strukturálních prvků (dle oborových standardů a norem, v případě potřeby i zahraničních);
- návrh intenzity zásahů;
- návrh optimálních termínů;
- nezbytné technické zabezpečení;
- nezbytné personální zajištění;
- finanční náročnost.

plán péče by měl prioritně řešit potřebu kontinuální údržby. Jestliže bude v analýzách zjištěno, že některý prvek kompozice vyžaduje výraznější zásah (restaurování, památková obnova), management plán tuto skutečnost zaznamená, ale náležitosti tohoto jednorázového zásahu budou řešeny zvlášť v samostatném dokumentu.

Kromě výsledků výše popsaných analýz by při sestavování plánu péče měly být zohledněny také výsledky analýzy intenzity návštěvnického provozu památky a vlivu provozu na hmotnou podstatu památky, pořizované v rámci plánu využívání. Nepostradatelným podkladem pro stanovení priorit péče jsou výsledky identifikace hodnot památky zahradního umění.

Doporučená forma výstupu

Výstupem by měla být textová část - strukturovaný text nebo tabulky s návrhy technologií pro jednotlivé kategorie strukturálních prvků (či významné konkrétní prvky) a s návrhem harmonogramu realizace a technického, personálního a finančního zajištění jednotlivých operací.

Text je vhodné doplnit mapou celé památky zahradního umění s vyznačením míst s požadovanou různou intenzitou údržby či vyznačením prvků, vyžadujících speciální zásahy. Mapový projekt v prostředí GIS lze využít k aktivnímu plánování údržby a zaznamenávání změn na úrovni jednotlivých strukturálních prvků kompozice.

Doporučený řešitelský tým

Zpracování průzkumů, analýz a vyhodnocení směrem k úrovni péče o památku zahradního umění a její dílčí části představuje specializovaný odborný výkon z oblasti managementu zahradních a krajinářských úprav, hodnocení technického stavu staveb, případně restaurování, vyžadující odpovídající kvalifikační strukturu a dostatečné zkušenosti řešitelů. Členy řešitelského týmu by měly být:

- specialista v oboru údržby zeleně
- investiční referent – stavební technik
- specialista na péči o jednotlivé typy uměleckých (restaurátor) a umělecko-řemeslných strukturálních prvků nacházejících se v konkrétní památce zahradního umění (dle pasportu)
- specialista v oboru GIS (finalizace grafických výstupů)

Zpracování SWOT analýzy a návrhu vlastního plánu péče o památku zahradního umění by se již měli aktivně zúčastnit kromě výše uvedených specialistů na danou problematiku i pracovníci památkové péče (identifikace hodnot) a zástupci vlastníka (správce), kteří zodpovídají za provoz památky z pohledu péče o její hmotnou podstatu, z pohledu provozní náplně a z pohledu financování provozu. Členy řešitelského týmu by měly být:

- specialista v oboru údržby zeleně;
- investiční referent – stavební technik;
- specialista na péči o jednotlivé typy uměleckých (restaurátor) a umělecko-řemeslných strukturálních prvků nacházejících se v konkrétní památce (dle pasportu);
- památkář – specialista na památky zahradního umění a kulturní krajinu;
- památkář – garant zodpovědný za péči o nemovité památky;
- zástupce vlastníka (správce) zodpovědný za náplň provozu památky;
- zástupce vlastníka (správce) zodpovědný za péči o hmotnou podstatu památky;
- zástupce vlastníka (správce) zodpovědný za ekonomiku;
- specialista v oboru GIS (finalizace grafických výstupů).

Plán prezentace památkových hodnot památky zahradního umění

Kvalita prezentace památky má přímý vliv na ochranu jejích nehmotných památkových hodnot („Hodnota identity“) a zprostředkovaně pak i podstatný vliv na ochranu hmotné podstaty památky. Jejím prioritním cílem je v tomto případě změna postojů společnosti směrem k ochotě přispívat k ochraně památkových hodnot konkrétní památky i památek zahradního umění obecně.

Východiskem pro věcnou náplň této části metodického materiálu respektive management plánu jsou doporučení obsažená v mezinárodním dokumentu o ochraně kulturního dědictví, konkrétně v chartě ICOMOS o historických zahradách, (Florence 1982) a v chartě o kulturním turismu, (Mexiko, 1999).

Mezinárodní charta ICOMOS o kulturním turismu, která řeší tuto problematiku směrem ke všem součástem kulturního a přírodního dědictví mimo jiné říká:

Zvláštní charakteristiky přírodního a kulturního dědictví mají rozličnou hodnotu a význam, některé univerzální, jiné národní, regionální nebo místní. Programy interpretace musí prezentovat tyto rozličné významové úrovně průkazným způsobem, který je přístupný místním obyvatelům a návštěvníkům, využívat vhodné stimulační soudobé pedagogické prostředky, média, technologie i osobní výklad historických, environmentálních a kulturních aspektů daného místa (článek 1.2).

Programy v oblasti památkové péče a cestovního ruchu musejí poskytovat kvalitní informace, aby návštěvník pochopil podstatu a význam kulturního dědictví a potřebu jeho ochrany. Tyto programy musejí též přispět vhodným způsobem k maximálnímu prožitku návštěvníků (článek 3.1).

Florentská charta pak rozvíjí toto téma takto:

Je nutné podněcovat zájem o historické zahrady veškerými prostředky, vhodnými pro zhodnocení tohoto typu kulturního dědictví a pro jeho lepší poznání a ocenění: podpora vědeckému výzkumu, mezinárodní výměna a šíření informací, publikování odborných a popularizačních děl, iniciativa pro kontrolované zpřístupnění historických zahrad veřejnosti, vedení obyvatelstva k respektování přírody a historického, respektive kulturního dědictví prostřednictvím sdělovacích prostředků (článek 25).³⁷

Analýza současného stavu prezentace hodnot památky zahradního umění

Cílem analýzy je sestavit reálný obraz o současném způsobu a kvalitě prezentace identifikovaných památkových hodnot památky směrem k různým cílovým skupinám respondentů. Měly by být shrnuty aktuální způsoby prezentace památky a to jak in situ, tak prostřednictvím nejrůznějších typů médií.

Nejefektivnějším způsobem prezentace památky zahradního umění a jejich památkových hodnot jsou programy vedené kvalitními lektory. Tato forma je však po všech stránkách náročná a je možné ji nabídnout pouze omezenému počtu návštěvníků po omezenou dobu. Prvním krokem při prezentaci hodnot památky by tedy mělo být vytvoření kvalitního zázemí pro její samoobslužné poznávání různými cílovými skupinami. To vyžaduje především provedení kvalitní interpretace komunikovaných informací.

Mezi základní prostředky komunikace informací o památkových hodnotách patří:

- **In situ**

Informační a orientační systém památky – umožňuje předat pouze omezené množství informací.

³⁷ J. Poláková (ed.), op. cit.

Průvodce – vytištění a zajištění distribuce průvodců může být, především z finančních důvodů, problematické. Lze je však nahradit umístěním průvodce na webových stránkách památky ve formě vhodné pro domácí tisk či vytvoření **aplikace pro mobilní zařízení**, tedy pro chytré telefony a tablety. Pomocí zařízení GPS pak může návštěvník sledovat svůj pohyb v památce a dotazovat se aplikace na informace o konkrétních částech kompozice. To umožňuje předat návštěvníkovi komplexní informace o daném místě, včetně komunikace památkových hodnot.

Naučné stezky - z pohledu ochrany památkových hodnot památky zahradního umění může být problematické budování naučných stezek formou pevných naučných tabulí, či popisek u staveb či jednotlivých dřevin. Ty při nevhodné velikosti či umístění mohou narušovat autenticitu především u méně rozlehlých areálů a podstatně snižovat jejich estetickou kvalitu.

Lektorské programy – jsou nejefektivnějším způsobem prezentace památky a jejich památkových hodnot, je ale možné je nabídnout pouze omezenému počtu návštěvníků po omezenou dobu.

- **Mimo areál památky**

Webové stránky, sociální sítě – v době, kdy komunikace probíhá především přes elektronická média, je velmi účelné tyto způsoby prezentace využít. Opět je rozhodující způsob interpretace směrem k rozdílným cílovým skupinám. Především webové stránky umožňují komplexnější prezentaci dané problematiky.

Masová média – nejedná-li se o přímý přenos, či plné otištění předem připraveného textu, je při komunikaci přes média omezená možnost ovlivnění přesné podoby finálního sdělení, může docházet k nežádoucímu zkreslení informací.

Expozice muzejního typu - umožňují návštěvníkům představit památku a její hodnoty z dalších úhlů pohledu a v širším kontextu pomocí originálních artefaktů, důležitých dokumentů, obrazů, archeologických nálezů, modelů či dalších aktivních prvků, tedy exponátů. Může přinést zvýšení atraktivity sdělení.

Odborná a populárně naučná literatura – finančně náročnější způsob komunikace, který však umožňuje komplexnější prezentaci dané problematiky.

U památek nadregionálního významu by měla být dostupná i cizojazyčná varianta sdělovaného obsahu. Instalace hmotných prostředků prezentace in situ nesmí narušit autenticitu památky.

Podrobně je tato problematika zpracována včetně odkazů na literaturu v metodickém materiálu Způsoby prezentace památek zahradního umění.³⁸

Doporučené podklady

Jako podklad pro provedení analýzy lze použít dostupné propagační a informační materiály, webové prezentace, archivy médií, odbornou i populárně naučnou literaturu, terénní průzkum (informační systém, expozice, prohlídky s průvodcem, edukační programy), dále podklady shrnující identifikované hodnoty památky zahradního umění.

Doporučený postup

- Nashromáždění maximálního množství obecně dostupných prezentačních výstupů věnovaných památce.
- Analýza obsahu sdělení z pohledu:
 - věcného obsahu (jsou-li informace o hodnotách ve sděleních obsaženy);
 - srozumitelnosti (zda je způsob interpretace vhodný pro danou cílovou skupinu);
 - dostupnosti (zda je sdělení přístupné dané cílové skupině).

³⁸ HUDEC, P. - KŘESADLOVÁ, L. (edd.) 2015: Způsoby prezentace památek zahradního umění, Praha: Národní památkový ústav. ISBN 978-80-7480-028-3.

Základní dělení cílových skupin prezentace je dle věku, ale rozdílné způsoby interpretace by měly být voleny i pro zástupce místní komunity a turisty, domácí návštěvníky a návštěvníky ze zahraničí, laiky a odborníky aj. Důležitost jednotlivých cílových skupin bude rozdílná také dle konkrétní památky zahradního umění.

Z pohledu cíle této komunikace, kterým je především vytvoření všeobecného povědomí o památkových hodnotách a změna postojů společnosti směrem k ochotě přispívat k ochraně památkových hodnot, se jako klíčové jeví cílové skupiny, místní komunita (ovlivnění místních uživatelů), děti a mládež (investice do budoucnosti) a u památek nadregionálního významu také turisté jako skupina přinášející památce či jejímu okolí finanční prostředky.

Doporučená forma výstupu

Jako výstup analýzy současného stavu prezentace hodnot památky zahradního umění lze doporučit tabulky zachycující jak kvalitu prezentace směrem k jednotlivým cílovým skupinám, tak hodnotící prezentaci jako celek.

Návrh tabulky pro výstupy analýzy

Hodnocení stavu prezentace směrem k vybraným cílovým skupinám				
Cílové skupiny		obsah	srozumitelnost	dostupnost
Děti a mládež	MŠ			
	ZŠ mladší školní věk			
	ZŠ starší školní věk			
	SŠ			
Dospělí	místní komunita			
	turisté domácí			
	turisté zahraniční			
	odborníci domácí			
	odborníci zahraniční			

Stupnice hodnot

Obsah

- 1 Informace podávané o památce obsahují dostatečně podrobné informace o památkových hodnotách;
- 2 Informace podávané o památce obsahují povrchní informace o památkových hodnotách;
- 3 Informace podávané o památce obsahují minimum údajů o jejích památkových hodnotách.

Srozumitelnost

- 1 Dobrá, vzhledem ke specifickým potřebám cílové skupiny;
- 2 Hůře srozumitelná, vzhledem ke specifickým potřebám cílové skupiny;
- 3 Nevyhovuje specifickým potřebám cílové skupiny (málo srozumitelná či zcela nesrozumitelná).

Dostupnost

- 1 Většina výstupů prezentace (komunikace) je běžně dostupná, dostupnost není výrazně omezena finančními či technickými možnostmi cílového uživatele;
- 2 Dostupnost je částečně omezena finančními či technickými možnostmi cílového uživatele;
- 3 Většina výstupů prezentace (komunikace) je zástupcům dané cílové skupiny špatně dostupná.

K uděleným hodnotovým stupňům uvedeným do tabulky je vhodné doplnit také stručné textové odůvodnění, proč byla daná hodnota udělena.

SWOT analýza problematiky

Mezi základní výčet skutečností, které by neměla analýza vnitřních faktorů při přípravě plánu komunikace opominout, patří:

- personální zdroje: kdo by měl komunikaci provádět, organizovat – schopnosti, dovednosti, zkušenosti;
- fyzický prostor: typ památky, jeho přístupnost, bezpečnost;
- technologie: osvědčené postupy, zkušenosti, know-how;
- "positioning": čím se ochrana památek liší oproti jiným „vyšším zájmům“ ve společnosti, čím mohou být památkové hodnoty atraktivnější, čím se mohou odlišovat, čím na sebe mohou upoutat pozornost;
- obecný profil (největší pro a proti): hodnoty památky zajímavosti a výjimečnosti, atraktivita oproti jiným památkám zahradního umění, jiným typům památek či jiným skupinám hodnot požívajícím ochranu (životní prostředí, zvířata, lidové tradice...);
- portfolio produktů a služeb: Už komunikujeme? Jak?
- postoje (např. návštěvnická loajalita): máme „věrné návštěvníky“?, organizaci dobrovolníků a podobně;
- vnější a vnitřní vztahy: máme navázán pevnější kontakt s pracovníky médií, informačních center, učiteli a podobně;
- potenciál: jaké jsou možnosti rozvoje prezentace a limitující faktory;
- financování: možnosti, limity.

Mezi příležitosti a hrozby, tedy vnější faktory vstupující do analýzy, můžeme zařadit:

- politické, ekonomické, sociální, technologické, legislativní, ekologické faktory³⁹;
- konkurence: jaké je ve společnosti vnímání potřeby ochrany památek oproti jiným „atraktivnějším“ tématům; možnosti spolupráce s případnou konkurencí;

³⁹Jednotlivé činitele můžeme skrýt pod akronym PESTLE, tedy analytickou techniku sloužící ke strategické analýze okolního prostředí.

- postoj k trendům, spotřebitelské chování – je ochrana „vyšších zájmů“ pro společnost důležitá, dokáže větší část jedinců myslet dál než na uspokojování svých aktuálních potřeb, nepříznivý mediální obraz „ochranářských“ aktivit.
- (ne)existence potřeby;
- oslovení nových cílových skupin: jsou v dosahu důležité cílové skupiny, se kterými je efektivní problematiku komunikovat?
- nástup stále nových technologií.

Doporučená forma výstupu

Doporučenou formou výstupu je tabulka přehledně popisující zjištěné silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby směrem k řešené tématice.

Návrh plánu aktivit prezentace památkových hodnot památky zahradního umění

Na základě výsledků SWOT analýzy budou precizovány (konkretizovány) cíle prezentace hodnot památky. Jako nástroj pro jejich naplnění by měla sloužit klasická komunikační strategie, při jejímž zpracování by se měly zohlednit opět především výsledky SWOT analýzy a dalších provedených průzkumů. Každá komunikační strategie by měla zahrnovat minimálně tyto body: ⁴⁰

1. **Úvod** – zahrnuje stručné shrnutí dosavadní komunikace;
2. **Cíle** – jedná se o stanovení záměrů, které chceme sledovat, např. zlepšení úrovně komunikace vzhledem k cílovým skupinám, u nichž byly objeveny slabiny, či zřízení nových komunikačních kanálů apod.;
3. **Cílové skupiny** – identifikace relevantních cílových skupin, na které se komunikací obrácíme;
4. **Sdělení** – informace, které chceme předat cílovým skupinám. Klíčová sdělení by se měla zaměřit na přínosy a příležitosti, které přinesou; prestiž; vytváření pozitivních postojů, posílení informovanosti; vyvolat zájem;
5. **Komunikační nástroje** – popisují cesty, pomocí kterých dostaneme sdělení k cílovému publiku;
6. **Komunikační plán** (včetně rizik a jejich řešení) – by neměl opomenout:
 - Jaké informace budou sděleny (informace o zjištěných hodnotách památky);
 - Kdo informace sdělí;
 - Kdy budou informace poskytnuty;
 - Jakou formou budou informace předány;
 - Komu jsou informace určeny;
7. **Harmonogram** – vymezuje dobu trvání jednotlivých činností, stanovuje jejich pořadí a návaznost;
8. **Rozpočet** – obsahuje informace o čerpání financí jak v celkovém souhrnu, tak do detailních položek. Jeho hlavní vlastností by měla být transparentnost;
9. **Realizační tým**
10. **Vyhodnocení** – rekapituluje a posuzuje celou komunikaci, především její efektivitu a schopnost dosáhnout vytčených cílů.

⁴⁰ P. de Pelsmacker - M. Geuens - J. van den Bergh, Marketingová komunikace, Praha: Grada 2003; M. Foret, Marketingová komunikace, Brno: Computer Press 2011, 3. vyd.; P. Kotler - K. L. Keller, Marketing management, Praha: Grada 2013, 14.vyd.; A. Svozilová, Projektový management, Praha: Grada 2006, 2. vyd.

Komunikace a prezentace hodnot památky zahradního umění má celou řadu aspektů, jež je nutné brát v potaz. Fungující komunikace vždy vychází z komplexního posouzení situace a zná odpovědi na následující otázky:

- Co chci sdělit? (*obsah zprávy*);
- Komu to chci sdělit? (stanovení *cílových skupin*);
- Jak to chci sdělit? (volba *kanálů/způsobů*, kterými bude skupina oslovena).

Prezentaci památek často chybí segmentace trhu dle vhodných kritérií. Hojně využívané pojetí „chceme postihnout širokou veřejnost“ a z něj plynoucí jednotný způsob oslovení všech návštěvníků je chybné. Návštěvníci se liší nejen ve svých sociodemografických charakteristikách, ale také ve svých kognitivních schopnostech, vizuální gramotnosti, míře znalostí, osobní historii atd. Pro komunikaci s dětmi předškolního věku je nutné zvolit zcela jinou strategii než pro zaujetí středoškolského studenta, stejně tak místní senior bude mít jiné potřeby a požadavky než penzista přicházející ze zahraničí. Všechny spojuje jediné – očekávání. Doufají v zážitek, poznání, nové informace. Ty by měly být obsahově korektní a úplné, srozumitelné vzhledem ke specifickým potřebám jednotlivých skupin a především bezproblémově dostupné.

Doporučená forma výstupu

Doporučenou formou výstupu je tabulka, která může být při větším rozsahu textové části některých kapitol doplněna navazujícím strukturovaným textem.

Doporučený řešitelský tým

Metodický postup zpracování průzkumů, analýz a vyhodnocení směrem k určení vhodných forem prezentace památky zahradního umění a jejích dílčích částí představuje specializovaný odborný výkon z oblasti komunikačního marketingu, vyžadující odpovídající kvalifikační strukturu a dostatečné zkušenosti řešitelů. Lze doporučit, aby členy řešitelského týmu byli:

- specialista na komunikační marketing, mediální analytik či žurnalista
- specialista na historické zahrady a parky (interpretace zjištěných hodnot památky)
- zástupce vlastníka (správce) zodpovědný za ekonomiku (zajištění financování)

Platnost dokumentu management plán ochrany památkových hodnot památky zahradního umění a jeho aktualizace

Management plán ochrany památkových hodnot památky zahradního umění by měl být dokumentem koncepčním, ale zároveň dostatečně pružným, aby mohl být využíván jako praktický nástroj každodenní péče o hmotné i nehmotné hodnoty památky. Měl by být vystavěn na objektivně zjištěných skutečnostech a dlouhodobých vizích. K jejich naplňování by měl přispívat vytyčením konkrétních, v reálném stavu prostředí splnitelných cílů.

Jako optimální se z tohoto pohledu jeví střednědobá platnost dokumentu po dobu 5 let. Jeho funkčnost lze zajistit pouze pravidelnou aktualizací a především průběžnou kontrolou vytyčených cílů. Za tímto účelem lze doporučit každoroční vypracovávání operativní plánů, které shrnou a zhodnotí výsledky naplňování cílů MP za uplynulé období a jsou schopny reagovat na aktuální výzvy dynamicky se měnícího prostředí.

Institut Management plánu památky není zakotven v právních předpisech České republiky. Jeho naplňování je potřebné zajistit jiným způsobem dle typu vlastnictví, např. vyhláška obce, kraje, vnitřní směrnice správce či správců statku atd. Úspěšné dosažení cílů vytyčených v management plánu je možné zajistit pouze v případě, že všichni, kdo participují na tomto procesu, jsou s těmito cíli ztotožnění a jsou motivováni k jejich naplňování. Proto v procesu vzniku a následných aktualizací nesmí být nikdy vynechán proces komunikace s dotčenými stranami a jejich připomínky musí být náležitě vypořádány.

Management plán ochrany památkových hodnot konkrétní památky by měl být začleněn do širšího portfolia dokumentů, které se věnují péči o území, ve kterém se památka nachází, např. plán údržby zeleně celého sídla, a vhodným způsobem je zpřesňovat směrem k řešení problematice.

Pro posílení pozice dokumentu lze doporučit jeho předložení k posouzení odborné organizací památkové péče formou žádosti o konzultační vyjádření nebo přímo žádostí o závazné stanovisko k tomuto dokumentu na příslušný výkonný orgán státní památkové péče. Vzhledem k povaze obsahu management plánu ochrany památkových hodnot památek zahradního umění, by do procesu jeho vzniku a aktualizace měli vždy vstupovat specialisté NPÚ na danou problematiku, buď v pozici člena řešitelského týmu, nebo v pozici externího odborného konzultanta.

Aktualizace management plánu spojená s vyhodnocením původních a definicí nových cílů by měla probíhat v ročním předstihu. Vstupní údaje dokumentu mívají dlouhodobou platnost a v rámci aktualizace dokumentu jsou buď přebírány, nebo pouze v dílčích částech doplňovány (např. o nově zjištěné historické skutečnosti). Zásadnější změny v těchto základních údajích (změna vlastníka, významná změna legislativy aj.) mohou být důvodem k nutnosti aktualizace dílčích částí tohoto dokumentu v období kratším, než je předpokládaných 5 let.

Také data zjištěná v rámci analýzy ve věci využívání památky mívají dlouhodobou platnost (analýza citlivosti směrem k jednorázovým akcím, hodnocení vhodnosti akcí dle charakteru památky apod.). V rámci aktualizace je nutné ověřit, zda se za uplynulé 5leté období nezměnila preference návštěvníků, co se týká způsobu užívání, intenzity užívání, hlavních míst koncentrace apod. Vždy je nutné aktuálně zhodnotit, zda návštěvnícký provoz nepoškozuje hmotnou podstatu památky a jaký vliv má na její nehmotné hodnoty.

V části management plánu péče o hmotnou substanci památky zahradního umění je z pohledu aktualizace dokumentu velmi efektivní, je-li k dispozici průběžně aktualizovaný software zaznamenávající fyzické změny především v živé složce kompozice (vegetaci) památky. Není-li k dispozici, je nutné vždy provést jednorázovou aktualizaci všech vstupních analytických dat. Potřeba

dřívější aktualizace této části management plánu může zapříčinit především negativní působení přírodních živlů většího rozsahu (povodně, větrné smršti apod.).

Plán prezentace památkových hodnot památky je část management plánu, která nejrychleji zastarává. Její analýzy je vždy nutné kompletně aktualizovat, aby bylo možné operativně reagovat na změny ve světě médií, který se v současné době velmi dynamicky vyvíjí.

Pro každou část dokumentu management plánu je nutné vždy provést aktuální SWOT analýzu příslušné problematiky a dle jejích výsledků vytyčit nové cíle na následující 5 leté období.

Pouze aktivní participace všech zainteresovaných stran může zajistit, že se dokument Management plán ochrany památkových hodnot památky zahradního umění stane praktickým nástrojem péče, která nepovede k degradaci, ale naopak k zachování a rozvoji kvality konkrétní památky zahradního umění.

Zdůvodnění novosti postupu

Především v zahraničí jsou management plány různých zaměření běžně používaným a nezbytným nástrojem efektivní péče také v oblasti ochrany kulturního dědictví. V podmínkách naší republiky byl institut plánování zprofanován v období neefektivního socialistického plánování a jeho využívání mimo komerční sféru se prosazuje pouze pozvolna. Pro oblast péče o památky zahradního umění zatím chyběly standardizované postupy jak pro oblast provádění základních analýz zaměřených na popis hmotné podstaty památky a jejího historického vývoje i pro objektivní identifikaci a popis jejich hodnot, tak pro aplikaci zjištěných skutečností (výsledků) do běžné praxe.

Metodika management plán ochrany památkových hodnot památek zahradního umění se na rozdíl od používaných systémů management plánů běžných úprav zeleně v intravilánu sídel stejnou měrou zabývá jak ochranou hmotných hodnot památky, tak hodnot nehmotných. Hodnoty jsou stanoveny experty na základě objektivizovaného hodnocení, získaného aplikací standardizovaného metodického postupu. Je definován postup (plán), jak tyto hodnoty fyzicky chránit, ale také je zdůrazněna nutnost jejich interpretování a komunikování s vytyčenými cílovými skupinami, aby byly, respektive začaly být vnímány jako důležité většinou společností. Vědomí společnosti o hodnotách památek zahradního umění a přijetí potřeby tyto hodnoty chránit je nezbytnou podmínkou pro dlouhodobý udržitelný rozvoj památek zahradního umění v současných socioekonomických podmínkách.

Předkládaný metodický postup vychází jak ze systémů management plánů aplikovaných v rámci péče o kulturní dědictví v jiných státech Evropy, tak z postupů, které jsou v naší republice již aplikovány v rámci tvorby Management plánu památek zapsaných na seznam přírodního a kulturního dědictví UNESCO či jeho indikativní seznam. Modifikuje jejich obsah a podrobnost pro využití v širší památkové praxi speciálně pro segment památek zahradního umění v podmínkách České republiky. Podrobně popisuje postupy jednotlivých kroků tvorby management plánu, systém jeho aktualizace a prosazování.

Formy výstupů navržených průzkumů jsou prioritně voleny tak, aby bylo možné je přehledně prezentovat v prostředí GIS a prostřednictvím např. Integrovaného informačního systému památkové péče je zpřístupnit širšímu okruhu uživatelů. Svým obsahem a strukturou management plán ochrany památkových hodnot památek zahradního umění reaguje na aktuální potřeby maximálně objektivně definovat předmět ochrany objektů zařazených mezi kulturní památky a následně tyto hodnoty co nejefektivněji chránit. Z tohoto pohledu je předkládaná metodika jedinečná, komplexní a originální.

Srovnání se zahraničím

V řadě vyspělých zemí Evropy je tvorba plánů dlouhodobého a střednědobého rozvoje jednotlivých složek kulturního dědictví běžnou záležitostí. Jsou využívány jako aktivní nástroj péče i o památky zahradního umění. Jejich obsah se liší především dle socioekonomických podmínek dané země, regionu, vlastníka památky. Jednotlivé instituce (The National Trust, Royal Parks aj.) mají různé formy a systémy těchto plánů, jejichž funkčnost je ověřena letitou praxí. Tyto systémy však nelze nekriticky přejímat právě vzhledem k rozdílnému vývoji a současné politické i socioekonomické situaci v jiných zemích Evropy a v České republice. V podmínkách našeho státu je existence a využívání plánů péče a rozvoje výjimkou omezující se především na památky UNESCO a na památky na indikativním seznamu (Management plan).

V této metodice předkládaný obsah a postup vyhotovení i aktualizace střednědobého management plánu vychází z již fungujících zahraničních modelů, ale je specifickým svým zaměřením prioritně na ochranu zjištěných kulturně historických hodnot památek zahradního umění. Ve stejné míře se věnuje jak ochraně hmotné substance památky (což bývá standardním obsahem většiny MP), tak ochraně nehmotných hodnot získaných v procesu historického vývoje památky i důležitosti systematického ovlivňování vnímání hodnot (významu) památek zahradního umění různými složkami současné společnosti. Komplexnost řešení zvolené problematiky je dána také tím, že je management plán ochrany památkových hodnot památek zahradního umění zpracováván na základě podrobně metodicky popsaných specializovaných odborných průzkumů (pasportizace, rozbor kompoziční struktury, identifikace hodnot, historického vývoje aj.). Takto metodicky podrobně propracovaný systém tvorby management plánu určitého specifického segmentu kulturního dědictví lze nazvat ojedinělým nejen v evropském měřítku.

Seznam použité a související literatury

- BENEŠ, M. - KUČOVÁ, V. - VLČKOVÁ, J. 2011: Metodické principy přípravy nominací k zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO a zásady uchování hodnot těchto statků, Odborná metodická publikace, svazek 42, Praha: Národní památkový ústav. ISBN 978-80-87104-84-2.
- BRUNNER, P. - MAHLBERG, B. - SCHNEIDER, H. W. 2009: Das touristische Potenzial von historischen Gärten unter besonderer Berücksichtigung der Österreichischen Bundesgärten, Wien: Industriewissenschaftliches Institut.
- BUTENSCHÖN, S. 2009: Deutung und Bedeutung historischer Parks. Wie wird ein Park zum Gartendenkmal?, Stadt+Grün, č. 3, s. 18-21.
- COULTER, M. - ROBBINS, S.P. 2004: Management, Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-0495-1.
- DGGL 2000: Historische Gärten in Deutschland. Aufgaben, Thesen und Instrumente zum Schutz, zur Erhaltung und zur Pflege des Gartenkulturerbes, Neustadt: Arbeitskreis Historische Gärten und Forschungsgesellschaft Landschaftsentwicklung-Landschaftsbau (FLL). ISBN 3-00-006846-5.
- DGGL 2006: Pflege historischer Gärten - Teil 1: Pflanzen und Vegetationsflächen, Bonn - Berlin: Arbeitskreis Historische Gärten und Forschungsgesellschaft Landschaftsentwicklung-Landschaftsbau (FLL), Ausgabe 2006. ISBN 3-934484-95-6.
- Dogs in the Royal Parks. Dostupné na <https://www.royalparks.org.uk/park-management/park-regulations-and-policies/dogs-in-the-royal-parks>
- FORET, M. 2011: Marketingová komunikace, Brno: Computer Press, 3. vyd. ISBN 978-80-251-3432-0.
- HUDEC, P. - KŘESADLOVÁ, L. (edd.) 2015: Způsoby prezentace památek zahradního umění, Praha: Národní památkový ústav. ISBN 978-80-7480-028-3.
- KARG, D. (Hrsg.) 2005: Anforderungen an eine Dokumentation in der Gartendenkmalpflege, Arbeitsmaterialien zur Denkmalpflege in Brandenburg, Nr. 2, Brandenburgisches Landesamt für Denkmalpflege und Archäologisches Landesmuseum, Petersberg: Michael Imhof Verlag GmbH & Co. KG. ISBN 3-86568-107-7
- KESNER, I. - MORAVEC, I. - NOVOTNÝ, R. - ŠKODOVÁ-PARMOVÁ, D. 2008: Management kulturního cestovního ruchu, Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.
- KOL. 1985: *Gartendenkmalpflege*. Stuttgart: Eugen Umer. ISBN 3-8001-5046-8
- KOL. 1997: Historische Parks und Gärten- ein Teil unserer Umwelt, Opfer unserer Umwelt, Band 55, Bonn: Geschichtsstelle des Deutschen Nationalkomitees für Denkmalschutz ISSN 0723-5747
- KOL. 2000: *Das Fest im Garten. Gartenmotive im Fest, Ausstellungskatalog*, Bielefeld: Museum Huelsmann.
- KOL. 2010: Leitfaden zur Pflege historischer Gärten und Parkanlagen. Landesamt für Denkmalpflege und Archeologie Sachsen-Anhalt, Halle.

- Kol. 2011: Pflegemanagement für Parks und Gärten, Initiativen zum Umweltschutz Band 82, Berlin: Erich Schmidt Verlag GmbH & Co. KG Berlin 2011 ISBN 978-3-503-12964-5
- KOTLER, P. - KELLER, K. L. 2013: Marketing management, Praha: Grada, 14.vyd. ISBN 978-80-247-4150-5.
- KRAUSE, K.-J. 2011: Lexikon Denkmalschutz und Denkmalpflege, Essen: Klartext Verlag. ISBN 3837503070.
- KŘESADLOVÁ, L. 2008a: Návrh památkového záměru obnovy Libosadu – Květné zahrady v Kroměříži, Kroměříž, rkp. pro vnitřní potřeby Národního památkového ústavu.
- KŘESADLOVÁ, L. 2008b: Návrh památkového záměru obnovy Podzámecké zahrady v Kroměříži, Kroměříž, rkp. pro vnitřní potřeby Národního památkového ústavu.
- KŘESADLOVÁ, L. - PAVLÁTOVÁ, M. - OLŠAN, J. - EHRlich, M. v tisku: *Metodika prostorové analýzy památky zahradního umění*. Národní památkový ústav.
- MACHOVEC, J. 2003: Autenticita památek zahradního umění a udržovací péče, Z. Černý - H. Černá (edd.), Udržovací péče o zeleň. Sborník vybraných přednášek ze semináře konaného v Luhačovicích v roce 2003 v rámci Dnů zahradní a krajinářské tvorby, Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, s. 37-41. ISBN 80-902910-5-8
- OLŠAN, J. 2003: Specifika udržovací péče o historické zahrady a parky, in Z. Černý - H. Černá (edd.), Udržovací péče o zeleň. Sborník vybraných přednášek ze semináře konaného v Luhačovicích v roce 2003 v rámci Dnů zahradní a krajinářské tvorby, Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, s. 42-47. ISBN 80-902910-5-8
- OLŠAN, J. 2015: Doprovodné sezónní akce – Slavnosti v historických zahradách, in Hudec, P. - Křesadlová, L. (edd.), Způsoby prezentace památek zahradního, Praha: Národní památkový ústav, s.57-66. ISBN 978-80-7480-028-3.
- OLŠAN, J. - ŠNEJD, D. - EHRlich, M. - KŘESADLOVÁ, L. - PAVLÁTOVÁ, M. v tisku: Metodika pasportizace památek zahradního umění. Národní památkový ústav.
- OLŠAN, J. - EHRlich, M. - KŘESADLOVÁ, L. - PAVLÁTOVÁ, M. v tisku: Metodika identifikace hodnot památek zahradního umění. Národní památkový ústav.
- PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, B. - PETRŮ, J. - RIEDL, D. - SVOBODA, A. M. 1999: Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Praha: Nakladatelství Libri. ISBN 80-85983-55-9.
- PAVELEC, P. - SAVKO, P. 2015: Metodika pro přípravu a realizaci historicky poučených festivit v prostředí hradů a zámků – I. České Budějovice: Národní památkový ústav. ISBN 978-80-85033-37-3.
- PELSMACKER, P. de - GEUENS, M. - BERGH, van den J. 2003: Marketingová komunikace, Praha: Grada. ISBN 80-247-0254-1
- POLÁKOVÁ, J. (ed.) 2007: Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví, Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště. ISBN 978-80-87104-14-9.

- RADOVÁ, M. 1987: Koncepce památkového zásahu do stavebního díla, její úloha a východiska, Památky a příroda, roč. XII, č. 2, s. 72.
- RINGBECK, B. 2008: Managementpläne für Welterbestätten. Ein Leitfaden für die Praxis, Bonn: Deutsche UNESCO-Kommission e.V. ISBN: 978-3-940785-00-8.
- SVOZILOVÁ, A. 2006: Projektový management, Praha: Grada, 2. vyd. ISBN 978-80-247-3611-2
- ŠIMEK, P. 2003: Systémové aspekty managementu péče o sídelní zeleň, in Z. Černý - H. Černá (edd.), Udržovací péče o zeleň. Sborník vybraných přednášek ze semináře konaného v Luhačovicích v roce 2003 v rámci Dnů zahradní a krajinářské tvorby, Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, s. 7-13. ISBN 80-902910-5-8
- ŠTULC, J. - SUCHOMEL, M. - MAXOVÁ, I. 1998: Péče o kamenné sochařské a stavební památky, příloha časopisu Zprávy památkové péče, ročník 58, Praha.
- TICKNEM., WILSON, J., The Management of Historic Parks and Gardens. <http://www.buildingconservation.com/articles/managementparks/managementparks.htm>
- VITÁKOVÁ, M. 2007: Využití kulturních a přírodních památek pro cestovní ruch, Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.
- VOŠAHLÍK, A. 2001: Mezinárodní dokumenty ICOMOS o ochraně kulturního dědictví. Praha: Český národní komitét ICOMOS.

Přílohy

Seznam příloh

1. Pasport Podzámecké zahrady v Kroměříži
2. Prostorová analýza a popis současného stavu vnitřní kompoziční struktury Podzámecké zahrady v Kroměříži
3. Identifikace hodnot památky zahradního umění Podzámecká zahrada v Kroměříži
4. Analýza dobového a aktuálního využití památky zahradního umění - modelový příklad Podzámecká zahrada v Kroměříži
5. Analýza citlivosti vybraných kompozičních částí Podzámecké zahrady v Kroměříži vzhledem k jejich využití
6. Analýza současného stavu prezentace hodnot Podzámecké zahrady v Kroměříži

Průvodní zpráva

Program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI 2012-2015)

Projekt DF 12P01OVV044 – Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České Republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování.

Název metodiky předkládané k certifikaci

Management plán ochrany památkových hodnot památek zahradního umění

Předkládající organizace:

Národní památkový ústav, Valdštejnské náměstí 3, 118 01 Praha 1

Výstup:

Management plán ochrany památkových hodnot památek zahradního umění

Autorský kolektiv metodiky:

Ing. Lenka Křesadlová, Ph.D., Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Kroměříži

Ing. Jiří Olšan, Národní památkový ústav, územní památková správa v Českých Budějovicích

Ing. Marek Ehrlich, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

Zpracovatelé příloh:

Ing. Lenka Křesadlová, Ph.D., Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Kroměříži

Ing. Marek Ehrlich, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích

Mgr. Martina Leciánová, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Kroměříži

I. Cíl metodiky

Cílem této metodiky je definice nástrojů, s jejichž pomocí je možné vytvořit vhodné podmínky pro ochranu objektivně stanovených kulturně historických hodnot památek zahradního umění. Podstatnou měrou přispívá k efektivnímu naplňování požadavků na ochranu kulturního dědictví obsažených jednak v aktuálně platné české legislativě, jednak v doporučeních formulovaných k této problematice ve významných mezinárodních dokumentech o ochraně kulturního dědictví.

II. Vlastní popis metodiky

Metodika přináší vzor praktického uplatnění řady ryze odborných výstupů a analýz v procesu efektivního plánování každodenní péče o památky zahradního umění, tento specifický segment nemovitého kulturního dědictví. Ozřejmuje nutnost specifického postupu směrem k jejich výjimečnému konceptu, který sice vznikl jako tvůrčí počín člověka, ale tyto ideální vize jsou neustále konfrontovány s vývojem živé, dynamicky se měnící přírodní složky v jejich kompozici. Popisuje postup, jak na základě objektivizovaného hodnocení jednotlivých parametrů hmotné substance i nehmotných hodnot konkrétní památky vytvořit dokument definující potřebnou náplň péče a limity pro její využívání.

Metodika ukazuje důležitost střednědobého a dlouhodobého plánování a především srozumitelné komunikace odborných názorů a zjištění směrem k široké veřejnosti s cílem, zajistit dlouhodobé a stabilní naplňování konceptu trvale udržitelného rozvoje památek zahradního umění na území naší republiky.

Zvolený postup je zaměřen nejen na hledání rovnováhy mezi uspokojováním potřeb uživatelů a ochrany identifikovaných hodnot památky, ale zdůrazňuje potřebu vytvářet podmínky pro obecné přijetí zjištěných hodnot společností a motivovat společnost k aktivní participaci na ochraně těchto hodnot.

Cílem dokumentu Management plán ochrany památkových hodnot památek zahradního umění je předložit strategii postupu ochrany identifikovaných hmotných i nehmotných památkových hodnot konkrétní památky pro určité časové období. Management plán musí být zpracován tak, aby jeho naplňování bylo pro majitele či správce památky v určeném časovém úseku reálné. Mělo by se jednat o přímý nástroj péče.

V tomto metodickém materiálu je Management plán pojat jako střednědobý strategický dokument definující cíle a jejich plnění na období 5 let.

Aby dokument řešil v potřebné šíři ochranu jak hmotných, tak nehmotných hodnot památky zahradního umění, musí obsahovat:

- **Plán využívání** památky zahradního umění, který má přímý vliv na ochranu hmotných i nehmotných památkových hodnot;
- **Plán péče** o hmotnou substanci památky zahradního umění (plán údržby), který má přímý vliv především na uchování hmotných památkových hodnot;

- **Plán prezentace** památky zahradního umění, který má přímý vliv na ochranu nematných památkových hodnot, ve svém důsledku má způsob prezentace podstatný vliv i na ochranu hmotné podstaty památky.

Každá dílčí část management plánu ochrany památkových hodnot je zpracovávána ve třech krocích:

1. Analýza stávajícího stavu
2. SWOT analýza
3. Návrh opatření

Již ve stádiu zpracování analýzy stávajícího stavu by měly být definovány obecné cíle zachování hodnot a to minimálně na úrovni dlouhodobých vizí.

Při zpracování analýz stávajícího stavu památky by měly být prioritně využívány postupy popsané v metodických materiálech: *Metodika pasportizace památek zahradního umění*, *Metodika prostorové analýzy památek zahradního umění*, *Metodika identifikace hodnot památek zahradního umění*, které byly vytvořeny v rámci téhož projektu NAKI DF12P01OVV044 „Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České republiky. Tyto metodiky řeší problematiku objektivizovaného hodnocení a popisu památek zahradního umění.

Po provedení SWOT analýzy musí být původně stanovené obecné cíle precizovány. Musí být konkrétní, to znamená specifické, měřitelné, akceptované (srozumitelně komunikované), realizovatelné, termínované. Dále musí navazovat vymezení aktivit, které povedou k naplnění stanovených cílů v daném časovém období. Aktivity mohou být rutinní, často se opakující nebo jedinečné. U rutinních stačí odkaz na standardní postupy – pracovní instrukce, technologické postupy apod. jedinečné je potřeba v plánu blíže specifikovat.

Obecný postup tvorby vlastního management plánu spočívá v provedení následujících kroků:

- konkretizace cílů (záměrů);
- zabezpečení nezbytných informačních zdrojů pro tvorbu plánu - Analytická část (čím více a kvalitnější informace budou k dispozici, tím přesnější může být výsledek plánování);
- vypracování návrhu plánu;
- seznámení dotčených stran s návrhem plánu;
- stanovisko dotčených stran k návrhu plánu;
- korekce návrhu plánu podle připomínek;
- schválení a vydání definitivní podoby plánu.

Aby byl výsledný management plán funkční (realizovatelný), nelze vynechat žádný z těchto kroků. Je nutné, aby všichni, kdo jsou zapojeni do naplňování plánu, byli ztotožněni s jeho cíli a byli motivováni k jejich naplňování.

III. Srovnání „novosti postupů“ oproti původní metodice, případně jejich zdůvodnění, pokud se bude jednat o novou, neznámou metodiku, a jejich srovnání s postupy v zahraničí

Především v zahraničí jsou Management plány různého zaměření běžně používaným a nezbytným nástrojem efektivní péče také v oblasti ochrany kulturního dědictví. V podmínkách České republiky byl institut plánování zprofanován v období neefektivního socialistického plánování a jeho využívání mimo komerční sféru se prosazuje pouze pozvolna. Pro oblast péče o památky zahradního umění zatím chyběly standardizované postupy jak pro oblast provádění základních analýz zaměřených na popis hmotné podstaty památky a jejího historického vývoje i pro objektivní identifikaci a popis jejich hodnot, tak pro aplikaci zjištěných skutečností (výsledků) do běžné praxe.

Tato metodika se na rozdíl od používaných systémů plánování „běžných“ úprav zeleně v intravilánu sídel stejnou měrou zabývá jak ochranou hmotných hodnot památky, tak hodnot nehmotných. Hodnoty jsou stanoveny experty na základě objektivizovaného hodnocení, získaného aplikací standardizovaného metodického postupu. Je definován postup (plán), jak tyto hodnoty fyzicky chránit, ale také je zdůrazněna nutnost jejich interpretování a komunikování s vytyčenými cílovými skupinami, aby byly, respektive začaly být vnímány jako důležité většinou společností. Vědomí společnosti o hodnotách památek zahradního umění a přijetí potřeby tyto hodnoty chránit je nezbytnou podmínkou pro dlouhodobý udržitelný rozvoj památek zahradního umění v současných socioekonomických podmínkách.

Předložený metodický postup vychází jak ze systémů management plánů aplikovaných v rámci péče o kulturní dědictví v jiných státech Evropy, tak z postupů, které jsou v naší republice již aplikovány v rámci tvorby Management plánu památek zapsaných na seznam přírodního a kulturního dědictví UNESCO či jeho indikativní seznam. Modifikuje jejich obsah a podrobnost pro využití v širší památkové praxi speciálně pro segment památek zahradního umění v podmínkách České republiky. Podrobně popisuje postupy jednotlivých kroků tvorby Management plánu ochrany památkových hodnot památek zahradního umění, systém jeho aktualizace a prosazování.

Formy výstupů navržených průzkumů jsou prioritně voleny tak, aby bylo možné je přehledně prezentovat v prostředí GIS a prostřednictvím např. Integrovaného informačního systému památkové péče je zpřístupnit širšímu okruhu uživatelů. Svým obsahem a strukturou Management plán ochrany památkových hodnot památek zahradního umění reaguje na aktuální potřeby maximálně objektivně definovat předmět ochrany nemovitostí zařazených mezi kulturní památky a následně tyto hodnoty co nejefektivněji chránit. Z tohoto pohledu je předkládaná metodika jedinečná, komplexní a originální.

Srovnání se zahraničím

V řadě vyspělých zemí Evropy je tvorba plánů dlouhodobého a střednědobého rozvoje jednotlivých složek kulturního dědictví běžnou záležitostí. Jsou využívány jako aktivní nástroj péče také o památky zahradního umění. Jejich obsah se liší především dle socioekonomických podmínek dané země, regionu, vlastníka památky. Jednotlivé instituce (The National Trust, Royal Parks aj.) mají různé formy a systémy těchto plánů, jejichž funkčnost je ověřena letitou praxí. Tyto systémy však nelze nekriticky přejímat právě vzhledem k rozdílnému vývoji a současné politické i socioekonomické situaci v jiných zemích Evropy a v České republice. V podmínkách našeho státu je existence a využívání plánů péče a

rozvoje výjimkou omezující se především na památky UNESCO a na památky na indikativním seznamu (Management plan).

V této metodice předkládaný obsah a postup vyhotovení i aktualizace střednědobého management plánu vychází z již fungujících zahraničních modelů, ale je specifickým svým zaměřením prioritně na ochranu zjištěných kulturně historických hodnot památek zahradního umění. Ve stejné míře se věnuje jak ochraně hmotné substance památky (což bývá standardním obsahem většiny management plánů), tak ochraně nehmotných hodnot získaných v procesu historického vývoje památky i důležitosti systematického ovlivňování vnímání hodnot (významu) památek zahradního umění různými složkami současné společnosti. Komplexnost řešení zvolené problematiky je dána také tím, že je Management plán ochrany památkových hodnot památek zahradního umění zpracováván na základě podrobně metodicky popsanych specializovaných odborných průzkumů (pasportizace, rozbor kompoziční struktury, identifikace hodnot, historického vývoje aj.). Takto metodicky podrobně propracovaný systém tvorby management plánu určitého specifického segmentu kulturního dědictví lze nazvat ojedinělým nejen v evropském měřítku.

IV. Popis uplatnění Certifikované metodiky, informace, pro koho je určena, subjekty s kterými bude uzavřena smlouva o využití výsledku a jakým způsobem bude uplatněna

Metodika přináší vzor praktického uplatnění řady ryze odborných výstupů a analýz v procesu efektivního plánování péče o identifikované kulturně historické hodnoty památek zahradního umění jako specifického segmentu nemovitého kulturního dědictví České republiky.

Management plán ochrany památkových hodnot památek zahradního umění, vytvořený dle této Metodiky, by se měl stát funkčním podkladem (nástrojem) pro koncepční práci správců a majitelů těchto památek, zástupců místních samospráv, odborných pracovníků státní památkové péče a dalších osob a organizací vstupujících do procesu památkové péče, při plánování dlouhodobého udržitelného rozvoje památek zahradního umění.

Vzhledem k širšímu zaměření na uživatele z řad Národního památkového ústavu a odborné veřejnosti se smluvní předání výsledků nepředpokládá.

V. Seznam použité související literatury

BENEŠ, M. - KUČOVÁ, V. - VLČKOVÁ, J. 2011: Metodické principy přípravy nominací k zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO a zásady uchování hodnot těchto statků, Odborná metodická publikace, svazek 42, Praha: Národní památkový ústav. ISBN 978-80-87104-84-2.

BRUNNER, P. - MAHLBERG, B. - SCHNEIDER, H. W. 2009: Das touristische Potenzial von historischen Gärten unter besonderer Berücksichtigung der Österreichischen Bundesgärten, Wien: Industriewissenschaftliches Institut.

BUTENSCHÖN, S. 2009: Deutung und Bedeutung historischer Parks. Wie wird ein Park zum Gartendenkmal?, Stadt+Grün, č. 3, s. 18-21.

COULTER, M. - ROBBINS, S.P. 2004: Management, Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-0495-1.

DGGL 2000: Historische Gärten in Deutschland. Aufgaben, Thesen und Instrumente zum Schutz, zur Erhaltung und zur Pflege des Gartenkulturerbes, Neustadt: Arbeitskreis Historische Gärten und Forschungsgesellschaft Landschaftsentwicklung-Landschaftsbau (FLL). ISBN 3-00-006846-5.

DGGL 2006: Pflege historischer Gärten - Teil 1: Pflanzen und Vegetationsflächen, Bonn - Berlin: Arbeitskreis Historische Gärten und Forschungsgesellschaft Landschaftsentwicklung-Landschaftsbau (FLL), Ausgabe 2006. ISBN 3-934484-95-6.

Dogs in the Royal Parks. Dostupné na <https://www.royalparks.org.uk/park-management/park-regulations-and-policies/dogs-in-the-royal-parks>

FORET, M. 2011: Marketingová komunikace, Brno: Computer Press, 3. vyd. ISBN 978-80-251-3432-0.

HUDEC, P. - KŘESADLOVÁ, L. (edd.) 2015: Způsoby prezentace památek zahradního umění, Praha: Národní památkový ústav. ISBN 978-80-7480-028-3.

KARG, D. (Hrsg.) 2005: Anforderungen an eine Dokumentation in der Gartendenkmalpflege, Arbeitsmaterialien zur Denkmalpflege in Brandenburg, Nr. 2, Brandenburgisches Landesamt für Denkmalpflege und Archäologisches Landesmuseum, Petersberg: Michael Imhof Verlag GmbH & Co. KG. ISBN 3-86568-107-7
KESNER, L. 2005: Marketing a management muzeí a památek, Praha: Grada. ISBN 80-247-1104-4.

KESNER, I. - MORAVEC, I. - NOVOTNÝ, R. - ŠKODOVÁ-PARMOVÁ, D. 2008: Management kulturního cestovního ruchu, Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

KOL. 1985: *Gartendenkmalpflege*. Stuttgart: Eugen Umer. ISBN 3-8001-5046-8

KOL. 1997: Historische Park und Gärten- ein Teil unserer Umwelt, Opfer unserer Umwelt, Band 55, Bonn: Geschichtsstelle des Deutschen Nationalkomitees für Denkmalschutz ISSN 0723-5747

KOL. 2000: *Das Fest im Garten. Gartenmotive im Fest, Ausstellungskatalog*, Bielefeld: Museum Huelsmann.
Kol. 2010 Leitfaden zur Pflege historischer Gärten und Parkanlagen. Landesamt für Denkmalpflege und Archeologie Sachsen-Anhalt, Halle.

Kol. 2011: Pflegemanagement für Parks und Gärten, Initiativen zum Umweltschutz Band 82, Berlin: Erich Schmidt Verlag GmbH & Co. KG Berlin 2011 ISBN 978-3-503-12964-5

KOTLER, P. - KELLER, K. L. 2013: Marketing management, Praha: Grada, 14.vyd. ISBN 978-80-247-4150-5.

KRAUSE, K.-J. 2011: Lexikon Denkmalschutz und Denkmalpflege, Essen: Klartext Verlag. ISBN 3837503070.

KŘESADLOVÁ, L. 2008a: Návrh památkového záměru obnovy Libosadu – Květné zahrady v Kroměříži, Kroměříž, rkp. pro vnitřní potřeby Národního památkového ústavu.

KŘESADLOVÁ, L. 2008b: Návrh památkového záměru obnovy Podzámecké zahrady v Kroměříži, Kroměříž, rkp. pro vnitřní potřeby Národního památkového ústavu.

KŘESADLOVÁ, L. - PAVLÁTOVÁ, M. - OLŠAN, J. - EHRLICH, M. v tisku: *Metodika prostorové analýzy památky zahradního umění*. Národní památkový ústav.

MACHOVEC, J. 2003: Autenticita památek zahradního umění a udržovací péče, Z. Černý - H. Černá (edd.), Udržovací péče o zeleň. Sborník vybraných přednášek ze semináře konaného v Luhačovicích v roce 2003 v rámci Dnů zahradní a krajinářské tvorby, Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, s. 37-41. ISBN 80-902910-5-8

OLŠAN, J. 2003: Specifika udržovací péče o historické zahrady a parky, in Z. Černý - H. Černá (edd.), Udržovací péče o zeleň. Sborník vybraných přednášek ze semináře konaného v Luhačovicích v roce 2003 v rámci Dnů zahradní a krajinářské tvorby, Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, s. 42-47. ISBN 80-902910-5-8

OLŠAN, J. 2015: Doprovodné sezónní akce – Slavnosti v historických zahradách, in Hudec, P. - Křesadlová, L. (edd.), Způsoby prezentace památek zahradního, Praha: Národní památkový ústav, s.57-66. ISBN 978-80-7480-028-3.

OLŠAN, J. - ŠNEJD, D. - EHRLICH, M. - KŘESADLOVÁ, L. - PAVLÁTOVÁ, M. v tisku: *Metodika pasportizace památek zahradního umění*. Národní památkový ústav.

OLŠAN, J. - EHRLICH, M. - KŘESADLOVÁ, L. - PAVLÁTOVÁ, M. v tisku: *Metodika identifikace hodnot památek zahradního umění*. Národní památkový ústav.

PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, B. - PETRŮ, J. - RIEDL, D. - SVOBODA, A. M. 1999: *Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha: Nakladatelství Libri. ISBN 80-85983-55-9.

PAVELEC, P. - SAVKO, P. 2015: *Metodika pro přípravu a realizaci historicky poučených festivit v prostředí hradů a zámků – I. České Budějovice*: Národní památkový ústav. ISBN 978-80-85033-37-3.

PELSMACKER, P. de - GEUENS, M. - BERGH, van den J. 2003: *Marketingová komunikace*, Praha: Grada. ISBN 80-247-0254-1

POLÁKOVÁ, J. (ed.) 2007: *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*, Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště. ISBN 978-80-87104-14-9.

RADOVÁ, M. 1987: *Koncepce památkového zásahu do stavebního díla, její úloha a východiska, Památky a příroda*, roč. XII, č. 2, s. 72.

RINGBECK, B. 2008: *Managementpläne für Welterbestätten. Ein Leitfaden für die Praxis*, Bonn: Deutsche UNESCO-Kommission e.V. ISBN: 978-3-940785-00-8.

SVOZILOVÁ, A. 2006: *Projektový management*, Praha: Grada, 2. vyd. ISBN 978-80-247-3611-2

ŠIMEK, P. 2003: Systémové aspekty managementu péče o sídelní zeleň, in Z. Černý - H. Černá (edd.), Udržovací péče o zeleň. Sborník vybraných přednášek ze semináře konaného v Luhačovicích v roce 2003 v rámci Dnů zahradní a krajinářské tvorby, Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, s. 7-13. ISBN 80-902910-5-8

ŠTULC, J. - SUCHOMEL, M. - MAXOVÁ, I. 1998: *Péče o kamenné sochařské a stavební památky*, příloha časopisu *Zprávy památkové péče*, ročník 58, Praha.

TICKNEM., WILSO, J., The Management of Historic Parks and Gardens.

<http://www.buildingconservation.com/articles/managementparks/managementparks.htm>

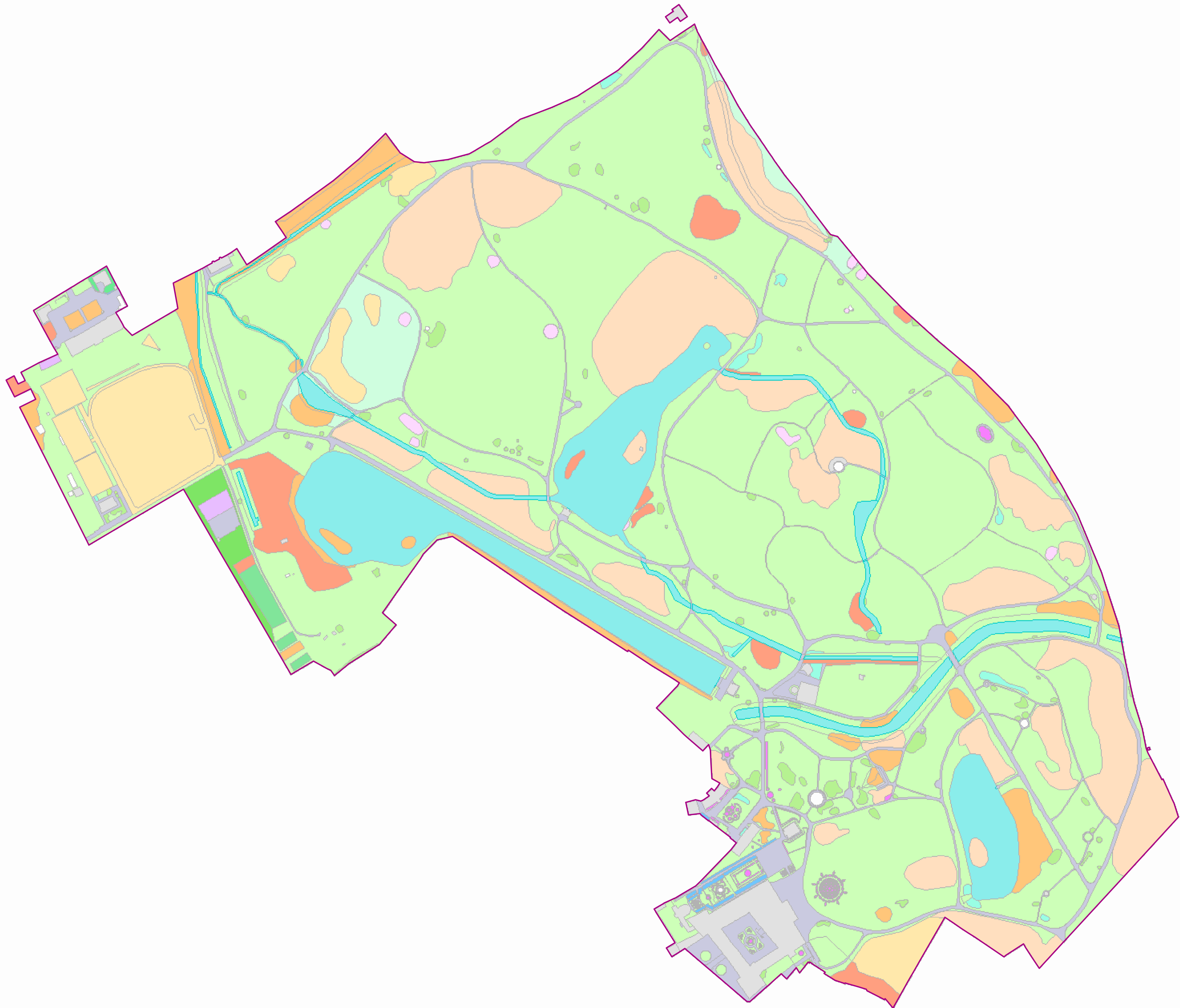
VITÁKOVÁ, M. 2007: Využití kulturních a přírodních památek pro cestovní ruch, Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

VOŠAHLÍK, A. 2001: Mezinárodní dokumenty ICOMOS o ochraně kulturního dědictví. Praha : Český národní komitét ICOMOS.

VI. Seznam publikací, které předcházely metodice a byly publikovány (pokud existují), případně výstupy z originální práce

Předkládané metodice nepředcházely publikované práce.

- Vegetační prvky**
- Parkový trávnik
 - Parterový trávnik
 - Luční trávnik
 - Letištní trávnik
 - Sportovní trávnik
 - Mokřad
 - Bylinný pokryv
 - Záhony smíšené (trvalky s růžemi)
 - Záhony letniček ap.
 - Záhony trvalek
 - Záhony růží
 - Záhony vřesovištních rostlin
 - Pokryvné výsadby keřů - listnatých
 - Pokryvné výsadby keřů - jehličnatých
 - Pokryvné výsadby keřů - smíšených
 - Rozvolněné skupiny keřů - listnatých
 - Rozvolněné skupiny keřů - jehličnatých
 - Rozvolněné skupiny keřů - smíšených
 - Zapojené skupiny keřů - listnatých
 - Zapojené skupiny keřů - jehličnatých
 - Zapojené skupiny keřů - smíšených
 - Živé ploty - volně rostlé - smíšené
 - Živé ploty - volně rostlé - listnaté
 - Živé ploty - volně rostlé - jehličnaté
 - Živé ploty - tvarované - listnaté
 - Živé ploty - tvarované - jehličnaté
 - Živé ploty - tvarované - smíšené
 - Populínové dřeviny
 - Zapojené skupiny stromů - listnatých
 - Zapojené skupiny stromů - jehličnatých
 - Zapojené skupiny stromů - smíšených
 - Skupiny stromů - listnatých - s podrostem - keřů - list.
 - Skupiny stromů - jehličnatých - s podrostem - keřů - list.
 - Skupiny stromů - smíšených - s podrostem - keřů - list.
 - Skupiny stromů - listnatých - s podrostem - keřů - jehl.
 - Skupiny stromů - jehličnatých - s podrostem - keřů - jehl.
 - Skupiny stromů - smíšených - s podrostem - keřů - jehl.
 - Skupiny stromů - listnatých - s podrostem - keřů - smíš.
 - Skupiny stromů - jehličnatých - s podrostem - keřů - smíš.
 - Skupiny stromů - smíšených - s podrostem - keřů - smíš.
 - Skupiny stromů - listnatých - s podrostem - bylinným
 - Skupiny stromů - jehličnatých - s podrostem - bylinným
 - Skupiny stromů - smíšených - s podrostem - bylinným
 - Skupiny stromů - listnatých - s podrostem - trávniku
 - Skupiny stromů - jehličnatých - s podrostem - trávniku
 - Skupiny stromů - smíšených - s podrostem - trávniku
 - Nálety a nárosty
 - Lesní porosty
 - Předzahrádky
 - Vinice
 - Plocha bez vegetačního krytu
 - Zeleninové záhony
 - Ruderální porost
 - Tvarované keře - listnaté
 - Tvarované keře - jehličnaté
 - Soliterní stromy tvarované - listnaté
 - Soliterní stromy tvarované - jehličnaté
 - Stromy ve stromofadi tvarované - listnaté
 - Soliterní keře - listnaté
 - Soliterní keře - jehličnaté
 - Soliterní stromy - listnaté
 - Soliterní stromy - jehličnaté
 - Stromy ve stromofadi - listnaté
 - Stromy ve stromofadi - jehličnaté
 - Strom ve skupině - listnatý
 - Strom ve skupině - jehličnatý
- Vodní prvky**
- Jezero
 - Jezičko
 - Přejeze
 - Potok
 - Vodopád
 - Vodoteč
- Prvky reliéfu**
- Skála
 - Skalní výchoz
 - Bávan
 - Kámen
 - Jiný prvek reliéfu
- Stavební objekty a prvky**
- Budovy
 - Pozemní stavby ostatní - plošné
 - Pozemní stavby ostatní - liniové
 - Pozemní stavby ostatní - bodové
 - Dopravní stavby - plošné
 - Dopravní stavby - liniové
 - Dopravní stavby - bodové
 - Vodohospodářské stavby - plošné
 - Vodohospodářské stavby - liniové
 - Vodohospodářské stavby - bodové
 - Ostatní inženýrské stavby - plošné
 - Ostatní inženýrské stavby - liniové
 - Ostatní inženýrské stavby - bodové
- Umělecké a uměleckořemeslné prvky**
- Umělecké a uměleckořemeslné prvky - plošné
 - Umělecké a uměleckořemeslné prvky - liniové
 - podstavce
 - socha
 - jiné prvky (fragменты apod.)
- Prvky vybavenosti**
- ostatní
 - lavička
 - mobilní veget. nádoba
 - odpadkový koš

Prostorová analýza a popis současného stavu vnitřní kompoziční struktury Podzámecké zahrady v Kroměříži

Členění plochy zahrady na kompoziční jednotky

Areál		Arcibiskupský zámek v Kroměříži
<i>KJ hlavní I. řádu</i>	A	Podzámecká zahrada
<i>KJ hlavní I. řádu</i>	B	Zahradní úpravy před budovou zámku
<i>KJ hlavní I. řádu</i>	C	Zahradní úpravy na nádvoří zámku
<i>KJ hlavní I. řádu</i>	A	Podzámecká zahrada
<i>KJ hlavní II. řádu</i>	A.1	Stará zahrada
<i>KJ hlavní II. řádu</i>	A.2.	Maxmiliánův park
<i>KJ hlavní II. řádu</i>	A.3	Maxův dvůr
<i>KJ hlavní II. řádu</i>	A. 4	Giardinetto
<i>KJ hlavní II. řádu</i>	A.1	Stará zahrada
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.1.1	Prostor vstupu od Mlýnské brány
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.1.2	Louka s Chotkovým rybníkem
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.1.3	Plochy navazující na hradby
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.1.4	Plochy navazující na řeku
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.1.5	Mlýnská strouha s mosty
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.1.6	Zahradnické zázemí
<i>KJ hlavní II. řádu</i>	A.2	Maxmiliánův park
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.2.1	Dlouhý rybník s partií
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.2.2	Paví dvůr
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.2.3	Louka s Maxmiliánovou kolonádou
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.2.4	Divoký rybník
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.2.5	Porosty na břehu řeky Moravy
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.2.6	Okolí přivaděče
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.2.7	Zadní louky
<i>KJ hlavní II. řádu</i>	A.3	Maxův dvůr
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.3.1	Areál dvora
<i>KJ dílčí III. řádu</i>	A.3.2	Bývalé pastviny (sportoviště)

Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	<i>KJ I. řádu</i>
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	
11794/7-6010	<i>KJ II. řádu</i>
Katastrální území Kroměříž	
Číslo parcel pozemkové: 9, 258/2, 286/1, 286/3, 286/6, 290/3, 3289/1, 3290/1 stavební: 267, 268, 269, 270, 363, 364, 365, 366, 367, 368/1, 385, 2569, 7074, 7525, 7526, 7527, 7546, 7547, 7548, 7549, 7550	<i>KJ III. řádu</i>
	<i>KJ IV. řádu</i>
Popis stávajícího stavu	
Kroměřížský zámecký areál tvoří budova zámku vystavěná na říční terase, navazující krajinářský park (Podzámecká zahrada) v nivě řeky, parkově upravené plochy před vstupním průčelím zámku a na jeho nádvoří.	
Historický vývoj	
Kroměřížský zámek, zastával několik století nejen funkci rezidenčního sídla olomouckých biskupů a arcibiskupů, ale také správního a administrativního centra biskupských majetků, ústředí lenního zřízení a výkonu manského práva. Nezvratné důkazy o existenci hradu lze zasadit do doby episkopátu Stanislava Thurza (1496 – 1540). Tehdy vyrostla na tomto místě vícekřídlá budova s vnitřním dvorem a hranolovou vstupní věží. Směrem k městu obklopoval budovu obraný příkop. V nivě řeky byla v této době založena první zahrada. Současné měřítko, architektonické řešení (čtyřkřídlá dvoupatrová budova) i utváření fasád vtiskla rezidenci barokní přestavba provedená biskupem Karlem II. z Lichtensteinu-Castelkorna (1664 – 1695). Společné dílo architektů Filiberta Lucheseho (1606 – 1666) a Giovanni Pietra Tencally (1629 – 1702) bylo dokončeno na počátku 18. století. Od městské zástavby byl objekt i nadále oddělen příkopem. Ten byl zrušen až před polovinou 19. století a nahrazen parkově upravenými plochami. Navazující Podzámecká zahrada prošla postupným slohovým vývojem vrcholícím v krajinářské úpravě z poloviny 19. století, který byl spojen s postupným nárůstem rozlohy areálu do dnešních necelých 60 ha. V roce 1998 byl arcibiskupský zámek, Podzámecká zahrada a Květná zahrada v Kroměříži zapsána na Seznam světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO.	
Zhodnocení stávajícího stavu	
Kroměřížský zámecký areál představuje pozoruhodně zachovalý příklad šlechtického rezidenčního souboru církevních hodnotářů. Integritu komplexu zaručují především z větší části dochované a v maximální možné míře respektované historické hranice objektu. Vysoká je také autenticita komplexu. Po celé období historického vývoje zde byla prováděna soustavná údržba. Současný vzhled areálu je, kromě údržby, výsledkem prováděných rehabilitačních zásahů, založených na pečlivém studiu dochované dobové dokumentace a terénních průzkumů.	

Název PAZU Podzámecká zahrada	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži KJ I. řádu
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP 11794/7-6010	Podzámecká zahrada KJ II. řádu
Katastrální území Kroměříž pozemkové: 258/2, 286/1, 286/3, 286/6, 290/3, 3289/1, 3290/1 stavební: 267, 270, 363, 364, 365, 366, 367, 368/1, 385, 7074, 7525, 7526, 7527, 7546, 7547, 7548, 7549, 7550	KJ III. řádu
	KJ IV. řádu
Historický vývoj Počátky historie Podzámecké zahrady je možné sledovat již od období renesance. Tato zahrada byla na konci 17. století upravena v raně barokním slohu. Arcibiskup A. T. Colloredo-Waldsee pod vlivem osvícenství mezi léty 1790–1800 rozšířil a proměnil zahradu v sentimentálně laděný park s množstvím drobných staveb. Ve třicátých letech 19. století přichází do Kroměříže arcibiskup F. M. Chotek, který spolu s architektem A. Archem přistupuje k radikální proměně Podzámecké zahrady ve velkorysý krajinářský park. Projekt dokončuje až jeho nástupce arcibiskup M. Sommerau-Beckh v polovině 19. století. Během tohoto období zaznamenala zahrada největší rozkvět a získala současné uspořádání i rozlohu. Podzámecká zahrada přímo navazuje na sídlo olomouckých biskupů později arcibiskupů. Do konce 18. století sloužila privátním účelům majitelů, v 19. století je postupně zpřístupňovaná veřejnosti.	
Specifika kompozice Ve většině svých dochovaných částí se jedná o kompozici krajinářského typu o celkové rozloze 54 ha. Lze ji rozdělit na dvě části výrazně odlišného charakteru. Stará zahrada je prostorem intimnějšího charakteru a drobnějšího měřítka, kde se postupně odehrály prakticky všechny fáze historického vývoje areálu. Měřítka prostoru vtiskla především klasicistní fáze vývoje, současnou prostorovou strukturu pak krajinářské úpravy z první poloviny 19. století. Nový park byl zakládán prakticky na zelené louce v 30. a 40. letech 19. století. V plné šíři zde bylo možné uplatnit aktuální zásady krajinářské tvorby. Byl vytvořen prostor velkorysého měřítka s dlouhými pohledovými osami soustředěnými na několik významných staveb a dřevin. Z této koncepce se vymyká prostor tzv. Maxova dvora koncipovaný jako vzorové hospodářství se zázeminím pro ukázkový chov hovězího dobytka.	
Charakteristika přírodních kompozičních součástí Maximální rozlohy dosáhla zahrada v polovině 19. století. Do dnešních dnů se z větší části dochoval v původní podobě. Pouze prostor ovocných sadů byl v průběhu 20. století oddělen a částečně zastavěn. Zahrada je situována do nivy řeky Moravy v rovinatém terénu. Výjimku tvoří drobné části v bezprostředním okolí zámecké budovy nacházející se na říční terase. Rozsah i typy použitých vegetačních prvků se ustálily ve 40.-80. letech 19. století. Poprvé je zachycena na mapě z roku 1883. Kostra kompozice je tvořena domácími taxony a doplněná řadou exotů. V roce 1883 bylo popisováno v zahradě 173 různých taxonů dřevin, v roce 1920 je uváděno 254 taxonů dřevin, v roce 2003 bylo v zahradě zjištěno 278 taxonů dřevin. Zdrojem vody pro zahradu i součástí kompozice je řeka Morava z ní vyvedená mlýnská strouha a nový přivaděč. Zahrada je zahrnuta v ochranném pásmu přírodní akumulace vod.	
Charakteristika umělých kompozičních součástí V zahradě se nachází soubor stylově různorodých staveb postupně upravovaných a doplňovaných od konce 18. století po druhou polovinu 20. století. Řeka Morava napájí mlýnská strouhu, nový přivaděč, soustavu tří větších rybníků, několika menších rybníčků a vodotečí, dvě fontány s bazény. Na území zahrady se nachází funkční studny na odběr pitné vody.	
Zhodnocení stávajícího stavu Podzámecká zahrada je především velmi kvalitním příkladem vývoje krajinářského parku v 18. a 19. století. Díky spojení osvícených mecenášů a talentovaných architektů došlo k vybudování jednoho z předních děl zahradního umění ve střední Evropě. Kontinuální péčí se daří uchovávat celistvost její kompozice. Vzhledem k finanční náročnosti je však problematické udržet v dobrém stavu dílčí části kompozice – vodní systém, architektonickou i vegetační složku.	
Seznam nižších kompozičních podjednotek Stará zahrada, Maxmiliánův park, Maxův dvůr, Gardinetto	

Název PAZU Podzámecká zahrada	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP 11794/7-6010	<i>KJ I. řádu</i> Podzámecká zahrada
Katastrální území: Kroměříž	<i>KJ II. řádu</i> Stará zahrada
Číslo parcel pozemkové: 258/2, 286/1, 286/3, 286/6, 290/3, 3289/1, 3290/1 stavební: 267, 270, 363, 364, 365, 366, 367, 368/1, 385, 7074, 7525,	<i>KJ III. řádu</i> <i>KJ IV. řádu</i>
Historický vývoj Bažinatá krajina tůní a slepých ramen řeky Moravy byla postupně přetvářena v zahradní areál. Byla zde vybudována nejdříve renesanční později manýristická formální zahrada se štěpnicí. Plochu zahrady vymezovaly městské hradby, mlýnská strouha a vodní kanál. Za ním se již rozprostíral lužní les. Na konci 18. století přichází výrazná klasicistní fáze vývoje, kdy byla zahrada rozšířena blíže k řece Moravě. Zůstal zachován formálně řešený parter před budovou zámku, na nějž navázaly drobné zahradní prostory řešené již neformálně s významným použitím architektonické složky. Z prostoru zahrady vybíhaly do krajiny dlouhé aleje osázené pyramidálními topoly. Radikální změnu přináší polovina 19. století, kdy dochází k úpravě celého prostoru v krajinářském styl. Změnou toku mlýnské strouhy došlo ke zvětšení plochy této části zahrady. Druhá polovina 19. století a první polovina 20. století přináší především ochuzení architektonické složky, ale zároveň druhové obohacení složky dendrologické a postupné změny v používaném rostlinném dekoru. V druhé polovině 20. století převládá snaha o udržení dochované kompozice zahrady. Došlo k ochuzení sochařské výzdoby prostoru přesunutím několika soch do Květné zahrady a zřízení zahradnického zázemí.	
Specifika kompozice Stará zahrada je prostorem intimnějšího charakteru a drobnějšího měřítka. Zahrnuje formálně i neformálně upravené části. Ústředním prostorem je rozlehlá travnatá plocha lemovaná porosty dřevin a ukončená hladinou Chotkova rybníka. Architektonický program je situován do obvodových porostů. Podstatnou část kompozice je možné přehlédnout z oken zámecké budovy. Hlavní pohledové osy vychází od zámeckého portiku směrem k Chotkovu rybníku a z okružní cesty a ze Smutné aleje zpět na budovu zámku. Další pohledová osa vedená Smutnou alejí směřuje na stavbu Maxmiliánovy kolonády. Dále lze již nalézt především krátké pohledové osy na jednotlivé architektonické prvky. Půdorys této kompoziční jednotky se ustálil až na počátku 20. století po provedení regulace řeky Moravy. Z části je vymezen stabilním oplocením, z části tokem řeky a mlýnské strouhy.	
Charakteristika přírodních kompozičních součástí Plocha má rovinatý charakter, v bezprostřední blízkosti zámku se nachází svažitéjší pozemky z říční terasy. Nachází se zde krajinářská kompozice s centrální travnatou plochou lemovanou skupinami a navazujícími porosty především domácích stromů. Bohatě je zastoupeno keřové patro, které obsahuje keře s okrasným květem. Cizokrajné dřeviny jsou soustředěny v blízkosti staveb, část kompozice má charakter arboreta.	
Charakteristika umělých kompozičních součástí Dominantu kompozice tvoří vlastní budova zámeckého sídla a stavba Domu zahradníka. Mezi doplňkové dominanty lze zařadit bývalý skleník, Ruiny a Chrámek přátelství. Tyto i další architektonické prvky pochází většinou z přelomu 18. a 19. století. Část z nich není v dobrém technickém stavu.	
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám Jedná se o kompozičně uzavřený celek s jasně vymezenou hranicí. V podobě pohledových os komunikuje se sousední kompoziční částí Maxmiliánův park. Plně funkční je kompoziční osa procházející Smutnou alejí směrem k Maxmiliánově kolonádě. Částečně zanikla pohledová a kompoziční osa spojující Fontánu Amorků a Maxmiliánovu kolonádu. Je možné ji obnovit. Vinou rozpadlých břehových porostů strouhy se dnes otevírá také pohled od Vázového mostu na Rybářský pavilon. Tím je porušen původní kompoziční princip postupného otevírání pohledů na tuto stavbu.	
Zhodnocení stávajícího stavu Kontinuální péčí se daří uchovávat celistvost kompozice. Je však problematické udržet v dobrém stavu dílčí části kompozice – vodní systém, architektonickou i vegetační složku. Jedná se o nejnavštěvovanější část zahrady.	
Seznam nižších kompozičních podjednotek Nástupní prostor od Mlýnské brány, Centrální louka, Okolí hradeb, Okolí řeky, Zahradnické zázemí, Mlýnská strouha	

Název PAZU Podzámecká zahrada	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži <i>KJ I. řádu</i>
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP 11794/7-6010	Podzámecká zahrada <i>KJ II. řádu</i>
Katastrální území Číslo parcel pozemkové: 286/1, 286/3, 286/6	Maxmiliánův park <i>KJ III. řádu</i>
stavební: 366, 367, 368/1, 385, 7550, 7074,	<i>KJ IV. řádu</i>
Historický vývoj Maxmiliánův park byl zakládán na místě pastvin ve 30. a 40. letech 19. století dle návrhů architekta A. Archeho. Bylo zde možné uplatnit v plné šíři aktuální zásady krajinářské tvorby. Vše bylo doplněno množstvím další drobné architektury a uměleckých děl i vegetačních detailů. V následujících desetiletích (cca 1850–1880) dochází k odstranění velké části drobné architektury, přestavbě části architektonických dominant, posílení významu vegetační složky i významné změně prostorové struktury vegetačních prvků. Poté se kompozice již stabilizovala. Po roce 1900 je část pozemků navazující na Dlouhý rybník pronajata ke sportovním účelům a rozparcelována na úřednické zahrádky. Velkou změnou období druhé poloviny 20. století bylo praktické znepřístupnění větší části břehů Dlouhého rybníka pro veřejnost, odtržením přiléhajících pozemků a jejich postupná zástavba.	
Specifika kompozice Prostor velkorysého měřítka s dlouhými pohledovými osami soustředěnými na několik významných staveb a dřevin. Tento princip byl uplatněn především v přední části parku zakládané ve 30. letech 19. století. Ústředním bodem se zde stala stavba kolonády, od které vycházela trojice hlavních pohledových os. V kompozici tvoří optickou bariéru mezi přední a zadní částí parku objekt Divokého rybníka. V zadní části parku zakládané po roce 1840 je dnes ústřední kompoziční role v rukou rostlinné složky, význam stavebních prvků je zde silně potlačen. Současný charakter kompozice - centrální louka s několika významnými soliterními dřevinami zachycuje poprvé indikační skica z roku 1873. Půdorys této kompoziční jednotky se ustálil po polovině 20. století po odtržení částí za Dlouhým rybníkem. Je vymezený z části tokem řeky z části spíše provisorním oplocením.	
Charakteristika přírodních kompozičních součástí Plocha má rovinatý charakter. Nachází se zde krajinářská kompozice postavená na působení rozlehlých travnatých ploch solitér a skupin dřevin. Plocha je prostorově rozčleněna většími porosty především domácích dřevin. Soliterní dřeviny a hlavní skupiny jsou vysazeny především z cizokrajních dřevin.	
Charakteristika umělých kompozičních součástí Budova zámku se zde kompozičně uplatňuje jen velmi omezeně. Dominantní roly v jednotlivých částech kompozice přebírá stavba Maxmiliánovy kolonády, Pavího dvora, Rybářského pavilonu doplněné méně kompozičně výrazným Americkým strážním domem, Čínským pavilonem, Břízovým pavilonem, řadou mostků a další. Současný vzhled důležitých staveb výrazně ovlivnily přestavby v druhé polovině 19. století. Vodní složka zde hraje velmi důležitou kompoziční roly. Nachází se zde trojice relativně rozsáhlých vodních ploch, soustava vodotečí s peřejemi, pozůstatky mlýnské strouhy i skupina stále vodárensky využívaných studní pitné vody. Stav prvků není dobrý, akutní je potřeba vyčištění a stabilizace břehů.	
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám Jedná se o kompozičně uzavřený celek s jasně vymezenou hranicí. Formou pohledových os komunikuje se sousední kompozičními částmi velmi omezeně. Částečně zaniklou pohledovou osu spojující Maxmiliánovu kolonádu a Fontánu Amorků by bylo možné obnovit.	
Zhodnocení stávajícího stavu Kontinuální péčí se daří uchovávat celistvost kompozice. Je však problematické udržet v dobrém stavu dílčí části kompozice – vodní systém, architektonickou i vegetační složku.	
Seznam nižších kompozičních podjednotek <i>Dlouhý rybník a okolí, Paví dvůr, Centrální louka, Divoký rybník, Plochy navazující na řeku, Okolí přivaděče vody, Zadní louky</i>	

Název PAZU Podzámecká zahrada	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP 11794/7-6010	<i>KJ I. řádu</i> Podzámecká zahrada
Katastrální území: Kroměříž	<i>KJ II. řádu</i> Maxův dvůr
Číslo parcel pozemkové:	<i>KJ III. řádu</i>
stavební:	<i>KJ IV. řádu</i>
Historický vývoj Komplex dvora byl původně tvořen několika stavebními objekty - hlavní budovou stájí, která měla ve své centrální části umístěna stání určená k chovu hovězího dobytka, na ně navazovaly dva symetricky umístěné prostory- salon pro podávání mléka a prostor pro stájníka. Areál rámovaly dvě rohové budovy pro zaměstnance. Mezi budovami se nacházelo nádvoří s hnojišti, napravo od vstupu bylo umístěno rejdiště a v levé části vodní plocha určená k plavení zvířat. Z hlavní budovy se schodištěm vstupovalo na rozlehlou travnatou plochu lemovanou zelení určenou k pastvě dobytka a odpočinku návštěvníků. Od ostatních částí zahrady byl areál původně oddělen pouze tokem mlýnské strouhy a vegetací (skupiny keřů, ovocné sady). Jednalo se o prostorově zcela uzavřenou jednotku. Z terasy stájí se otevíral velmi hodnotný pohled na městskou zástavbu s dominantou zámecké věže a kostelů sv. Mořice a sv. Jana Křtitele. Na počátku 20. století začaly být pastviny využívány jako sportoviště. Vodní plocha na plavení byla nahrazena ovocným sadem. Chov dobytka zůstal zachován. Po polovině 20. století byla do areálu dvora umístěna veterinární klinika. V 60. letech 20. století byla na místě rejdiště vystavěna budova Krajské veterinární zprávy, na místě vodní plochy hospodářské stavby. V současné době se v areálu nachází několik subjektů: Střední odborná škola zpravuje hřiště na travnaté ploše, stáje, kde provozuje chov koní a jeden rohový domek, v druhém rohovém domku funguje veterinární klinika, na místě vodní plochy funguje soukromí chov koní, na místě rejdiště veterinární správa.	
Specifika kompozice Jedná se o kompozičně uzavřený celek, který byl vymezen stavebními objekty dvora, mlýnskou strouhou (směrem k parku), zdí směrem ke Kojetínské ulici a směrem k ovocným partiím zahrady nejdříve hustou výsadbou dřevin a od druhé poloviny 19. století zdí. Funkčně byl rozdělen na dvě části, které však byly až do poloviny 20. století fyzicky propojeny. Později došlo k výstavbě několika plotů, které oddělují hospodářský dvůr, sportoviště, soukromí chovatelský objekt a veterinární zprávu. Vnímání funkčního propojení jednotlivých částí je tím silně oslabeno.	
Charakteristika přírodních kompozičních součástí Původní půdorys kompoziční jednotky zůstal nezměněn, reliéf je rovinatý bez terénních nerovností. Dominantním vegetačním prvkem zde byla rozlehlá travnatá plocha tvořící předprostor pro "slavnostní průčelí" budovy stájí. V druhé polovině 19. století byla před průčelím vysazena řada akátů s kulovitou korunou a ta pohledové propojení s loukou oslabila. Dnes jsou zachována jen dvě torza původních dřevin. Nová výsadba akátů byla realizována již pouze na bocích stavby, aby budovu stájí vhodně zarámovala. Zachována a postupně obnovována je alej přivádějící návštěvníky k budově stájí. Porost vrostlých dřevin podél zdi u Kojetínské ulice se postupně rozpadá a je obnovován. Mladé dřeviny ještě nejsou plně funkční.	
Charakteristika umělých kompozičních součástí V areálu se nachází dva soubory umělých prvků. Jednak původní stavební vybavení dvora, které se zachovalo téměř celistvé z poloviny 19. století, jednak několik vrstev novodobých stavebních utilitárních objektů (zázemí sportoviště), které většinou areál znehodnocují.	
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám Jedná se o kompozičně uzavřený celek s jasně vymezenou hranicí. S ostatními kompozičními jednotkami nemá přímé optické propojení. Z terasy stájí se otevíral velmi hodnotný pohled na městskou zástavbu s dominantou zámecké věže a kostelů sv. Mořice a sv. Jana Křtitele. Tato pohledová osa byla porušena necitlivou novodobou zástavbou. Vinou rozpadu obvodových porostů, je dnes areál pohledově propojen s vrchem Barbořina.	
Zhodnocení stávajícího stavu Jedná se o částečně dochovaný komplex málo častého typu vzorového statku. Hlavní budova stále slouží k chovu zvířat, pastviny jako školní hřiště s travnatým povrchem. Školské zařízení, které zde sídlí, nemá dostatek finančních prostředků na kvalitní péči o areál. Fyzická existence památky však není přímo ohrožena.	
Seznam nižších kompozičních podjednotek Bývalé pastviny, Areál dvora	

Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	KJ I. řádu
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	Podzámecká zahrada
11794/7-6010	KJ II. řádu
Katastrální území Kroměříž	Giardinetto
Číslo parcel	KJ III. řádu
pozemkové: 286/1	
stavební: 270	KJ IV. řádu
Historický vývoj	
<p>Giardinetto bylo založeno v prostoru bývalého příkopu v 18. století. Mezi roky 1795–1799 byl prostor obohacen o dominantní stavební složku - Colloredovu kolonádu, která umožnila vstup do zahrady přímo z budovy zámku. Terénní modelace a kompoziční členění plochy je zachyceno na kolorovaných rytinách z roku 1802. Zachycený stav zůstal zachována i v následujícím období, docházelo pouze ke změnám použitého rostlinného ornamentu na jednotlivých terasách. Na fotografiích je doložena úprava z počátku 20. století. Schodiště pod kolonádou v této době sloužilo k letnění subtropických rostlin a v prostoru byly použity litinové lavičky. V druhé polovině 20. století byl přeřešen rostlinným dekor na ploše zahrady. Zahrada byla určena zpravidla pro privátní potřeby arcibiskupa.</p>	
Specifika kompozice	
<p>Jedná se o plošně drobný prostor geometrického půdorysu vymezený budovou zámku a ohradní zdí, respektive tvarovaným zeleným loubím. Rozkládá se na čtyřech terasách. Celá plocha je koncipována pro pohled z Colloredovy kolonády. Jedná se o přísně vymezený komorní prostor s výraznou terénní modelací.</p>	
Charakteristika přírodních kompozičních součástí	
<p>Převládají vegetační prvky formálního charakteru. Dominantní roly hrají zelená tvarovaná loubí z habrů. Ornamentální letničkové a růžové záhony jsou lemovány tvarovanými buxusovými plůtky.</p>	
Charakteristika umělých kompozičních součástí	
<p>Dominantou prostoru je stavba Colloredvy kolonády doplněná fontánou. Oba tyto prvky lze dobou vzniku položit do závěru 18. století. Mimo tento prostor se kolonáda pohledově a kompozičně uplatňuje již jen v pohledu od Mlýnské brány. Jako vyhlídkové místo umožňuje přehlédnout Giardinetto z ptačí perspektivy.</p>	
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám	
<p>Jedná se o kompozičně (prostorově i komunikačně) uzavřený prostor, který býval s okolními zahradními prostory pohledově a komunikačně propojen jen ve velmi omezené míře. Interiér je uzpůsoben ke vnímání detailů kompozice. Z terasy kolonády se otevírá pohled jak na vlastní zahrádku a část Domu zahradníka.</p>	
Zhodnocení stávajícího stavu	
<p>Prostor si uchoval autentickou terénní modelaci, kompoziční členění i autentické architektonické a zásadní vegetační prvky. Slouží především ke klidové rekreaci. Architektonická složka je v dobrém technickém stavu.</p>	
Seznam nižších kompozičních podjednotek	

Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	KJ I. řádu
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	Podzámecká zahrada
11794/7-6010	KJ II. řádu
Katastrální území	Stará zahrada
Číslo parcel	KJ III. řádu
	Prostor vstupu od Mlýnské brány
	KJ IV. řádu
Historický vývoj	
<p>Zahrnuje drobné zahradní prostory situované vlevo od budovy zámku. Jejich základ byl položen v době budování sentimentální zahrady na přelomu 18. a 19. století, ale své současné kompoziční členění a funkci hlavního vstupu do zahrady získalo při úpravách v letech 1834-1850. Při úpravě zahrady v závěru 18. století vznikla na části této plochy zmi oddělená komorní zahrádka s Domem zahradníka, stavbou oranžerie a vodním prvkem, na kterou navazoval lesík protkaný hustou sítí cestiček, vrcholící objektem Ruin. V rámci krajinářské fáze (1834-1850) byla zrušena zeď i stavba oranžerie. Stavebně byly upraveny Ruiny a Dům zahradníka. Přímo na hlavní komunikaci navazovalo odpočívadlo a travnatá plocha se sochou bohyně Flory. Tyto prvky byly v následujících desetiletích zrušeny. Socha byla přemístěna na protilehlou stranu cesty. Prostor vstupu z ulice Na Kopečku byl přiřazen k zahradě až při úpravách v 30. letech 19. století. Dominantou prostoru se stal skleník a protilehlý dům zahradnického. Brána do zahrady byla do současné polohy umístěna až po roce 1850. V prostoru mezi Domem zahradníka a Giardinetem byl založen tvarovaný stromový bosket s bustou arcibiskupa Chotka. Nejzávažnější zásahem do kompozice ve 20. století bylo přebudování skleníku na zoo-koutek a zřízení veřejného WC v jeho blízkosti.</p>	
Specifika kompozice	
<p>Je typická drobným měřítkem a řadou kompozičně uzavřených zahradních prostor s množstvím dochovaných architektonických detailů i pestrým dendrologickým složením porostů. Jednotlivé části kompozice jsou uzpůsobeny pro sledování z detailu nebo z mírného odstupů, delší průhledy a výhledy se zde uplatňují jen ojediněle. Hustá cestní síť člení plochu na množství drobných zahradních prostor.</p>	
Charakteristika půdorysu a reliéfu	
<p>Plocha má rovinatý charakter.</p>	
Charakteristika vegetačních kompozičních součástí	
<p>Na ploše lze identifikovat tři charakterem odlišné vegetační kompozice. V okolí Domu zahradníka se nachází jednak pravidelně tvarovaný habrový bosket a růžové a letničkové záhony lemované buxusovými plůtky, jednak menší dendrologická sbírka s převahou kvetoucích keřů. Plocha mezi vstupní bránou a Vázovým mostem je řešena jako světlý vzdušný prostor s květinovými záhony a řadou solitérních stromů. Naopak okolí Ruin mělo navozovat spíše stísněné pocity, proto je přístupová cesta i vlastní objekt obklopen hustým porostem stromů se značným podílem jehličnanů.</p>	
Charakteristika vodních kompozičních součástí	
<p>Přírodní vodní prvky se zde nenacházejí.</p>	
Charakteristika stavebních kompozičních součástí	
<p>V prostoru lze najít tři dominantní architektury, ke kterým se váží specifické zahradní prostory. Dům zahradníka patří k nejstarším stavbám zahrady, je doložen již na barokních vyobrazeních. Ruiny kompozici doplnily v sentimentální fázi na konci 18. století. Velký skleník je poprvé zachycen na mapě z roku 1836. Tyto dominanty jsou doplněny velkým množstvím drobných architektonických prvků. Většina architektonických prvků byla stavebně upravována ještě v druhé polovině 19. století a na počátku 20. století. Variabilita jejich vnějšího vzhledu je velká. Negativním vkladem druhé poloviny 20. století je umístění utilitární architektury veřejných záchodků.</p>	
Charakteristika uměleckých děl	
<p>Je zde umístěna socha bohyně Flory z poloviny 19. století.</p>	
Charakteristika součástí vybavenosti	
<p>Používaný mobiliář je z části původní dochovaný z 19. století či jeho repliky (lavičky). V blízkosti brány je umístěna novodobá informační tabule, také nádoby na odpadky mají novodobí vzhled.</p>	

Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám

Delší průhledy a výhledy se zde uplatňují jen ojediněle. Výjimku tvoří dnes již zaniklý průhled od Fontány Amorků k Maxmiliánově kolonádě. Tento průhled je možné obnovit. Vstupní část měla ještě v 60. a 70. letech 20. století uzavřenější charakter a mnohem méně komunikovala s úpravami za mlýnskou strouhou než dnes, kdy je, vinou rozpadu břehových porostů mlýnské strouhy, již z rozcestí otevřen pohled na objekt Rybářského pavilonu. Nedaleko vstupu je situováno rozcestí tří hlavních parkových komunikací umožňující návštěvu jak prostor v okolí zámecké budovy tak, Maxmiliánova parku.

Zhodnocení stávajícího stavu

Je zde zachována velmi autentická podoba zahradního prostoru ovlivněná ve své závěrečné vývojové fázi i stylem anglických zahrad viktoriánského období. Z větší části zde zůstala zachována originální architektonická výbava prostor včetně prvků mobiliáře. Vegetační složku, ochuzenou vlivem stárnutí, by bylo možné, dle dochovaných historických podkladů, rehabilitovat do značně autentické podoby. Část architektonických prvků není v dobrém technickém stavu.

Seznam kompozičních jednotek nižšího řádu

Nástupní prostor, Dendrologická sbírka, Okolí Domu zahradníka

Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	KJ I. řádu
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	Podzámecká zahrada
11794/7-6010	KJ II. řádu
Katastrální území Kroměříž	Stará zahrada
Číslo parcel	KJ III. řádu
	Plochy navazující na hradby
	KJ IV. řádu
Historický vývoj	
<p>Zahradní úpravu ploch navazujících na městské hradby a zbytky původní kamenné ohradní zdi zahrady jsou doloženy z období baroka. Již v této době zde fungovala jedna ze vstupních bran do zahrady směřující k městské Vodní bráně. Při úpravách na přelomu 18. a 19. století ztratila formální členění a bylo zde zřízeno odpočívadlo a pavilon v podobě stohu dříví. V polovině 19. století se již jednalo o zapojený porost dřevin protkaný, cestní sítí. Centrum tvořilo odpočívadlo se sochou vodního boha. Stále byla funkční také vstupní brána do zahrady. Tento vchod byl zazděn v 80. letech 19. století. Jeho úlohu převzal vstup od mostu přes řeku Moravu a od náměstí. V druhé polovině 20. století zcela zanikla cestní síť a socha byla přemístěna do Květné zahrady.</p>	
Specifika kompozice	
Prostor je tvořen zapojeným porostem vzrostlých dřevin s bylinným podrostem bez cestní sítě.	
Charakteristika půdorysu a reliéfu	
Jedná se o relativně úzký prostor mezi jednou z hlavních pěších komunikací zahrady a pozůstatkem původní kamenné ohradní zdi. Rovinný terén se v blízkosti dochovaných městských hradeb prudce zdvihá vzhůru.	
Charakteristika vegetačních kompozičních součástí	
Vegetační prvky jsou zastoupeny především porostem vzrostlých dřevin domácích taxonů. V blízkosti městských hradeb došlo v nedávné době k výsadbě kvetoucích keřů a nižších stromů. Velmi hodnotné jsou bylinné podrosty s velkým podílem jarních efemeroidů.	
Charakteristika vodních kompozičních součástí	
Přírodní vodní prvky se zde nenacházejí.	
Charakteristika stavebních kompozičních součástí	
Architektonické prvky jsou zde reprezentovány zbytky ohradní zdi se zazděnou bránou původního vstupu. Je to jedno z mála míst, kde je možné v Kroměříži vidět zbytky městských hradeb.	
Charakteristika uměleckých děl	
Umělecká díla se zde nenacházejí.	
Charakteristika součástí vybavenosti	
Nenachází se.	
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám	
Tato kompoziční jednotka se nachází na hranici zahrady. Nevychází odtud žádné kompoziční a pohledové osy.	
Zhodnocení stávajícího stavu	
Plocha má dnes funkci vegetačního lemu zahrady a optické clony. Zánikem cestní sítě přestala plnit rekreační funkci. Původní parková kompozice prakticky zanikla, ale na podkladě historické mapové a plánové dokumentace by ji bylo možné obnovit.	

Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	KJ I. řádu
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	Podzámecká zahrada
11794/7-6010	KJ II. řádu
Katastrální území Kroměříž	Stará zahrada
Číslo parcel	KJ III. řádu
	Plochy navazující na řeku
	KJ IV. řádu
Historický vývoj	
<p>Ještě na počátku 19. století se zde nacházely pastviny s alejemi topolů. Protékalo tudy koryto mlýnské strouhy i hlavní rameno řeky Moravy s mostem. V rámci krajinářských úprav v 30. letech 19. století byla změněna trasa mlýnské strouhy tak, aby mohla být rozšířena plocha zahrady až na břeh řeky. Po původním korytu mlýnské strouhy zůstala zachována výrazná terénní modelace (travnaté údolí), doplněná obvodovými výsadbami dřevin a objektem odpočívadla. Byla zde zřízena ohrada pro spárkatou zvěř. Svůj současný charakter získala kompozice až po regulaci řeky Moravy na přelomu 19. a 20. století. Bylo zasypano hlavní moravní rameno a novou hranici zahrady začal tvořit plot oddělující zahradu od rušné ulice. Na významu získal zde situovaný vchod. Z první poloviny 20. století pochází objekt limnigrafu.</p>	
Specifika kompozice	
<p>Plocha je přístupná po hlavní obvodové komunikaci. Má stinný charakter i rozlehlé travnaté údolí je větší část dne zastíněno okolními porosty. Postrádá výraznou architektonickou a vegetační dominantu.</p>	
Charakteristika půdorysu a reliéfu	
<p>Současný půdorys získala tato kompoziční jednotka až po regulaci řeky Moravy na počátku 20. století. Má rovinatý charakter zpestřený terénní sníženinou po původním korytu mlýnské strouhy.</p>	
Charakteristika vegetačních kompozičních součástí	
<p>Porosty na břehu řeky i podél plotu jsou utvářeny tak, aby byly zajímavé jak pro pěšího návštěvníka zahrady, který vnímá především detail ve svém zorném úhlu (keřové patro), tak především jako celek působící při pohledu z Rajnochova mostu. Kostru porostu tvoří domácí taxony – duby, javor klen a habr doplněné topolem bílým, topolem černým, vrbami, z exotických druhů především akátem, borovicí vejmutovkou a mladými výsadbami kvetoucích stromů rodu Prunus a Malus.</p>	
Charakteristika vodních kompozičních součástí	
<p>Přírodní vodní prvky se zde nenacházejí.</p>	
Charakteristika stavebních kompozičních součástí	
<p>Nachází se zde stavba limnigrafu z první poloviny 20. století.</p>	
Charakteristika uměleckých děl	
<p>Umělecká díla se zde nenacházejí.</p>	
Charakteristika součástí vybavenosti	
<p>Plocha je vybavena soudobými lavičkami a nádobami na odpadky</p>	
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám	
<p>Tato kompoziční jednotka se nachází na hranici zahrady. Má uzavřený charakter a ostatními kompozičními jednotkami komunikuje pouze omezeně. Je místem výhledů do okolí zahrady, především na řeku a Rajnochův most.</p>	
Zhodnocení stávajícího stavu	
<p>Zde vytvořená kompozice je relativně mladá (počátek 20. století). Vzhledem k tomu, že zde bylo původně vysazeno množství krátkověkých dřevin (topoly, vrby), začaly se především břehové porosty rozpadat a jsou postupně obnovovány. Plní také významnou funkci vegetačního ochranného lemu zahrady.</p>	

Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	KJ I. řádu
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	Podzámecká zahrada
11794/7-6010	KJ II. řádu
Katastrální území Kroměříž	Stará zahrada
Číslo parcel	KJ III. řádu
	Zahradnické zázemí
	KJ IV. řádu
Historický vývoj	
<p>Zahradnické zázemí se rozkládá na ploše za objektem ZOO koutku. Prostor vznikl po roce 1836 a v roce 1850 se zde nacházely stáje, kočárovna a sklady. Mezi roky 1850–1890 zde bylo vybudováno několik zahradnických staveb – dva skleníky a pěstírna zeleniny. Plošný rozvoj areálu omezovala existence toku mlýnské strouhy. Po jejím zasypání bylo využito nového prostoru ke zřízení zahradnického zázemí. V 70. a 80. letech 20. století byly vystavěny objekty dílen, skladů a garáží velmi nekvalitního architektonického výrazu. Prostor byl oddělen od zbytku zahrady zdí. Jeden z historických skleníků byl využíván pro provoz akvária. V roce 2000 byl zbořen. V letech 2011-2012 došlo ke zboření všech zde stojících budov i ohradní zdi a výstavbě nových staveb dle projektu architektonické kanceláře DRNH.</p>	
Specifika kompozice	
<p>Zdmi a budovami zcela uzavřený utilitární prostor. Dlážďené nádvoří doplňuje travnatá plocha s několika solitérními dřevinami.</p>	
Charakteristika půdorysu a reliéfu	
<p>Zahradnické zázemí je vybudováno ve svažitém terénu. Terén plynule stoupá od současných novostaveb k objektu bývalého skleníku. Půdorys byl oproti stavu na konci 20. století zmenšen téměř na polovinu.</p>	
Charakteristika vegetačních kompozičních součástí	
<p>Jsou omezeny na travnatou plochu a dvě solitérní dřeviny založenou respektive vysazené v roce 2012.</p>	
Charakteristika vodních kompozičních součástí	
<p>Přírodní vodní prvky se zde nenacházejí.</p>	
Charakteristika stavebních kompozičních součástí	
<p>Jedná se o skupinu tří dřevostaveb uzavírající kamenem dlážďený dvůr lichoběžníkového půdorysu.</p>	
Charakteristika uměleckých děl	
<p>Umělecká díla se zde nenacházejí.</p>	
Charakteristika součástí vybavenosti	
<p>Nenachází se.</p>	
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám	
<p>Budova garáží tvoří hranici mezi Zázemím a velmi cennou kompoziční částí v okolí Dlouhého rybníka. Uplatňuje se v dálkových pohledech z Maxmiliánova parku na budovu zámku. Výrazným zmenšením plochy původního zázemí, mohla být k veřejnosti přístupné části zahrady přičleněna volná travnatá plocha navazující na objekt Rybářského pavilonu.</p>	
Zhodnocení stávajícího stavu	
<p>Jedná se o novodobý vstup do kompozice parku vyvolaný potřebou existence kvalitního zázemí pro péči o objekt zahrady. Prostor není přístupný veřejnosti. V současné podobě je plně funkční. Jeho architektonické ztvárnění výrazně snižuje kvalitu kompozice zahrady.</p>	

Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	KJ I. řádu
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	Podzámecká zahrada
11794/7-6010	KJ II. řádu
Katastrální území Kroměříž	Stará zahrada
Číslo parcel	KJ III. řádu
	Mlýnská strouha s mosty
	KJ IV. řádu
Historický vývoj	
<p>Mlýnská strouha je zachycena již na nejstarších vyobrazeních města ze 16. století. Až do 30. let 19. století tvořila podstatnou část hranice zámecké zahrady. Původní trasa koryta strouhy byla ve 30. letech 19. století napříměna, což umožnilo zvětšení plochy zahrady. V 18. století byla strouha překlenuta pouze jediným mostem (dnes nazývaný Vázový). V klasicistní fázi přibyl další most u Pavího dvora. V polovině 19. století doplnil předešlé mosty ještě tzv. Stříbrný most, navazující na Smutnou alej. V druhé polovině 19. století byl prostřední most s vodopádem zrušen a do dnešních dnů zůstaly zachovány pouze Vázový a Stříbrný most. V první polovině 20. století byla větší část mlýnské strouhy protékající městem zasypana. Zůstal zachován pouze úsek v zahradě napájený novým přivaděčem. Do strouhy byl zřízen přepad z městské kanalizace. V místě výtoku strouhy do řeky Moravy byla postavena hráz nově spojující na dalším místě Starou zahradu s Maxmiliánovým parkem.</p>	
Specifika kompozice	
Tato kompoziční jednotka zahrnuje vlastní tok mlýnské strouhy a jejich vegetací porostlé strmé břehy.	
Charakteristika půdorysu a reliéfu	
Tok strouhy je zvlněný, z mostů je vždy možné přehlédnout pouze dílčí úsek toku. Hluboce zařízlé břehy se prudce svažují k hladině.	
Charakteristika vegetačních kompozičních součástí	
O původní struktuře porostů se zachovalo jen minimum dokladů. Významná je fotografie z roku 1908 zachycující pohled na Stříbrný most od objektu Ruin. Koruna břehu byla v této části osázena zapojeným porostem dřevin, svah pokrývaly vzrůstnější byliny a menší keře. Stříbrný most byl zdůrazněn přítomností několika jedinců taxonu <i>Salix babylonica</i> . Dnes jsou břehy pokryty pravidelně sekaným bylinným porostem. Vzrostlé stromy jsou vysazeny až na koruně břehu. Vrby u Stříbrného mostu byly znovu vysazeny.	
Charakteristika vodních kompozičních součástí	
Přírodní vodní prvky se zde nenacházejí.	
Charakteristika stavebních kompozičních součástí	
Podstatu kompozice tvoří vodohospodářská stavba doplněná dvojicí mostů se zděnou konstrukcí.	
Charakteristika uměleckých děl	
Umělecká díla se zde nenacházejí.	
Charakteristika součástí vybavenosti	
Nenachází se.	
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám	
Strouha tvořila nejdříve hranici zahrady, po vzniku Maxmiliánova parku převzala funkci předělu mezi dvěma, měřítkem značně odlišnými, částmi kompozice. Vzhledem k výraznému zahloubení toku se opticky uplatňuje pouze při pohledu z mostů a z cesty vedoucí po koruně břehů. Přes stříbrný most prochází jedna z nejdůležitějších kompozičních os areálu. Z Vázového mostu se dnes otevírá přímý pohled na Paví dvůr a Rybářský pavilon. Pohled na Rybářský pavilon je umožněn vinou rozpadlých porostů dřevin a není původním kompozičním záměrem.	
Zhodnocení stávajícího stavu	
Dochovaný úsek mlýnské strouhy je velmi cenou připomínkou propojení areálu zahrady a městské zástavby. Od poloviny 19. století se trasa jejího toku prakticky nezměnila. Nízkou estetikou kvalitu má však místo přepadu městské kanalizace do strouhy v blízkosti Rybářského pavilonu. Oba mosty a hráz mají důležitou komunikační funkci. Jsou v dobrém technickém stavu.	

Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	KJ I. řádu
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	Podzámecká zahrada
11794/7-6010	KJ II. řádu
Katastrální území	Stará zahrada
Číslo parcel	KJ III. řádu
	Louka s Chotkovým rybníkem
	KJ IV. řádu
Historický vývoj	
<p>Tímto prostorem prošly všechny vývojové fáze historie Podzámecké zahrady. Plocha renesanční i barokní zahrady se omezila na bezprostřední okolí zámku. Ještě v druhé polovině 18. století se v zadní části plochy nacházel lužní les. Rozšíření zahrady k původnímu toku mlýnské strouhy došlo v rámci sentimentálních úprav v závěru 18. století. Na formálně řešený parter navázal vodní kanál i řada drobných zahradních prostor ohraničených alejemi topolů a vybavených množstvím drobné architektury - paraple, Čínský pavilon, přístaviště, Chrámek přátelství, poustevna aj. Dnešní podobu získala plocha ve 30. letech 19. století, kdy byl původní formálně řešený parter přeměněn ve volnou travnatou plochu lemovanou porosty dřevin a plochou tzv. Chotkova rybníka zřízeného na místě vodního kanálu. V rámci krajinářských úprav došlo také k částečné změně v architektonické výbavy prostoru – zrušen byl Čínský pavilon, přístaviště, vybudována Římská fontána. V ústí Smutné aleje byl zřízen Stříbrný most, který nově propojil starou zahradu a nový park. V druhé polovině 19. století bylo u budovy zámku vystavěno monumentální schodiště umožňující přístup do zahrady z náměstí. Nejvýraznější dominantou prostoru však vždy tvořila vlastní budova zámku, na kterou byla vedena většina průhledů z okružní cesty. Z vegetační složky kompozice zůstala ze sentimentální fáze zachována především Smutná alej. Kromě výsadby domácích dřevin se v kompozici významně uplatňují exoty vysazené na centrální louce a v jejím okolí. Druhá polovina 19. století a první polovina 20. století nepřinesla významné změny do struktury porostů. Došlo pouze k obohacování dendrologické složky.</p>	
Specifika kompozice	
<p>Lze zde identifikovat dva prostory rozdílného charakteru, jejichž hranici tvoří rybník. Výrazně světlá rozlehlá travnatá plocha je doplněná velkým ornamentálním záhonem, solitérami a menšími skupinami dřevin, případně obvodovými porosty zajímavého dendrologického složení. Je přístupná po obvodové komunikaci. Plocha za rybníkem má spíše stinný charakter a je tvořena skupinami a porosty domácích dřevin. V tomto porostu zůstal zachován také palouk ve stopě dříve zasypané vodní plochy, uprostřed kterého stojí Chrámek přátelství. Nejdůležitějším komunikačním koridorem je zde tzv. Smutná alej. Prochází tudíž hlavní kompoziční osy staré zahrady. Hlavní pohledové osy vychází od zámeckého portiku směrem k Chotkovu rybníku a z okružní cesty zpět na budovu zámku. V dálkových pohledech se kromě budovy zámku uplatňuje také mohutná skupina platanů a objekt Domu zahradníka. Dříve byla funkční také pohledová osa ze břehu rybníka na Chrámek přátelství, která je dnes uzavřena vzrostlými dřevinami. V druhé polovině 19. století byl před průčelím budovy vysazen rozměrný květinový záhon určený především k pohledu shora z oken zámku nebo z objektu nového schodiště.</p>	
Charakteristika půdorysu a reliéfu	
<p>Plocha má rovinný charakter, hranice jsou vymezeny cestní sítí. Jejich půdorys se ustálil již na konci 18. století.</p>	
Charakteristika vegetačních kompozičních součástí	
<p>Jak je uvedeno výše, v této kompoziční jednotce lze identifikovat dva prostory rozdílného charakteru vegetačních prvků. Prostor louky a jejich obvodových porostů (příloha č. 1) a plochu za rybníkem s většími skupinami a porosty dřevin (příloha č. 2)</p>	
Charakteristika vodních kompozičních součástí	
<p>Přírodní vodní prvky se zde nenacházejí.</p>	
Charakteristika stavebních kompozičních součástí	
<p>Přestože architektonický program této části zahrady vytvořený na přelomu 18. a 19. století byl v následujících obdobích výrazně ochuzen, dochovala se do dnešních dnů na území této kompoziční jednotky řada významných architektonických prvků. Z kompozičního hlediska je nejdůležitější Chrámek přátelství a monumentální schodiště u zámecké budovy. Římská fontána v porostu za Smutnou alejí není funkční. Vodohospodářské stavby jsou zde reprezentovány především Chotkovým rybníkem nepravidelného půdorysu.</p>	

Charakteristika uměleckých děl
Je zde umístěna socha - ženská postava zpodobňující alegorii léta z druhé poloviny 20. století.
Charakteristika součástí vybavenosti
Prostor je vybaven replikami dobového mobiliáře (lavičky) a novodobými nádobami na odpad.
Vztah vůči jiným kompozičním jednotkám
Plocha významně komunikuje se všemi okolními kompozičními jednotkami. Prochází tudy hlavní kompoziční osy Podzámecké zahrady i řada kratších pohledových os směřovaných jak na architektonické, tak vegetačních dominanty.
Zhodnocení stávajícího stavu
Jedná se o prostor s velkou návštěvností, jehož péči a obnově je věnována velká pozornost. Autenticita dochovaných architektonických i vegetačních prvků je velká, část architektonických prvků však není v dobrém technickém stavu.

Příloha č. 1 - Charakteristika kompozičních součástí	
Název PAZU	Areál Arcibiskupského zámku v Kroměříži
Podzámecká zahrada	KJ I. řádu
Evidenční číslo kulturní památky v ÚSKP	Podzámecká zahrada
11794/7-6010	KJ II. řádu
	Stará zahrada
	KJ III. řádu
	Louka s Chotkovým rybníkem
<p>Dle dochovaných soupisů měly obvodové kulisy centrální louky poměrně pestré dendrologické složení. Větší pestrost lze předpokládat u levé obvodové kulisy, která je povětšinou dne osvětlená a dle soupisu taxonu měla podobný charakter jako navazující partie u Fontány Amorků, tedy porost dřevin s podsadbou kvetoucích keřů. Stejný charakter má i dnes. Zajímavého kontrastu bylo docíleno výsadbou <i>Acer negundo</i> 'Auratum' před skupinu smrků v prostoru Ruin. Stromová kulisa vpravo od budovy zámku bývá osvětlena pouze krátkou část dne a navazuje na zapojený porost dřevin v okolí hradeb. Postrádá atraktivnější keřové patro. Z pohledu dendrologie měla zvláštní význam menší skupina dřevin navazující na objekt schodiště. Dle popisu se zde nacházela výškově gradující atraktivní skupina kvetoucích keřů, tvořící předpolí vzrostlé zeleně, obohacená v letních měsících o rostliny v nádobách. Skupina mohla pohledově působit jako jakýsi ranžírunk. Do dnešních dnů se dochovalo pouze její torzo. Dendrologicky zajímavé výsadby se nacházejí také na ploše vlevo od Chotkova rybníka. Do travnaté plochy zde byla v první polovině 19. století vysazena řada exotických dřevin – lyrovník, jinan, katalpa, platany. Velmi zajímavé dendrologické složení má ostrov Chotkova rybníka. Již na fotografii z roku 1907 tvořily dominantu ostrova čtyři borovice vejmutovky, jírovec a převislé vrby. Zadní část rybníka je lemována zapojeným porostem dřevin prolomeným volnou plochou v okolí Chrámku přátelství. Olejomalba z roku 1847 zachycuje strukturu porostů tvořenou jak vzrostlými stromy, tak keři. Významnou úlohou v břehových porostech hrál taxon <i>Salix babylonica</i>. Chrámek přátelství byl obklopen prstencem z <i>Populus nigra</i> 'Italica'. Navazuje Smutná alej. Tento významný prvek kompozice je poprvé zachycen na plánu z roku 1802. Byla vysazena z jilmů, později z habrů. Ze Smutné aleje se vcházelo do řady drobných zahradních prostor vymezených vegetací se zajímavým architektonickým programem. Dnes je tato plocha přehlednější, střídají se zde skupiny stromů a keřů v travnaté ploše.</p>	
Doložené taxony dřevin v prostoru centrální louky a jejich okrajových porostů	
1883	cca 1918
<i>Acer platanoides</i> L. Schwedlerii	<i>Abies cephalonica</i>
<i>Acer pseudoplatanus</i> L.	<i>Abies grandis</i>
<i>Alnus glutinosa</i> Gart. laciniata	<i>Abies mobilis</i>
<i>Alnus glutinosa</i> Gart. rubra	<i>Abies sachalinensis</i>
<i>Broussonetia papyrifera</i> Vent.	<i>Acer Negundo</i>
<i>Juglans regia</i> L. laciniata	<i>Acer platanoides</i> var Schwerinův
<i>Quercus cerris</i> L.	<i>Cercis siliquastrum</i>
<i>Quercus panonica</i>	duby
<i>Quercus pedunculata</i> Ehrh. fol. variegatis	<i>Ekianthus virginica</i>
<i>Rosa centifolia</i> L. alba	<i>Eleagnus angustifolia</i>
<i>Rosa centifolia</i> L. damascena	<i>Fraxinus pensylvanica</i>

Rosa centifolia L. muscosa	<i>Gleditschia triacanthos</i>
Rosa centifolia L. remontans	<i>Hibiscus syriacus</i>
Rosa eglantaria	<i>Larix leptolepis</i>
Virgilia lutea	<i>Malus floribunda</i>
	<i>Malus spectabilis</i>
	<i>Picea Alcockiana</i>
	<i>Picea Eugelmani</i>
	<i>Pinus peuce</i>
	<i>Prunus effusa</i>
	<i>Spiraea van Houttei</i>
	<i>Thuja gigantea</i>
	<i>Virgilia lutea</i>

2003 (odpovídá současnému stavu)	
<i>Acer campestre</i>	<i>Koelreuteria paniculata</i>
<i>Acer platanoides</i>	<i>Larix kaempferii</i>
<i>Acer platanoides 'Schwedlerii'</i>	<i>Negundo aceroides</i>
<i>Acer pseudoplatanus</i>	<i>Phellodendron amurense</i>
<i>Aesculus hippocastanum</i>	<i>Picea glauca</i>
<i>Betula pendula 'Fastigiata'</i>	<i>Pinus peuce</i>
<i>Carpinus betulus</i>	<i>Platanus hispanica</i>
<i>Catalpa bignonioides</i>	<i>Populus nigra 'Italica'</i>
<i>Cryptomeria japonica</i>	<i>Quercus robur</i>
<i>Fraxinus excelsior</i>	<i>Thuja plicata</i>
<i>Fraxinus pennsylvanica</i>	<i>Tilia cordata</i>
<i>Gleditsia triacanthos</i>	<i>Tilia platyphyllos</i>
<i>Gymnocladus dioicus</i>	<i>Ulmus minor</i>

Podzámecká zahrada v Kroměříži - tabulka jevů prostorové analýzy

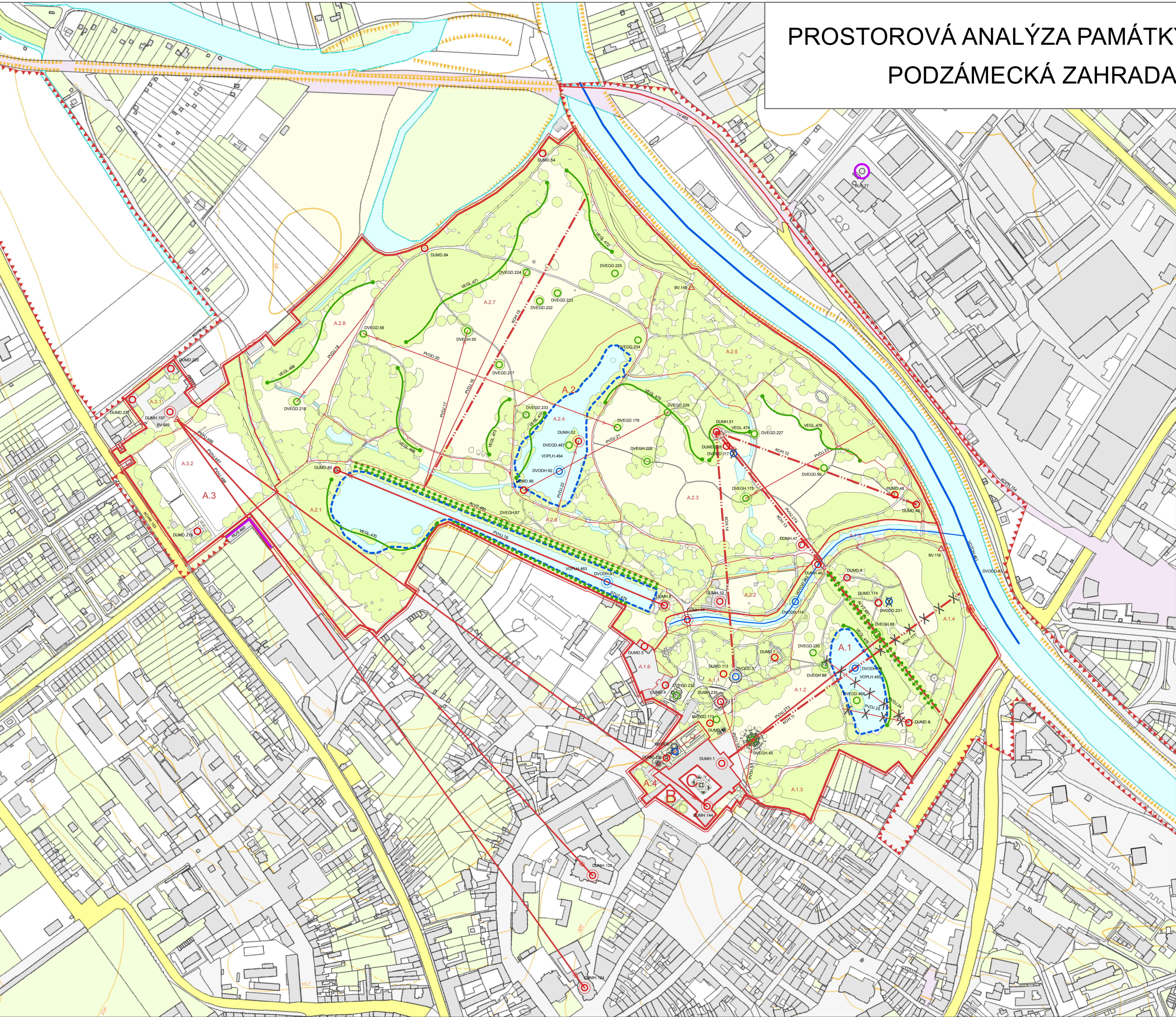
<i>Typ jevu</i>	<i>Označení</i>	<i>Popis jevu</i>
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.1	Budova zámku
Dominanta vodní doplňková	DVODD.3	Fontána Amorků
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.4	Bývalý skleník, dnes ZOO koutek
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.5	Garáže
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.6	Rybářský pavilon
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.7	Umělé ruiny
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.8	Paraple
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.9	Chrámek přátelství
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.10	Paví dvůr
Kompoziční osa hlavní	KOH.11	Osa vychází od budovy zámku a končí za Chotkovým rybníkem, dále pokračovala dnes v zaniklém úseku KOH 177 až k řece Moravě a dále do krajiny.
Kompoziční osa hlavní	KOH.12	Osa vychází od Maxmiliánovy kolonády a končí u Břízového pavilonu. Dříve byla ukončena vyhlídkovou věží v témže prostoru.
Kompoziční osa hlavní	KOH.13	Osa vychází od Maxmiliánovy kolonády a prochází Smutnou alejí až k hranici zahrady.
Kompoziční osa hlavní	KOH.14	Osa vychází od Maxmiliánovy kolonády a končí u Fontány Amorků. V úseku od výběhu pro zvířata po fontánu je momentálně nefunkční. Nutno odstranit přerostlé dřeviny.
Kompoziční osa hlavní	KOH.15	Osa vychází z Dlouhé aleje a končí okrajovými porosty louky.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.16	Jednosměrný pohled z Dlouhé aleje na katalpu trubačovitou.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.17	Jednosměrný pohled z Dlouhé aleje na platan.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.18	Pohled z cesty na jírovec DVEGD.218
Pohledová vazba hlavní	PVHJ.19	Vazba obousměrně spojuje Rybářský pavilon a bustu arcibiskupa Rudolfa Jana.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.20	Vazba obousměrně spojuje solitérní akát a vrbu bílou.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.21	Jednosměrný pohled od trámového pavilonu na borovici lesní, je funkční především v odpoledních hodinách, kdy je kmen borovice osvětlen.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.22	Jednosměrný pohled z cesty Čínský pavilon.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.23	Jednosměrný pohled z cesty na skupinu platanů.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.24	Jednosměrný pohled z břehu rybníka na Chrámek přátelství, dnes nefunkční vinou přerostlé vegetace.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.25	Jednosměrný pohled z břehu rybníka na Chrámek přátelství, dnes nefunkční vinou přerostlé vegetace.
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.44	Vázový most
Dominanta vegetační hlavní	DVEGH.45	Ornamentální záhon
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.46	Stříbrný most
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.47	Treláž
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.48	Busta arcibiskupa Maxmiliána

<i>Typ jevu</i>	<i>Označení</i>	<i>Popis jevu</i>
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.49	Břízový pavilon
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.50	Borovice Jeffreyova
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.51	Maxmiliánova kolonáda
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.52	Čínský pavilon
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.54	Obelisk
Dominanta vegetační hlavní	DVEGH.55	Katalpa trubačovitá
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.56	Vrba bílá
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.57	Jednosměrný pohled ze schodiště na ornamentální záhon.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.58	Jednosměrný pohled ze schodiště na Dům zahradníka.
Pohledová vazba doplňková	PVDJ.59	Jednosměrný pohled z Colloredovy kolonády na plochu Giardinetta.
Kontaktní prostor	KOPR.60	Teno prostor je zásadní pro zachování původních dálkových pohledů na pamáku v kontextu hodnotné historické městské zástavby. Poslední prostor odkud se nabízí pohledy na město nenarušený novodobou utilitární zástavbou
Rušivý jev	RUS.77	Komín průmyslové zóny
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.84	Obelisk
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.85	Busta arcibiskupa Rudolfa Jana
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.86	Trámový pavilon
Dominanta vegetační hlavní	DVEGH.87	Dlouhá alej
Dominanta vegetační hlavní	DVEGH.88	Smutná alej
Dominanta vegetační hlavní	DVEGH.89	Skupina platanů u Chotkova rybníka
Dominanta vodní hlavní	DVODH.90	Chotkův rybník
Dominanta vodní hlavní	DVODH.91	Dlouhý rybník
Dominanta vodní hlavní	DVODH.92	Divoký rybník
Dominanta vodní doplňková	DVODD.93	Řeka Morava
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.113	Fontána Amorků
Dominanta vodní hlavní	DVODH.114	Mlýnská strouha
Dominanta vodní doplňková	DVODD.117	Fontána před Maxmiliánovou kolonádou, nefunkční
Bod výhledu	BV.118	Výhled na Rajnochův most a okolní zástavbu
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.124	Kostel sv. Jana Křtitele
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.125	Kostel sv. Mořice
Kontaktní prostor	KOPR.153	Chodci i motoristy je zde ze zahrady vnímána především ohradní teď a navazující vzrostlá vegetace.

<i>Typ jevu</i>	<i>Označení</i>	<i>Popis jevu</i>
Kontaktní prostor	KOPR.154	Existence poměrně širokého koryta řeky umožňuje sledovat památku z odstupu. Prochází tudy důležitý pěší korydor, cyklostezka, silnice, železnice. Na břehu řeky byla zrušena alej, která tvořila důležitou optickou clou proti utilitární zástavbě průmyslového předměstí. Možnost pohledu z odstupu má pozitivní dopad na estetickou kvalitu porostního pláště tahrady v daném prostoru.
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.173	Bosket habrový
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.174	Římská fontána
Dominanta vegetační hlavní	DVEGH.175	Skupina platanů u Maxmiliánovy kolonády
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.176	Trnovník akát
Kompoziční osa hlavní	KOH.177	Dnes již zaniklá část kompoziční osy. Byla funkční do 30. let 19. století, do úpravy plochy v krajinářský park.
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.197	Stáje Maxova dvora
Dominanta vodní doplňková	DVODD.215	Fontána v giardinettu
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.216	Fontána v giardinettu
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.217	Skupina bříz bílých
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.218	Jírovec maďal
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.219	Zázemí sportoviště
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.220	Domek pro personál v Maxově dvoře, dnes ordinace vetrinárního lékaře
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.221	Domek pro personál v Maxově dvoře
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.222	Borovice lesní
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.223	Platan
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.224	Platan
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.225	Skupina platanů
Dominanta vegetační hlavní	DVEGH.226	Skupina dřezovců a akátů
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.227	Habr obecný
Dominanta uměle utvářená doplňková	DUMD.228	Fontána před Maxmiliánovou kolonádou
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.229	Borovice lesní
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.230	Lyrovník tulipánokvětý
Dominanta vodní doplňková	DVODD.231	Římská fontána nefunkční
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.232	Ornamentální záhon
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.233	Skupina smrků ztepilých
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.234	Skupina platanů u Divokého rybníka

<i>Typ jevu</i>	<i>Označení</i>	<i>Popis jevu</i>
Dominanta uměle utvářená hlavní	DUMH.235	Dům zahradníka
Pohledová vazba hlavní	PVHJ.273	Jednosměrný pohled ze Smutné aleje na budovu zámku.
Pohledová vazba hlavní	PVHJ.274	Jednosměrný pohled ze Stříbrného mostu na skupinu platanů a Maxmiliánovu kolonádu.
Vodní tok hlavní	VOTOH.461	Řeka Morava na hranici památky
Vodní tok doplňkový	VOTOD.462	Mlýnská strouha
Vodní plocha hlavní	VOPLH.463	Dlouhý rybník
Vodní plocha hlavní	VOPLH.464	Divoký rybník
Vodní plocha hlavní	VOPLH.465	Chotkův rybník
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.466	Ostrov v Chotkově rybníku
Dominanta vegetační doplňková	DVEGD.467	Ostrov s Čínským pavilonem
Vegetační linie	VEGL. 468	Porostní okraj s dominantním působením buků, vícekmenných lip a trnovníků.
Vegetační linie	VEGL. 469	Porostní okraj s dominantním působením platanů
Vegetační linie	VEGL. 470	Porostní okraj na břehu rybníka s dominantním působením topolů, převislých vrb a platanů na ostrově
Vegetační linie	VEGL. 471	Porostní okraj s pestrým dendrologickým složením výrazně působivý především v jarním a podzimním období
Vegetační linie	VEGL. 472	Porostní okraj s výrazným působením modřínů
Vegetační linie	VEGL. 473	Porostní okraj s výrazným podílem jehličnanů
Vegetační linie	VEGL. 474	Porostní okraj s výrazným podílem jehličnanů, tvoří pozadí stavby Maxmiliánovy kolonády
Vegetační linie	VEGL. 475	Porostní okraj s pestrým dendrologickým složením výrazně působivý především v jarním a podzimním období. Výrazné zastoupení jehličnanů
Vegetační linie	VEGL. 476	Porostní okraj rozvolněný s pestrým dendrologickým složením výrazně působivý především v jarním a podzimním období. Výrazné zastoupení jehličnanů
Vegetační linie	VEGL. 477	Pohledově vnímaná linie dřevin na břehu rybníka a na jeho ostrově tvoří pozadí stavbě Čínského pavilonu
Vegetační linie	VEGL. 478	Porostní okraj na břehu Chotkova rybníka s dominantním působením habrů a javorů, výrazný především při podzimním vybarvení listů
Stromořadí vzrůstné	STVZ.479	Rámuje břeh Dlouhého rybníka, z části je dnes rozpadlé. Dominantním druhem je habr obecný a javor babyka
Alej vzrůstná	ALVZ.480	Dlouhá alej
Alej vzrůstná	ALVZ.481	Smutná alej
Linie výhledu	LV.485	Kopíruje trasu dráhy, kde je provozována osobní doprava, a navazující komunikace pro motorová vozidla lemovaná chodníkem. Z této linie je možné sledovat okrajové partie památky z potřebného dostupu. Velmi atraktivní je tento pohled v jarním a podzimním období.
Pohledová vazba hlavní jednosměrná	PVHJ.486	Pohledová vazba mezi budovou stájí Maxova dvora a budovou zámku
Pohledová vazba hlavní jednosměrná	PVHJ.487	Pohledová vazba mezi budovou stájí Maxova dvora a kostelem Sv. Mořice
Pohledová vazba hlavní jednosměrná	PVHJ.488	Pohledová vazba mezi budovou stájí Maxova dvora a kostelem Sv. Jana Křtitele
Bod výhledu	BV.489	Bod výhledu na budovu zámku, kostel Sv. Mořice, kostel Sv. Jana Křtitele
Rušivý jev	RUS.490	Utilitární budova na místě bývalých sadů

PROSTOROVÁ ANALÝZA PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ PODZÁMECKÁ ZAHRADA V KROMĚŘÍŽI

Kód jevu	Název jevu prostorové analýzy
DUMH 1	Budova zámku
DVODG 3	Fontána Amorků
DUMD 4	Bývalý ašénik, dnes ZOO koutek
DUMD 5	Garáž
DUMH 6	Rybářský pavilón
DUMD 7	Umělé ruiny
DUMD 8	Paraple
DUMD 9	Chrámeček pohřbitelství
DUMH 10	Favér dvůr
KOH 11	Osa vychází od budovy zámku a končí za Chotkovým rybníkem, dříve pokračovala dnes v záměnkem úseku KOH 177 až k níže kloubové a dále do krajiny
KOH 12	Osa vychází od Maximiliánovy kolonády a končí u Břizového pavilónu. Dříve byla ukončena východníkem vzhledu k též též prostoru
KOH 13	Osa vychází od Maximiliánovy kolonády a prochází Smutnou alejí až k hranici zahrady
KOH 14	Osa vychází od Maximiliánovy kolonády a končí u Fontány Amorků. V úseku od výběhu pro zvířata po fontánu je momentálně nefunkční. Nulová odstupní ploše předstěny
KOH 15	Osa vychází z Dlouhé ulice a končí okrajovou porostovou točou
PVDJ 16	Jednosměrný pohled z Dlouhé ulice na katalánskou trubadovku
PVDJ 17	Jednosměrný pohled z Dlouhé ulice na platan
PVDJ 18	Pohled z cesty na úroveň DVODG 219
PVHJ 19	Vizuální obousměrná spojuje rybářský pavilón a budovu arcibiskupa Rudolfa Jana
PVDJ 20	Jednosměrný pohled od trnového pavilónu na borovicí lesní, je funkční především v odpovídajících hodinách, kdy je kmen borovice osvětlen
PVDJ 22	Jednosměrný pohled z cesty Čínský pavilón
PVDJ 23	Jednosměrný pohled z cesty na skupinu platanů
PVDJ 24	Jednosměrný pohled z břehu rybníka na Chrámeček pohřbitelství, dnes nefunkční vinou přerostlé vegetace
PVDJ 25	Jednosměrný pohled z břehu rybníka na Chrámeček pohřbitelství, dnes nefunkční vinou přerostlé vegetace
DUMH 44	Výhledy most
DVEGH 45	Ornamentální záhon
DUMH 46	Sířňový most
DUMH 47	Trásek

Kód jevu	Název jevu prostorové analýzy
DUMD 48	Budova arcibiskupa Maximiliána
DUMD 49	Břizový pavilón
DVEGD 50	Borovicový záhon
DUMH 51	Maximiliánova kolonáda
DUMH 52	Čínský pavilón
DUMD 54	Obelisk
DVEGH 55	Katalánská trubadovka
DVEGD 56	Vítežská
PVDJ 57	Jednosměrný pohled ze schodiště na ornamentální záhon
PVDJ 58	Jednosměrný pohled ze schodiště na Dům zahradníka
PVDJ 59	Jednosměrný pohled z Golosovovy kolonády na plochu Giardinetta
KOPR 60	Tento prostor je zásadní pro zachování původních důležitých pohledů na památku v kontextu hodnotné historické městské zástavby. Poslední prostor odkud se nabízí pohledy na město nenaučenými novodobou úpravou
RUS 77	Tinovník akát
DUMD 84	Obelisk
DVEGD 85	Budova arcibiskupa Rudolfa Jana
DUMD 86	Trnový pavilón
DVEGH 87	Dlouhá alej
DVEGH 88	Smutná alej
DVEGH 89	Skupina platanů u Chotkovy rybníka
DVODH 90	Chotkovy rybník
DVODH 91	Dlouhý rybník
DVODH 92	Dvojitý rybník
DVODH 93	Reka Morava
DUMD 113	Fontána Amorků
DVODH 114	Mlýnská strouha
DVODH 117	Fontána před Maximiliánovou kolonádou, nefunkční
BV 118	Výhled na Ráveňský most a okraj zástavby
DUMH 124	Kostel sv. Jana Křtitele
DUMH 125	Kostel sv. Mořice
KOPR 153	Chodící motoristky je zde ze zahrady vnitřní předstěny ohrazení zeď a navazující vrostlá vegetace

Kód jevu	Název jevu prostorové analýzy
KOPR 154	Existence poměrně širokého korýta řeky umožňuje sledovat památku z odstupu. Prochází tudy důležitá páteř koridor cyklostezky silnice, železnice. Na břehu řeky byla trasa alejí, která tvořila důležitou optickou clonu proti utváření zástavby průměrného předměstí. Možnost pohledu z odstupu má pozitivní dopad na estetickou kvalitu porostní ploše záhonů v daném prostoru.
DVEGD 173	Bosket habrový
DUMD 174	Rímská fontána
DVEGH 175	Skupina platanů u Maximiliánovy kolonády
DVEGD 176	Tinovník akát
KOH 177	Dříve již zaniklá část kompoziční osy. Byla funkční do 30. let 19. století, do úpravy plochy v krajinářský park.
DUMH 197	Stáje Maxova dvora
DVEGD 215	Fontána a giardinetta
DUMD 216	Fontána a giardinetta
DVEGD 217	Skupina březů bílých
DVEGD 218	Úroveň mostů
DUMD 219	Zázenní sportoviště
DUMD 220	Domek pro personál v Masově dvoře, dnes ordinace veterinárního lékaře
DUMD 221	Domek pro personál v Masově dvoře
DVEGD 222	Borovicí lesní
DVEGD 223	Platan
DVEGD 224	Platan
DVEGD 225	Skupina platanů
DVEGH 226	Skupina dřevců a akátů
DVEGD 227	Habr obecný
DUMD 228	Fontána před Maximiliánovou kolonádou
DVEGD 229	Borovicí lesní
DVEGD 230	Lupínka kulturní
DVEGD 231	Rímská fontána nefunkční
DVEGD 232	Ornamentální záhon
DVEGD 233	Skupina smrků ztepilých
DVEGD 234	Skupina platanů u Dvojitého rybníka
DUMH 235	Dům zahradníka
BV 490	Borí výhledu na budovu zámku, kostel sv. Mořice, kostel sv. Jana Křtitele
RUS 490	Užitelná budova na místě bývalých sádků

Kód jevu	Název jevu prostorové analýzy
PVHJ 274	Jednosměrný pohled ze Sřízňového mostu na skupinu platanů a Maximiliánovu kolonádu
VODH 461	Reka Morava na hranici památky
DVODH 462	Mlýnská strouha
VOPRH 463	Dlouhý rybník
VOPRH 464	Dvojitý rybník
VOPRH 465	Chotkovy rybník
DVEGD 466	Ostrov v Chotkově rybníku
DVEGD 467	Ostrov v Čínském pavilónu
VEGL 468	Porostní okraj s dominantním působením buku, vícečetných lip a třešníků
VEGL 469	Porostní okraj s dominantním působením platanů
VEGL 470	Porostní okraj na břehu rybníka s dom. působením lip, platanů a platanů na ostrově
VEGL 471	Porostní okraj s pestřím dřevím, slazením, výrazně působivým zelením v jarním a pozdním období
VEGL 472	Porostní okraj s výrazným působením modřínů
VEGL 473	Porostní okraj s výrazným podílem jehličnanů
VEGL 474	Porostní okraj s výrazným podílem jehličnanů, trojí pozadí stávy Maximiliánovy kolonády
VEGL 475	Porostní okraj s pestřím dendrologickým složením výrazně působivým především v jarním a pozdním období. Výrazně zastoupen jehličnan
VEGL 476	Porostní okraj rozvolněný s pestřím dendrologickým složením výrazně působivým především v jarním a pozdním období
VEGL 477	Pohledová vnitřní linie odívání na břehu rybníka a na ostrově tvoří pozadí stávy Čín. pavilónu
VEGL 478	Porostní okraj na břehu Chotkovy rybníka s dominantním působením habru a javorů, výrazný především při pozdním vybarvení listů
STVZ 479	Rámecí břeň Dvojitého rybníka, z části je dnes rozpadlá. Dominantním druhem je habr obecný a javor habřový
ALVZ 480	Dlouhá alej
DVEGD 481	Smutná alej
LV 480	Kopřivná trasa dříve, kde je provozována osobní doprava, a navazující komunikace pro motor. vozidla směřované chodníkem. Z této linie je možné sledovat okrajové partie památky z profilového odstupu. Velmi atraktivní je tento pohled v jarním a pozdním období.
PVHJ 486	Pohledová vazba mezi budovou stáji Maxova dvora a budovou zámku
PVHJ 487	Pohledová vazba mezi budovou stáji Maxova dvora a kostelem sv. Mořice
PVHJ 488	Pohledová vazba mezi budovou stáji Maxova dvora a kostelem sv. Jana Křtitele
BV 490	Borí výhledu na budovu zámku, kostel sv. Mořice, kostel sv. Jana Křtitele
RUS 490	Užitelná budova na místě bývalých sádků

Označení	Název jevu prostorové analýzy	Název kompoziční jednotky
A		Podzámecká zahrada
A.1		Stará zahrada
A.1.1		Prostor vstupu od Mlýnské brány
A.1.2		Louka s Chotkovým rybníkem
A.1.3		Mlýnská strouha s mosty
A.1.4		Plochy navazující na hrady
A.1.5		Plochy navazující na řeku
A.1.6		Zahradnické zázení
A.2		Maximiliánův park
A.2.1		Dlouhý rybník s partii
A.2.2		Paví dvůr
A.2.3		Louka s Maximiliánovou kolonádou
A.2.4		Dvojitý rybník
A.2.5		Porosty na břehu řeky Moravy
A.2.6		Okolí přivaděče
A.2.7		Zelená louka
A.2.8		Stájeová louka
A.3		Maxův dvůr
A.3.1		Areál dvora
A.3.2		Bývalé pastviny (sportoviště)
A.4		Giardinetto
B		Zahradní úpravy před budovou zámku
C		Nádvorí zámku

**PROSTOROVÁ ANALÝZA PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ
PODZÁMECKÁ ZAHRADA V KROMĚŘÍŽI**

Mapa vnitřní struktury památky zahradního umění

Zpracoval: Národní památkový ústav, Ing. Lenka Křesalová, Ph.D. Datum: květen 2015
Kreslil: Ing. Marek Ehrlich

Mapa byla zpracována v rámci Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI), projektu DF 12P01OVV044. "Kulturně historický cenová území jako součást národní a kulturní identity České republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování."

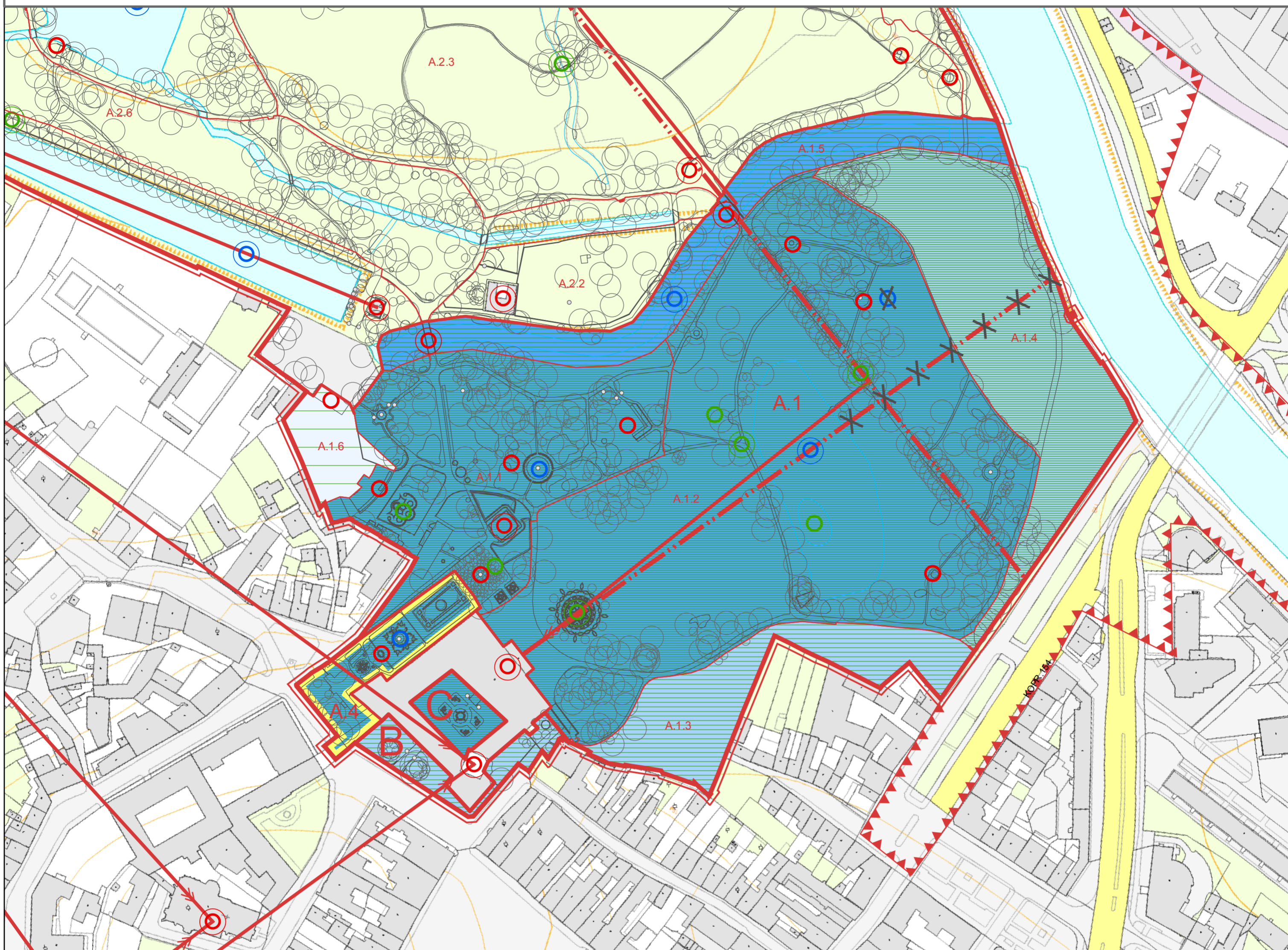
1:2 000

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

IDENTIFIKACE HODNOT PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

PODZÁMECKÁ ZAHRADA V KROMĚŘÍŽI

Mapa identifikace hodnot Giardinetta a Staré zahrady v Podzámecké zahradě, předzámčí a nádvoří zámku

Prostorová analýza

- památka zahradního umění
- kontaktní prostor
- kompoziční jednotka 2. řádu
- kompoziční jednotka 3. řádu
- kompoziční jednotka 4. řádu
- dominanta uměle utvářená hlavní
- dominanta uměle utvářená doplňková
- dominanta vegetační hlavní
- dominanta vegetační doplňková
- dominanta vodní hlavní
- dominanta vodní doplňková
- kompoziční osa hlavní
- pohledová vazba hlavní
- zaniklý nebo nefunkční jev

Identifikace hodnot

Historická integrita kompozičních jednotek

- vysoká
- snižená
- nízká
- nulová

Historická integrita vegetačních strukturálních prvků

- vysoká
- snižená
- nízká
- nulová

Ojedinelost kompozičních jednotek

- ojedinelá kompoziční jednotka

Kritéria historické integrity a jedinečnosti kompozičních jednotek Podzámecké zahrady v Kroměříži

Označení	Název kompoziční jednotky	Histor. integrita kompoz. jednotky	Histor. integrita vegetač. prvků	Jedinečnost komp. jednotky
A.1.1	Prostor vstupu od Mlýnské brány	3	3	
A.1.2	Louka s Chotkovým rybníkem	3	3	
A.1.3	Plochy navazující na hradby	2	2	
A.1.4	Plochy navazující na řeku	2	3	
A.1.5	Mlýnská strouha s mosty	3	2	
A.1.6	Zahradnické zázemí	0	0	
A.4	Giardinetta	3	3	ano
B	Předzámčí	2	2	
C	Nádvoří zámku	3	3	

IDENTIFIKACE HODNOT PAMÁTKY ZAHRADNÍHO UMĚNÍ PODZÁMECKÁ ZAHRADA V KROMĚŘÍŽI

Mapa identifikace hodnot Giardinetta a Staré zahrady v Podzámecké zahradě, předzámčí a nádvoří zámku

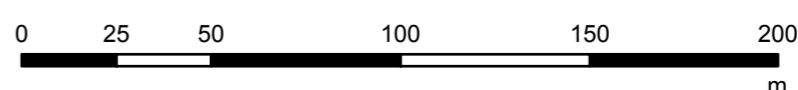
Zpracoval: NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, Ing. Lenka Křesadlová, Ph.D.
Kreslil: Ing. Marek Ehrlich

Datum: květen 2015

Metodika byla zpracována v rámci Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI), projektu DF12P01OVV044: "Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování."

1:2 000

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

Analýza dobového a aktuálního využití památky zahradního umění, modelový příklad Podzámecká zahrada v Kroměříži

Historické způsoby a intenzita využívání

Zahrada byla pravděpodobně až do závěru 18. století zahradou privátní, sloužící pro obyvatele a návštěvníky arcibiskupského sídla. Pro vstup do zahrady byl tedy používán průchod přes zahradní křídlo zámku. V renesančním období se do zahrady vcházelo po dřevěném mostě. Od konce 17. století se vstupním prostorem do zahrady stává prostor umělecky velice hodnotné sala terreny. V 18. století jsou doloženy dva „hospodářské vchody“, vchod z dnešní Blahoslavovy ulice a vchod z dnešní ulice Na Kopečku, který se nacházel u Domu zahradníka. Na konci 18. století byla vybudována tzv. Colloredova kolonáda, která sloužila jako vstup ze zámku do privátního prostoru Gardinetta.

Popis zahrady z roku 1800 stupy do zahrady popisuje takto:

„Před tím bylo dvě dosti nepohodlných vchodů do Podzámecké zahrady. První podzemními halami, krásnými mušlemi, kameními, vzorky rudy a vodomety vyzdobenými, jinak však vlhkými a nezdravými svým sklepním vzduchem skoro stále chladným. Dále je i schodiště značně tmavé a od obytných místností dosti vzdálené. (sala terrena – vstup ze zámecké budovy)

Ještě větší oklika táhne se ku druhému zevnímu vchodu mimo město, které je dne (1800), opatřeno vkusným mřížovým a měšťana i každého bez rozdílu ku počestné zábavě a obveselení každou hodinu zve. Tak hlásá nadpis jednoduchý v hořejší ozdobě brány. (vstup z dnešní ulice Na Kopečku)

Všechnu tuto vzdálenost a nepohodlí odstranil přístup nyníjší. Loubí je v římském slohu. Vstup do tohoto podloubí je bezprostředně ze společenského salónu. Jen několik schodů vede do zahrady. (Colloredova kolonáda – vstup ze zámecké budovy“)¹

Z tohoto popisu vyplývá, že první olomoucký arcibiskup Anton Theodor Colloredo-Waldsee (arcibiskupem 1777- 1811) zpřístupnil nově upravenou Podzámeckou zahradu nejpozději v roce 1800 širšímu publiku z řad měšťanstva. Sloužila ke klidové rekreaci a vzdělávání.

Po výměně arcibiskupů se zahrada pravděpodobně dočasně opět stala ryze privátní, protože při prodeji obecních pastvin arcibiskupství za účelem rozšíření stávající zahrady (1837) si město vymínilo, že pastviny prodá pouze za podmínky, že nový park bude zpřístupněný veřejnosti.

Dobová zpráva říká: *„Kardinál Maxmilián Josef (Sommerau-Beeckh) od Štěchovické obce koupil rozsáhlé pastviště Hořenuše nazvané. Pastviště bylo vysázeným stromovím a křovím jakož i založenými hustými sečemi proměněno v nový park. Za výše zmíněného kardinála přístup obecnstvu byl dovolen od prvního května do podzimku. Mezi podmínkami dovolené návštěvy nalézala se také ta, že v parku nesměl nikdo kouřit a že studenti se museli u vrátného vykázat učebnou knihou.“²*

Po zpřístupnění Podzámecké zahrady ve 40. letech 19. století se v tisku začaly objevovat její popisy od návštěvníků. Znamý cestovatel V. Náprstek roku 1847 píše *„Hned u zámku nacházela se rozlehlá zahrada zámecká, je to anglický park a náleží prý k nejkrásnějším v celém mocnářství; jsou v něm vodotrysky, rybníky, jeskyně, kytajský gloriét, vodopád, skvostné mosty bažantnice, kolonáda, altány atd. nejpamětihodnější jest stavení velké a sloupy okrášlené, které jsem na první pohled za novou školu držel, však můj průvodčí mně poučil, že to maštal pro několik panských krav a volů. Onen anglický park stál prý přes 75.000 zl. stř.“³*

Nově založenou zahradu si mohli prohlédnout i poslanci, kteří zasedali od listopadu 1848 do března 1849 na ústavodárném říšském sněmu v arcibiskupském zámku.

¹ Vacková, J.: Pohledy Josefa Fischera z kroměřížské Podzámecké zahrady. Zprávy památkové péče XVII, 1957, s. 32-38.

² Chodníček, J.: *Kroměříž v hradbách. Paměti vlastence z druhé poloviny 19. století.* Kroměříž 1948, s. 84.

³ Náprstek, V.: *Kroměříž.* in *Věstník muzea v Kroměříži* 1960, číslo 10, s. 156-160.

Veřejnost mohla vstupovat do zahrady vchody z dnešní Blahoslavovy ulice, vchodem z dnešní ulice Na Kopečku, nově byl otevřen vchod od náměstí (přístup do zahrady byl možný po dřevěné rampě) a z prostoru Maxova dvora z dnešní ulice Kojetínské. Hosté arcibiskupa vstupovali nadále salou terrenou nebo Colloredovou kolonádou. Na mapě z roku 1883 je označeno šest vchodů do zahrady (mimo salu terrenu a Colloredovu kolonádu), 1 „Stiegeneingang“ (vchod od náměstí po nově vybudovaném schodišti); 2 „Unterer Eingang“ (spodní vchod z ulice Na Kopečku); 3 „Ostrover Eingang“ (vstup u Amerického strážního domku); 4-6 „Weitere reservierte Eingang“ – jako rezervní vchod je označen vchod z Blahoslavovy ulice, nově zřízený vchod od řeky Moravy a vchod od Maxova dvora. Vchod z Blahoslavovy ulice byl krátce nato zcela zrušen.

Více zpráv o využívání zahrady veřejností se dochovalo z počátku 20. století. Dle tisku a dobových pohlednic se Podzámecká zahrada v této době těšila velké oblibě mezi obyvateli a návštěvníky města. Vstupné činilo 2 haléře za osobu a vchody byly otevřeny po celý rok kromě polední přestávky od 12-13 hodiny.⁴

Vyhledávanou se stala možnost kontaktu se zvířaty chovanými v zahradě i projížděk na loďkách, především po Dlouhém rybníce. Právě zde byla v roce 1905 uspořádána sportovním klubem Haná Benátská noc: „*Při pohledu na rej dekorovaných lodí jsme se cítili jako v Benátkách, zvláště za nastalého večera, který jemně za svitu luny rozprostřel se na hladinu vodní, lemovanou kolkolem stinnými stromy, kdy na sta lampionů v čarokrásné barvě oku lahodíc zasvítilo na loď ozdobené v mírném tempu za zvuků hudby plující...*“⁵ Dlouhý rybník sloužil v zimních měsících také jako kluziště, které bývalo otevřeno v odpoledních hodinách, v neděli a ve svátek i dopoledne od deseti hodin. Nabízela se také možnost večerního bruslení od osmi hodin večer za umělého osvětlení. V areálu zahrady se několikrát konal slet tělovýchovné jednoty Orel.

K prohlídce lákaly i cizokrajné rostliny. Z důvodu osvěty byl za kardinála Františka Bauera (1904-1915) učiněn pokus označit dřeviny rostoucí v zahradě cedulkami s českým, německým a vědeckým jménem. Tyto jmenovky však brzy podlehly neukázněnosti návštěvníků „*keře i stromy byly poznačeny tabulkami se svými jmény, leč, jak už to obyčejně bývá, uličníci je ničili a tak mnohé cizí stromy zůstávají nám neznámy.*“⁶ Došlo také k vydání několik příruček informujících zájemce o dendrologické skladbě porostů zahrady.

V období první republiky obsahoval návštěvní řád zahrady, dle literárních pramenů, následující pokyny: „Do parku jíti dovoleno jest osobám pouze dospělým a slušně oděným; znepokojovati ptactvo a drůbež co nejpřísněji se zapovídá; též psy s sebou nedovoleno jest bráti; za počasí ošklivého aneb deštivého sluší do sadů nechoditi“.⁷

Po druhé světové válce byla Podzámecká zahrada zpřístupněna veřejnosti zcela volně. V současné době jsou určeny otevírací hodiny a zahrada je v nočních hodinách uzavírána.

Shrnutí

- Kromě krátkého období na přelomu 18. a 19. století (cca 1790-1811) byla zahrada privátní a sloužila k odpočinku a reprezentaci olomouckých biskupů.
- Od 40. let 19. století je zahrada přístupná veřejnosti. Vstup je časově omezen, je uplatňován návštěvní řád. Zahrada slouží především k pěší klidové rekreaci.

⁴ Holzbach, A.: *Holzbachův ilustrovaný průvodce po Kroměříži a okolí*. Kroměříž 1908, s. 92.

⁵ Pozorovatel, srpen 1905, číslo 5.

⁶ Novák, A.: *Památosti města Kroměříže*. Kroměříž 1923, s. 55.

⁷ Nor, A.C.: *Buclaté městečko*. Kroměříž 2008

- Od počátku 20. století se objevují informace o využívání zahrady také k občasnému pořádání lidových slavností (benátská noc) a sportovním aktivitám. Pro sportovní aktivity jsou vyčleněny některé plochy v okrajových partiích zahrady (mlýnská zahrada, louka před Maxovým dvorem)
- V druhé polovině 20. století je zahrada využívána jako volně přístupný městský park. Plochy určené v předcházejícím období ke sportovním aktivitám jsou majetkově odděleny od zahrady.

Současný způsoby a intenzita využívání

Základní charakteristiky sídla a návštěvnost

Město Kroměříž má necelých 30 tisíc obyvatel. V intravilánu města se kromě Podzámecké zahrady (rozloha necelých 60 ha) nenachází žádná větší zelená plocha (kromě Květné zahrady a také památkově chráněného areálu psychiatrické léčebny) vhodná k rekreaci. Vzhledem k lokalizaci sídla v rovinaté krajině s úrodnými půdami se i v bezprostřední blízkosti sídla nachází poměrně velmi malé procento ploch s lesními nebo parkovými porosty vhodnými k rekreaci.

Z této charakteristiky je patrné, že Podzámecká zahrada je pro tuto 30tisícovou destinaci jedním z mála míst k odpočinku. V kombinaci se „značkou Památka UNESCO“, která přivádí do Kroměříže v době turistické sezóny cca 120 000 tisíce turistů, lze konstatovat, že zahrada má obecně velkou návštěvnost. Přesnější počet návštěvníků je obtížné zjistit, protože návštěvnost není monitorována.

Návštěvníkový provoz a jeho omezení

Návštěvníkový provoz památky je regulován dokumentem Návštěvní řád Státní zámek – Arcibiskupský zámek a zahrady Kroměříž, Národní kulturní památka a památka UNESCO, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2010.

Zahrada je celoročně přístupná v otevírací době. V letním období je to od 7:00 do 19:00 hodin, v zimním období od 7:00 do 16:00. Aktuální informace bývají vyvěšeny na jednotlivých vstupech do zahrady. V případě nepříznivého počasí (děšť, vítr, sníh apod.) je zahrada uzavřena. Vstupné není vybíráno.

Dle Návštěvního řádu Státní zámek-Arcibiskupský zámek a zahrady v Kroměříži je v Podzámecké zahradě zakázáno vstupovat na trávníky jakkoli poškozovat rostliny v celém areálu; házet jakékoli předměty do kašen; tábořit v areálu; manipulovat s otevřeným ohněm; odhazovat jakékoli odpadky mimo odpadkové koše; zajiždět a parkovat s motorovými vozidly. Do zahrady je dále zakázáno vstupovat se psy a je zakázána jízda na kole zahradou.

V Podzámecké zahradě je veřejnosti nepřístupno hospodářské zázemí zahrady a také tzv. „Partie“ navazující na dlouhý rybník, kde se nachází kompostárna a zahrádky zaměstnanců. Specifický způsob využití má část zahrady nazývaná Maxův dvůr. Je zde zřízeno sportoviště a zázemí pro výuku (chovatel koní) Střední školy hotelové a služeb Kroměříž, soukromá veterinární ambulance, soukromý chov koní, Krajská veterinární správa.

Způsoby využití zahrady

Primárně podporované funkce:

Prezentace světově významné památky (památkových hodnot)

Potřebné zázemí:

- funkční informační systém

Vzdělávání

Potřebné zázemí:

- kvalitní didaktické programy
- kvalitní lektori
- kvalitní podklady pro individuální edukaci

Klidová rekreace (procházky, odpočinek, poklidné hry a cvičení, meditace)

Potřebné zázemí:

- kvalitní cestní síť
- kvalitní mobiliář v dostatečném množství
- nabídka občerstvení v dostatečné míře a kvalitě
- zřízení pobytových míst mimo cestní síť (pobytové louky)
- kvalitní sociální zařízení

Aktivní rekreace (provoz loděk a bruslení)

Je podporována pouze realizace v zahradě tradičních aktivit a pouze na přesně vymezených a regulovaných plochách či trasách.

Pořádání kulturních a společenských akcí

Tyto aktivity jsou poměrně pečlivě vybírány jak z pohledu typu akce, tak místa jejich konání. Průběh akcí je monitorován a vyhodnocován. V posledních letech je k pořádání masových kulturních a sportovních akcí ve větší míře využívána část Maxova dvora.

Kontroverzní funkce:

Jako kontroverzní se jeví funkce zahrady jako **spojovacího pěšího koridoru** mezi jednotlivými částmi sídla.

Zápory: Velmi výrazně zvyšuje návštěvnost, ale negeneruje nároky na poskytování služeb (které by mohly být zdrojem určitých příjmů), naopak výrazně přispívá k poškozování vegetace a cestní síť. Vysoký počet návštěvníků v zahradě omezuje možnosti a kvalitu klidové rekreace.

Klady: Přivádí do zahrady osoby, které by ji jinak pravidelně nenavštěvovaly.

Celoročně jsou výraznou skupinou návštěvníků rodiny s dětmi a senioři, kteří zahradu využívají především ke klidové rekreaci. Mládež a osoby středního věku zahradu využívají spíše jako pěší koridor. V době návštěvnícké sezony se výrazně zvyšuje počet návštěvníků všech věkových skupin přicházejících za účelem edukace (získání informace o památce, vzdělávání)

Vstupy do zahrady

Dnes využívají návštěvníci pro vstup do zahrady především tzv. „Horní vstup“ od náměstí, „Spodní vstup“ z ulice Na Kopečku a vstup „Od nádraží“. Vstup u Maxova dvora je důležitým spojovacím koridorem mezi centrem města a městskou částí Štěchovice, školním areálem na Lindovce a sportovním areálem u Maxova dvora. Vstup u Amerického strážního domku je využíván velmi málo. Kromě vstupu od náměstí jsou ostatní vstupy bezbariérové.

Použití stupu z ulice Na Kopečku je pro návštěvníky zámku ztížen, protože se na cestě střetávají s automobilovou dopravou, která je vedena úzkým profilem původní městské brány (Mlýnská brána). Řešením by bylo vytvoření pěší zóny v daném prostoru. Toto řešení je z pohledu dopravní obslužnosti města zatím neprůchodné.

Pro vstup do zahrady není v současné době možné běžně použít původní vstup salou terrenou a Colloredovou kolonádou. Návštěvníci tak nemají možnost vstoupit z budovy zámku přímo do zahrady. Vstup do zahrady přes salu terrenu je umožněn pouze držitelům vstupenky kombinující prohlídku saly terreny a komentovanou prohlídku zahrady s pomocí elektromobilu. Vstup Colloredovou kolonádou byl vždy chápán jako privátní. Přístupová chodba ke kolonádě prošla rekonstrukcí a je počítáno s jejím používáním při výjimečných příležitostech.

Hlavní místa koncentrace osob

Celoročně jsou místy s největší koncentrací osob objekty ZOO koutků (klece v prostoru vstupu z ulice Na Kopečku, a objekt Pavího dvora). V době návštěvnícké sezóny se dalším místem koncentrace osob stává okolí Domu zahradníka, kde je provozováno občerstvení s venkovním posezením.

V prostoru Staré zahrady je celoročně vyhledávanou lokalitou ke klidové rekreaci skupina platanů u Chotkova rybníka a Smutná alej, v Maxmiliánově parku Dlouhá alej a okolí rybářského pavilonu a Pavího dvora, které jsou však vybaveny mobilními lavičkami jen v době turistické sezóny. Mimo sezónu možnost posezení chybí a aleje se stávají pouze pěším koridorem, stejně tak plocha u Čínského pavilonku, která je v době instalace mobiliáře velmi hojně navštěvovanou lokalitou.

V zadní části parku je koncentrace osob minimální, cílem návštěvníků se zde nejčastěji stává katalpa s bizarně zkrouceným kmenem.

Dalšími celoročně vyhledávanými, ale problémovými lokalitami, jsou především Chrámek přátelství a Pompejská kolonáda. Chrámek přátelství se nachází v bezprostřední blízkosti velmi frekventovaného vstupu „Od nádraží“. Tuto lokalitu vyhledávají především mladí lidé, kteří zde často kouří, odhazují odpadky a poškozují objekt pavilónku. Pro klidovou rekreaci se tato lokalita stává neatraktivní. Vzhledem k umístění objektu u jednoho z hlavních vchodů může stav pavilónku působit jako velmi negativní vizitka pro návštěvníky z řad turistů. Okolí pavilónku není vybaveno soudobým mobiliářem, k odpočinku jsou používány originální kamenné prvky stavby, což přispívá k jejich degradaci.

S podobným problémem se potýká také Pompejská kolonáda, která je pravidelně vážně poškozována neukázněnými návštěvníky parku.

Pohyb po areálu

V areálu zahrady se nachází systém cest s mlatovým povrchem. Kostra dnešních tras cestní sítě parku byla položena v letech 1834-1850 při úpravách A. Archeho. Na plánu z roku 1850 je zachycena poněkud hustší cestní síť související s nutností zpřístupnit větší množství stavebních prvků (pavilony, sochy aj.) nacházejících se v parku. Plán z roku 1883 již zachycuje trasování cestní sítě přibližně v dnešní podobě.

Na plánu z roku 1850 je zachyceno spojení mezi Starou zahradou a Maxmiliánovým parkem třemi mosty. Na mapě z roku 1883 již spojení obstarávají pouze dva mosty (Vázový a Stříbrný), most nad vodopádem byl zrušen. Ve 20. století byl vybudován přechod mlýnské strouhy u jejího vyústění z řeky, tak došlo k propojení obou částí parku opět na třech místech.

V 90. letech 20. století byl v zahradě realizován projekt obnovy cestní sítě, který byl přerušen povodní v roce 1997, kdy byla konstrukce většiny cest narušena. K poškození cest menšího rozsahu došlo také při povodni v roce 2006. Část cest je lemována páskem z žulových kostek (provedeno v 90. letech 20. století), u části byla zřízena obruba z ocelové pásoviny, větší část cest v Maxmiliánově parku nemá zpevněný okraj a jejich přesné vymezení od okolních porostů je zajišťováno pravidelným zařezáváním okrajů.

Současná hustota cestní sítě vyhovuje potřebám návštěvníckého provozu i údržby zahrady a není nutné ji měnit. V rámci obnovy cestní sítě došlo v posledních letech jen k doplnění kratších úseků cest v místech, kde docházelo k ničení vegetace vyšlapáváním.

Jako prevence před ničením pochozí vrstvy cest je zahrada za nepříznivého počasí (vytrvalejší deště, jarní tání) pro návštěvníky uzavírána.

Mobiliář

„...odtud se táhl k zámku podle strouhy tmavý vysoký les listnatý s nepravidelně sem tam rozdělenými sedadly, zhotovenými z uřezaných tlustých stromů.“

„...mlýnská strouha tekla zde s hukotem a sykotem přes uměle rozestavené balvany. Na lavici u toho břehu se mile sedělo a rumoru vody naslouchalo.“⁸

V zahradě je používán jak originální historický mobiliář (kruhová lavička kamenná sedátka se stolkem litinové lavičky), tak repliky dobového mobiliáře (lavičky s litinovým rámem a dřevěným sedákem doložené v zahradě již na fotografiích z konce 19. století). Posledně jmenované lavičky jsou v zahradě rozmístěny pouze v době turistické sezóny. Trvale jsou v interiéru zahrady rozmístěny lavičky s betonovými podstavci a dřevěnými sedáky z druhé poloviny 20. století.

V době sezóny je v místech velké koncentrace osob rozmístěno dostatek sezónních laviček. V odlehlejších částech parku se tento sezónní mobiliář již nepoužívá a návštěvníci jsou odkázáni pouze na stabilně umístěné lavičky, jejichž počet je nedostatečný. Tato situace přispívá ke kumulaci návštěvníků v lépe vybavené části zahrady. Místa v zadních částech parku, mající velký potenciál z pohledu klidové rekreace, tak nemohou být k tomuto účelu plně využívána.

Jako problematické lze označit rozmístění a vzhledu nádob na odpadky v zahradě. V současné době je v zahradě stabilně rozmístěno velké množství objemově malých košů nevhodného vzhledu, které často narušují velmi cenné části kompozice.

Používaný novodobý mobiliář má velmi rozdílnou kvalitu i vzhled. Bylo by vhodné vytvořit návrh jednotného vzhledu prvků mobiliáře používaného v zahradě: odpadkové koše, mobilní informační tabule, pevné prvky informačního systému, stabilní lavičky aj.

⁸ Chodníček, J.: *Kroměříž v hradbách. Paměti vlastence z druhé poloviny 19. století*. Kroměříž 1948.

Grafické znázornění základních atributů návštěvnického provozu Podzámecké zahrady

Vstupy

Vstupy funkční

- 1 Spodní vstup z ulice Na Kopečku
- 2 Horní vstup od náměstí
- 3 Vstup od nádraží
- 4 Vstup u Maxova dvora
- 5 Vstup u Amerického strážního domku

Vstupy nefunkční, neoficiální

- 6 Zazděný vchod z Blahoslavovi ulice
- 7 Vstup od loděnice
- 8 Vstup pod Rajnochovým mostem

Cestní síť

- Hlavní pěší trasy parkem
- Intenzivně používané pěší trasy v parku
- Častěji používané pěší trasy v parku
- Pevný mobiliář - lavičky
- Hlavní místa koncentrace osob

Služby pro návštěvníky

V Podzámecké zahradě je návštěvníkům nabízena řada služeb, ale některé důležité služby, z pohledu výše definovaných podporovaných funkcí zahradě chybí nebo nejsou nabízeny v dostatečné kvalitě.

Informační systém

O náplni zahrady a její historii velmi stručně informují tři tabule umístěné u hlavních vstupů do zahrady. Informace jsou zde uvedeny pouze v českém jazyce. Při zájmu o podrobnější informace mohou návštěvníci využít průvodce po zahradě ve formě brožury, které jsou k dispozici v PDF formátu na internetových stránkách www.nczk.cz. Základní průvodce jsou zde k dispozici také v anglickém jazyce. Tisková podoba těchto průvodců zatím není k dispozici. Zakoupit je možné také knižního průvodce po celém zámeckém areálu, kde jsou zahradě věnovány příslušné kapitoly. Je k dispozici také v anglickém jazyce.

V budově zámku je umístěno informační centrum se stálou prezentací základních informací o historii i současném provozu zahrady a nabídkou základních propagačních materiálů i obsáhlejší expozice o historii zahrady muzejního typu.

Další formu informování zájemců o historii a hodnotách zahrady je možnost absolvování projížďky areálem v elektromobilu s výkladem. Výklad je k dispozici v osmi světových jazycích. V nabídce jsou prohlídky zahrady s průvodcem v českém a anglickém jazyce.

Sociální zařízení

V zahradě je v době turistické sezóny volně přístupné veřejné WC. Jeho kvalita však neodpovídá moderním standardům (chybí bezbariérový vstup, přebalovací pult aj.). Nekvalitní architektura stavby negativně ovlivňuje interiér zahrady.

Služby pro hůře pohyblivé a imobilní občany

Existence nabídky projížďky elektromobilem, která je každodenně v zahradě dostupná od května do září dle předem daného jízdního řádu (a mimo tuto dobu na objednávku) umožňuje prohlídku velké části zahrady i návštěvníkům se zhoršenou pohyblivostí či malým návštěvníkům. Pro tyto skupiny je areál zahrady příliš rozsáhlý a běžně jsou schopni poznávat pouze plochy v bezprostřední blízkosti budovy zámku.

Občerstvení

Občerstvení je v době turistické sezóny nabízeno ve dvou objektech - v přízemí Domu zahradníka a v Rybářském pavilonu. V Domě zahradníka jde o prodej u okénka s nabídkou studených i teplých nápojů a jednoduchého občerstvení. Konzumace je možná pouze za příznivého počasí vně objektu u dlouhých stolů s lavicemi v prostoru habrového bosketu.

Občerstvení umístěné v Rybářském pavilonu již nabízí možnost posezení uvnitř objektu (v prvním patře) případně na prostranství před budovou. Nabízí občerstvení vyššího standardu na úrovni kavárny. Pro zřízení zahradní restaurace se v areálu zahrady nenachází vhodný objekt. Restaurační zařízení funguje v rámci budovy zámku.

Občerstvení neprovozuje správce zahrady ve své režii, ale objekty jsou pronajímány soukromým osobám. Z tohoto důvodu je obtížnější usměrňovat kvalitu a rozsah nabízených služeb. Velmi problematický je vzhled používaného mobiliáře, který je ve vlastnictví nájemce. Nejčastěji jsou používány různorodé slunečníky a poutací tabule propagující nabízené výrobky. Jejich použití nepříznivě narušuje pohledové osy kompozice, a jejich estetická kvalita se neslučuje s významem památky.

Úschova

V zahradě chybí možnost úschovy zavazadel, kol případně psů během návštěvy památky. Zavazadla je možné uschovat v návštěvnickém centru zámku. Úschova kol a péče o psy není řešena ani zde. Vzhledem k tomu, že vstup s bicykly a psi je do areálu Podzámecké zahrady zakázán, lze tuto skutečnost označit za podstatný nedostatek servisu pro návštěvníky.

Pořádání „slavností“

Během roku je pořádáno v zahradě několik více méně již tradičních akcí masovějšího charakteru:

- Na začátku května je to studentské Majáles v areálu Maxova dvora
- V červnu dětský den formou „pohádkového lesa“
- Na konci června závody v parkurovém skákání v areálu Maxova dvora
- V červenci je pořádána rekonstrukce bitvy „obléhání Kroměříže švédskými vojsky za 30leté války“ v areálu Maxova dvora nebo v okrajových částech zahrady.
- V září se na Dlouhém rybníce konají závody dračích lodí

Při pořádání těchto akcí jsou jako zázemí pro návštěvníky využívány stávající objekty sociálního zařízení a mobilní mobiliář (podium, židle aj.)

Akce masového charakteru s náplní ne zcela korespondující s posláním zahrady (Majáles, jezdecké závody), jsou většinou pořádány ve sportovním areálu, který se dnes nachází u Maxova dvora. Nehrozí zde fyzické poškození nejcennějších částí areálu památky.

Negativní vliv návštěvnického provozu na hmotné hodnoty památky

Vandalismem jsou trvale poškozovány především stavby v zahradě - Pompejská kolonáda, Colloredova kolonáda, Chrámek přátelství, Břízový pavilon. Pravidelně se zde objevují graffiti, jsou ničeny části výzdoby, odhazovány nedopalky a jiné odpadky. Neukáznění návštěvníci ničí zeleň především chůzí mimo vyznačené komunikace.

Pro omezení působení vandalů byla v zahradě zřízena hlídací služba. Zavedení hlídací služby běžné projevy vandalismu příliš neomezilo, protože k vandalským činům dochází většinou v denních hodinách a ostraha areálu je prováděna až po uzavření areálu ve večerních a nočních hodinách.

Analýza citlivosti vybraných kompozičních částí Podzámecké zahrady v Kroměříži vzhledem k jejich využití

Tabulková a textová část

Přehled hodnocených kompozičních jednotek

A.1	Stará zahrada
A.1.1	<i>Prostor vstupu od Mlýnské brány</i>
A.1.1.1	<i>Nástupní prostor</i>
A.1.1.2	<i>Dendrologická sbírka</i>
A.1.1.3	<i>Okolí Domu zahradníka</i>
A.1.2	<i>Louka s Chotkovým rybníkem</i>
A.1.2.1	<i>Centrální louka</i>
A.1.2.2	<i>Louka se solitérami</i>
A.1.2.3	<i>Smutná alej</i>
A.1.2.4	<i>Zahradní pokoje</i>
A.1.2.5	<i>Chotkův rybník</i>
A.1.3	<i>Plochy navazující na hradby</i>
A.1.4	<i>Plochy navazující na řeku</i>
A.1.4.1	<i>Obvodové porosty</i>
A.1.4.2	<i>Travnaté údolí</i>
A.1.5	<i>Mlýnská strouha s mosty</i>
A.1.6	<i>Zahradnické zázemí</i>
A.4	Giardinetto

Tabulky hodnocení citlivosti kompozičních částí vzhledem k jejich využití

Stupnice přiřazovaných hodnot – běžný provoz

Hmotné hodnoty (hmotná substance)

- 1 nejsou poškozovány, hmotná substance snáší dobře běžný provoz
- 2 jsou mírně poškozovány, hmotná substance snáší běžný provoz, drobná poškození je možné řešit zlepšením vybavení, intenzitou údržby aj.;
- 3 jsou zásadně poškozovány, poškozování hmotné substance již lze řešit pouze regulací běžného provozu (návštěvního provozu).

Nehmotné hodnoty

- 1 nejsou poškozovány způsobem využití;
- 2 jsou mírně poškozovány - nutná úprava některých způsobů využívání;
- 3 jsou zásadně poškozovány - nutno některé současné funkce vyloučit.

Návrh stupnice přiřazovaných hodnot – slavnosti

Hmotné hodnoty (hmotná substance)

- 1 snese určitý stupeň většího jednorázového zatížení;
- 2 snese jednorázové zatížení menšího rozsahu;
- 3 velmi křehká, velké riziko poškození.

Nehmotné hodnoty

- 1 v této části památky je možné připustit větší reverzibilní změny dočasného charakteru;
- 2 lze připustit drobné a krátkodobé reverzibilní změny dané částí památky;
- 3 i drobné a krátkodobé poškození či změna je nežádoucí- velmi exponovaná a kompozičně významná část památky.

Kompoziční jednotka		
Stará zahrada - Prostor vstupu od Mlýnské brány - Nástupní prostor A.1.1.1		
aktivity	hodnoty památky zahradního umění	
	hmotné - křehkost materie	nehmotné - kompoziční význam, exponovanost, specifická funkce
běžný provoz (současná intenzita)	1	1
slavnost (jednorázová akce)	2	2

Běžným provozem není negativně ovlivňována ani hmotná podstata kompozice ani její nehmotné hodnoty.

Křehkost hmotné podstaty spočívá v relativní komornosti prostoru. Přestože jsou zde komunikace relativně široké, je zde i silný návštěvnický provoz. Nachází se zde na údržbu náročné formální strukturální prvky, u nichž je i minimální poškození výrazně patrná (letničkové záhony, tvarované ploty, parterový trávník). Prostor není z provozních důvodů vhodný pro koncentraci většího počtu osob.

Jedná se o nejfrekventovanější vstupní prostor v zahradě. Uspořádání mimořádné akce (příprava zázemí pro akci, úklid po akci) v toto prostoru by se dotklo (snížilo komfort) velké části běžných návštěvníků zahrady. Negativně by ovlivnilo možnost naplňování primární funkce prostoru.

Kompoziční jednotka		
Stará zahrada - Prostor vstupu od Mlýnské brány - Dendrologická sbírka A.1.1.2		
aktivity	hodnoty památky zahradního umění	
	hmotné - křehkost materie	nehmotné - kompoziční význam, exponovanost, specifická funkce
běžný provoz (současná intenzita)	1	2
slavnost (jednorázová akce)	2	2

Běžným provozem není negativně ovlivňována hmotná podstata kompozice.

Vzhledem k velké koncentraci osob jsou zde umístěny reklamní poutače nejednotného vzhledu, které zakrývají pohled na esteticky hodnotné letničkové záhony.

Křehkost hmotné podstaty spočívá v relativní komornosti prostoru. Prostor není vhodný pro koncentraci většího počtu osob.

Prostor je tvořen řadou drobných „zahradních pokojů“ určených k odpočinku a vzdělávání menších skupin osob. Prochází tudy důležité pěší koridory zahrady. Uspořádání mimořádné akce (příprava zázemí pro akci, úklid po akci) v toto prostoru by se dotklo (snížilo komfort) velké části běžných návštěvníků zahrady. Negativně by ovlivnilo možnost naplňování primární funkce prostoru.

Kompoziční jednotka	Stará zahrada - Prostor vstupu od Mlýnské brány - Okolí Domu zahradníka A.1.1.3	
aktivity	hodnoty památky zahradního umění	
	hmotné - křehkost materie	nehmotné - kompoziční význam, exponovanost, specifická funkce
běžný provoz (současná intenzita)	2	2
slavnost (jednorázová akce)	2	3

Jedno z míst největší koncentrace osob v zahradě. Velkým provozem je poškozováno především okolí komunikací.

V bosketu je umístěna busta jednoho ze zakladatelů zahrady, plnil tedy funkci vzpomínkového místa. Dnes je zde během turistické sezóny instalováno zázemí občerstvení, které výrazně narušuje nehmotné hodnoty tohoto místa. Minimálně by měl být mobiliář občerstvení uspořádán tak, aby zůstal zachován osový průhled na bustu a mobiliář měl od podstavce busty dostatečný odstup.

Křehkost hmotné podstaty spočívá v relativní komornosti prostoru. Nachází se zde na údržbu náročné formální strukturální prvky, u nichž je i minimální poškození výrazně patrná (záhony růží, tvarované ploty, parterový trávník). Prostor není z provozních důvodů vhodný pro jednorázovou koncentraci většího počtu osob.

Uspořádání mimořádné akce (příprava zázemí pro akci, úklid po akci) v toto prostoru by se dotklo (snížilo komfort) velké části běžných návštěvníků zahrady. Svou funkcí místa vzpomínky na zakladatele zahrady, je tento prostor vhodný pouze ke konání akcí komorního charakteru s duchovním přesahem.

Kompoziční jednotka	Stará zahrada -Louka s Chotkovým rybníkem -Centrální louka A.1.2.1	
aktivity	hodnoty památky zahradního umění	
	hmotné - křehkost materie	nehmotné - kompoziční význam, exponovanost, specifická funkce
běžný provoz (současná intenzita)	1	1
slavnost (jednorázová akce)	2	3

Běžným provozem není negativně ovlivňována ani hmotná podstata kompozice ani její nehmotné hodnoty.

Nachází se zde na údržbu náročné formální strukturální prvky, u nichž je i minimální poškození výrazně patrná (letničkové záhony, tvarované ploty).

Jedná se o pohledově velmi exponovanou plochu, prochází zde hlavní kompoziční i pohledové osy a vazby. Uspořádání mimořádné akce (příprava zázemí pro akci, úklid po akci) v tomto prostoru by se dotklo velké části běžných návštěvníků zahrady. I krátkodobé narušení scénérie lze považovat za nežádoucí.

Kompoziční jednotka	Stará zahrada -Louka s Chotkovým rybníkem - Louka se solitérami A.1.2.2	
aktivity	hodnoty památky zahradního umění	
	hmotné - křehkost materie	nehmotné - kompoziční význam, exponovanost, specifická funkce
běžný provoz (současná intenzita)	1	1
slavnost (jednorázová akce)	2	2

Běžným provozem není negativně ovlivňována ani hmotná podstata kompozice ani její nehmotné hodnoty.

Roste zde lyrovník, chráněný jako památný strom a řada dalších velmi cenných solitér - nesmí dojít jejich fyzickému poškození ani negativnímu ovlivnění prostoru kořenové zóny.

Procházejí tudy důležité pěší koridory zahrady, místní komunitou vyhledávané místo pro relaxaci, část dřevin funguje jako dominanty kompozice.

Kompoziční jednotka	Stará zahrada -Louka s Chotkovým rybníkem -Smutná alej A.1.2.3	
aktivity	hodnoty památky zahradního umění	
	hmotné - křehkost materie	nehmotné - kompoziční význam, exponovanost, specifická funkce
běžný provoz (současná intenzita)	1	1
slavnost (jednorázová akce)	2	2

Běžným provozem není negativně ovlivňována ani hmotná podstata kompozice ani její nehmotné hodnoty.

Limitem pro pořádání akcí v tomto prostoru je řada mladých výsadeb stromů náchylná k poškození.

Jedná se o jeden z nejdůležitějších pěších koridorů zahrady, omezení provozu by mělo negativní vliv na velké množství návštěvníků. Prochází tudy jedna z hlavních kompozičních i pohledových os zahrady.

Kompoziční jednotka	Stará zahrada -Louka s Chotkovým rybníkem -Zahradní pokoje A.1.2.4	
aktivity	hodnoty památky zahradního umění	
	hmotné - křehkost materie	nehmotné - kompoziční význam, exponovanost, specifická funkce
běžný provoz (současná intenzita)	1	1
slavnost (jednorázová akce)	2	2

Běžným provozem není negativně ovlivňována ani hmotná podstata kompozice ani její nehmotné hodnoty.

Limitem pro využití této plochy je výskyt jarních efemeroidů. V jarním období by tyto plochy neměly být k akcím využívány.

Plocha navazuje na významný pěší koridor zahrady, proto je pohledově značně exponovaná.

Kompoziční jednotka		Stará zahrada -Louka s Chotkovým rybníkem - Chotkův rybník A.1.2.5	
aktivity	hodnoty památky zahradního umění		
	hmotné - křehkost materie	nehmotné - kompoziční význam, exponovanost, specifická funkce	
běžný provoz (současná intenzita)	1		1
slavnost (jednorázová akce)	2		3

Běžným provozem není negativně ovlivňována ani hmotná podstata kompozice ani její nehmotné hodnoty.

Tento umělý vodní prvek má erozí značně narušení břehy. Pořádání akcí v jeho blízkém okolí i přímo na vodní ploše by mohlo tento problém prohloubit.

Jedná se o pohledově velmi exponovanou plochu, prochází zde hlavní kompoziční i pohledové osy a vazby. I krátkodobé narušení scenérie lze považovat za nežádoucí.

Kompoziční jednotka		Stará zahrada-Plochy navazující na hradby A.1.3	
aktivity	hodnoty památky zahradního umění		
	hmotné - křehkost materie	nehmotné - kompoziční význam, exponovanost, specifická funkce	
běžný provoz (současná intenzita)	1		1
slavnost (jednorázová akce)	2		2

Běžným provozem není negativně ovlivňována ani hmotná podstata kompozice ani její nehmotné hodnoty.

Limitem pro využití této plochy je absence cestní sítě a výskyt jarních efemeroidů. V jarním období by tyto plochy neměly být k akcím využívány.

Plocha navazuje na významný pěší koridor zahrady, proto je pohledově značně exponovaná.

Kompoziční jednotka		Stará zahrada- Plochy navazující na řeku -Obvodové porosty A.1.4.1	
aktivity	hodnoty památky zahradního umění		
	hmotné - křehkost materie	nehmotné - kompoziční význam, exponovanost, specifická funkce	
běžný provoz (současná intenzita)	1		1
slavnost (jednorázová akce)	2		2

Běžným provozem není negativně ovlivňována ani hmotná podstata kompozice ani její nehmotné hodnoty.

Limitem pro pořádání akcí v tomto prostoru je řada mladých výsadeb stromů náchylná k poškození.

Plocha tvoří hranici zahrady, která se pohledově uplatňuje jak z pohledu z Rajnochova mostu, tak z Vejvanovského ulice. Narušení původní scenérie by mělo dopad na velké množství potenciálních návštěvníků zahrady.

Kompoziční jednotka	Stará zahrada- Plochy navazující na řeku -Travnaté údolí A.1.4.2	
aktivity	hodnoty památky zahradního umění	
	hmotné - křehkost materie	nehmotné - kompoziční význam, exponovanost, specifická funkce
běžný provoz (současná intenzita)	1	1
slavnost (jednorázová akce)	1	1

Běžným provozem není negativně ovlivňována ani hmotná podstata kompozice ani její nehmotné hodnoty.

Travnatá plocha a většinou starší výsadby dřevin nejsou, při kvalitní organizaci akcí, náchylné k poškození.

Tato plocha se nachází v těsné blízkosti zámku i jednoho ze vstupů, přesto je porosty dřevin i terénní modelací pohledově izolován od ostatních částí zahrady. K pořádání akcí je velmi vhodná.

Kompoziční jednotka	Stará zahrada-Mlýnská strouha s mosty A.1.5	
aktivity	hodnoty památky zahradního umění	
	hmotné - křehkost materie	nehmotné - kompoziční význam, exponovanost, specifická funkce
běžný provoz (současná intenzita)	1	1
slavnost (jednorázová akce)	2	2

Běžným provozem není negativně ovlivňována ani hmotná podstata kompozice ani její nehmotné hodnoty.

Vzhledem k příkrosti břehů hrozí při konání akcí jejich poškození a rušení živočichů, kteří zde žijí.

Břehy i vodní hladina jsou pohledově exponované z mostů, kde je velký návštěvnický provoz.

Kompoziční jednotka	Stará zahrada-Zahradnické zázemí A.1.6	
aktivity	hodnoty památky zahradního umění	
	hmotné - křehkost materie	nehmotné - kompoziční význam, exponovanost, specifická funkce
běžný provoz (současná intenzita)	1	1
slavnost (jednorázová akce)	1	1

Běžným provozem není negativně ovlivňována ani hmotná podstata kompozice ani její nehmotné hodnoty.

Přádání jednorázových akcí může omezovat mladá výsadba dřevin, které jdou náchylnější na poškození.

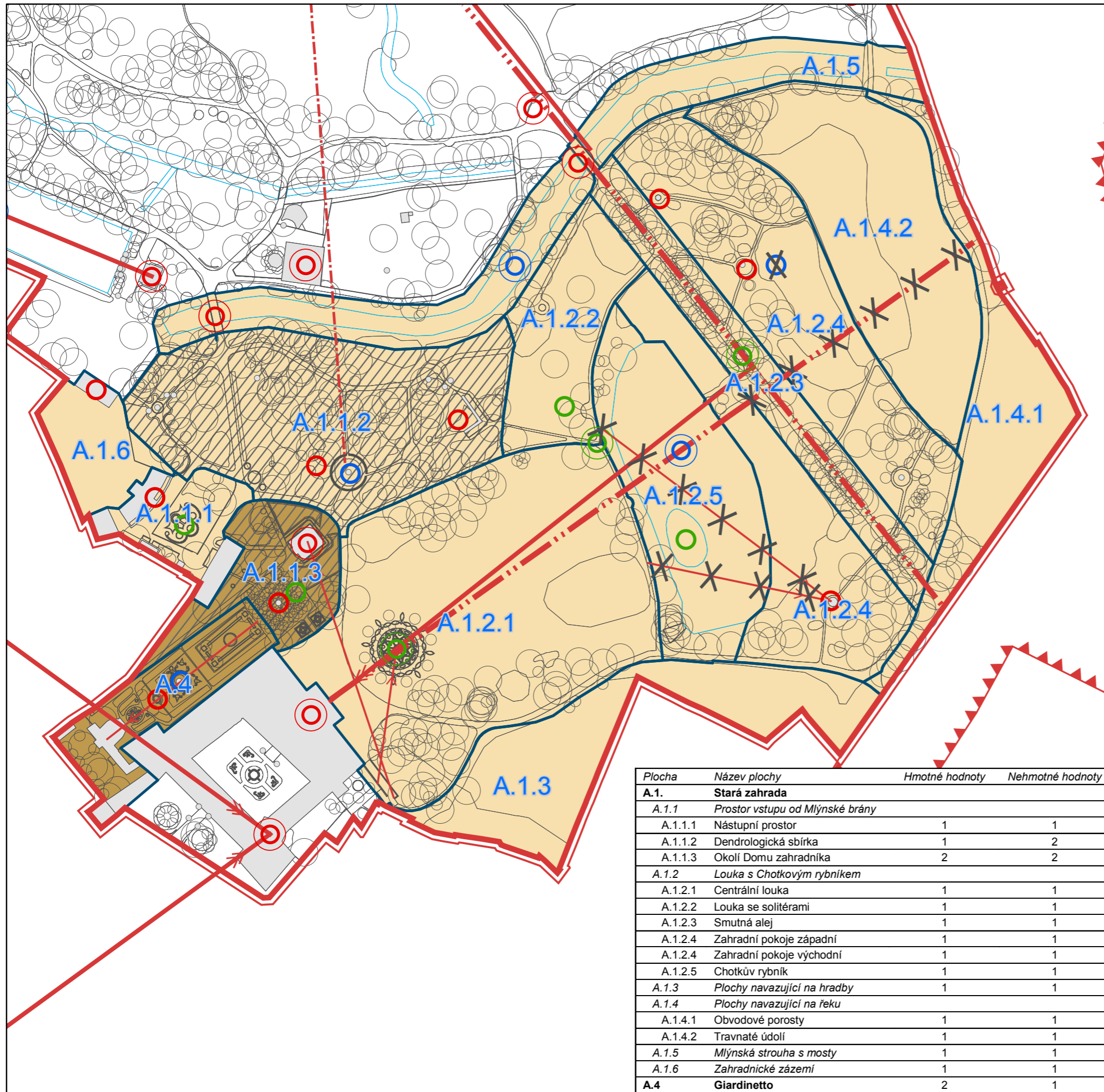
Jedná o prostor izolovaný od běžného návštěvnického provozu bez přímých návazností na hodnotné kompoziční struktury.

Kompoziční jednotka	Giardinetto	A4
aktivity	hodnoty památky zahradního umění	
	hmotné - křehkost materie	nehmotné - kompoziční význam, exponovanost, specifická funkce
běžný provoz (současná intenzita)	2	1
slavnost (jednorázová akce)	2	3

Běžný provoz negativně ovlivňuje kvalitu trávníků na svazích teras, ty jsou vyšlapávány neukázněnými návštěvníky (především dětmi). Řešením by mohlo být omezení přístupu návštěvníků na spodní terasu zahrady a intenzivní péče nejcitlivějších částí trávníků.

Křehkost hmotné podstaty spočívá v komornosti prostoru, který je zpřístupněn přísně definovanou cestní sítí. Je tvořen na údržbu náročnými formálními strukturálními prvky, u nichž je i minimální poškození je výrazně patrné (letničkové záhony, tvarované ploty, parterový trávník). Prostor není vhodný pro koncentraci většího počtu osob.

Tento prostor intimního měřítka sloužil po většinu své existence jako privátní prostor arcibiskupů, jako místo odpočinku a rozjímání. Je zde vhodné realizovat pouze drobné komorní akce s duchovním rozměrem.

Citlivost na poškození běžným provozem - hmotné hodnoty

- 1 nejsou poškozovány
- 2 jsou mírně poškozovány

- nehmotné hodnoty

- 1 nejsou poškozovány
- 2 jsou mírně poškozovány

- památka zahradního umění

- kontaktní prostor

- dominanta uměle utvářená hlavní

- dominanta uměle utvářená doplňková

- dominanta vegetační hlavní

- dominanta vegetační doplňková

- dominanta vodní hlavní

- dominanta vodní doplňková

- pohledová vazba hlavní

- pohledová vazba doplňková

- kompoziční osa hlavní

- kompoziční osa doplňková

- zrušený objekt

MANAGEMENT PLÁN OCHRANY PAMÁTKOVÝCH HODNOT PAMÁTEK ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

PODZÁMECKÁ ZAHRADA V KROMĚŘÍŽI - STARÁ ZAHRADA

Analýza citlivosti památky zahradního umění na poškození běžným provozem

Zpracoval: Národní památkový ústav, Ing. Lenka Křesadlová, Ph.D.

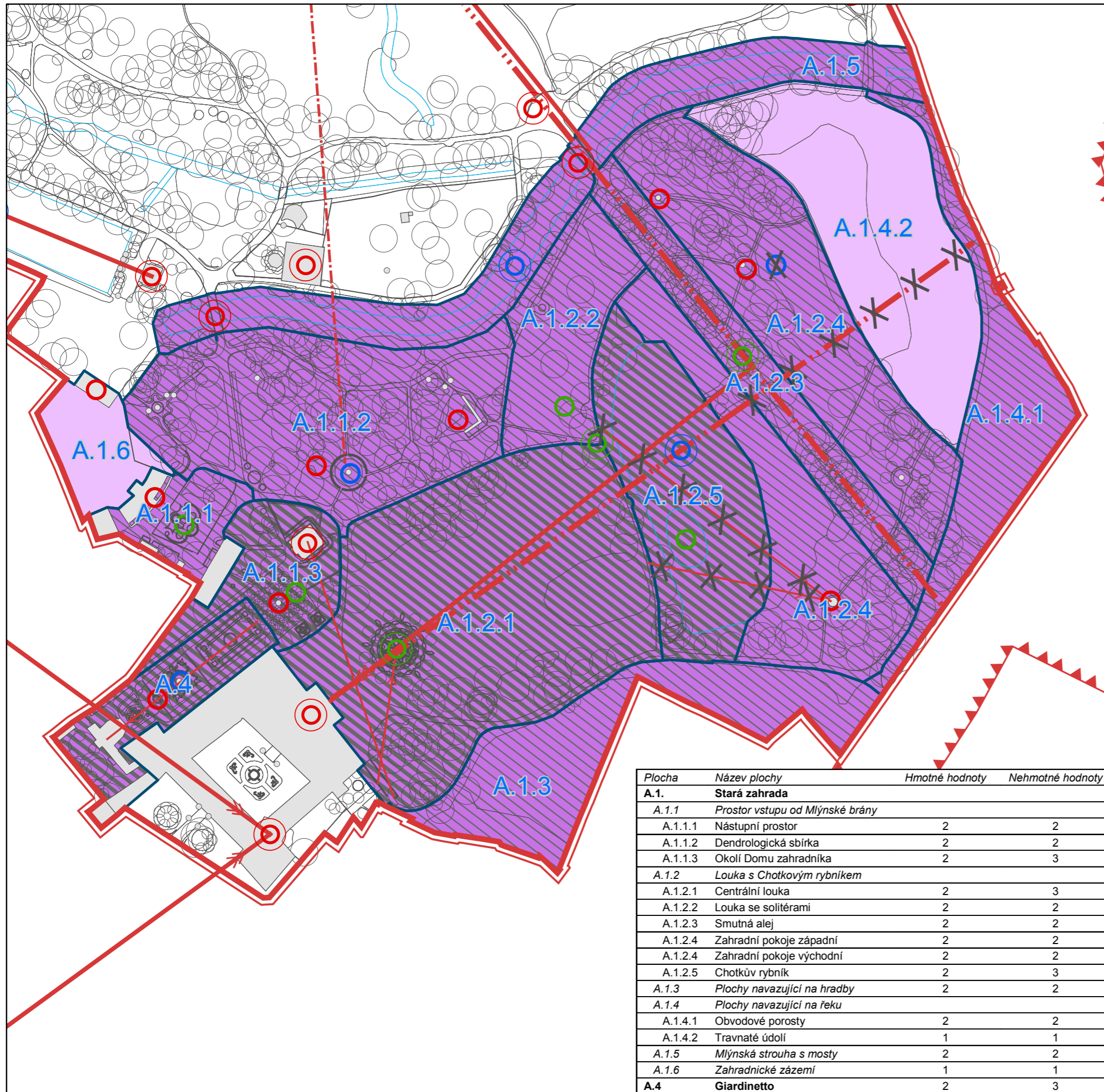
Datum: květen 2015

Metodika byla zpracována v rámci Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI), projektu DF12P01OV044: "Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování."

1:2 000
0 10 20 40 60 80 100
m

Citlivost na poškození mimořádným provozem - hmotné hodnoty

- 1 snese větší zatížení
- 2 snese menší zatížení

- nehmotné hodnoty

- 1 přípustné větší vratné změny
- 2 přípustné malé a krátkodobé vratné změny
- 3 změny nežádoucí

- památka zahradního umění

- kontaktní prostor

- dominanta uměle utvářená hlavní
- dominanta uměle utvářená doplňková
- dominanta vegetační hlavní
- dominanta vegetační doplňková
- dominanta vodní hlavní
- dominanta vodní doplňková

- pohledová vazba hlavní

- pohledová vazba doplňková

- kompoziční osa hlavní

- kompoziční osa doplňková

- X zrušený objekt

MANAGEMENT PLÁN OCHRANY PAMÁTKOVÝCH HODNOT PAMÁTEK ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

PODZÁMECKÁ ZAHRADA V KROMĚŘÍŽI - STARÁ ZAHRADA

Análýza citlivosti památky zahradního umění na poškození mimořádným provozem

Zpracoval: Národní památkový ústav, Ing. Lenka Křesadlová, Ph.D.

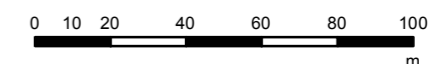
Datum: květen 2015

Metodika byla zpracována v rámci Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI), projektu DF12P01OVV044: "Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České republiky. Metody identifikace hodnot historických sídel, parků a zahrad a jejich zachování."

Plocha	Název plochy	Hmotné hodnoty	Nehmotné hodnoty
A.1.	Stará zahrada		
A.1.1	Prostor vstupu od Mlýnské brány		
A.1.1.1	Nástupní prostor	2	2
A.1.1.2	Dendrologická sbírka	2	2
A.1.1.3	Okolí Domu zahradníka	2	3
A.1.2	Louka s Chotkovým rybníkem		
A.1.2.1	Centrální louka	2	3
A.1.2.2	Louka se solitérami	2	2
A.1.2.3	Smutná alej	2	2
A.1.2.4	Zahradní pokoje západní	2	2
A.1.2.4	Zahradní pokoje východní	2	2
A.1.2.5	Chotkův rybník	2	3
A.1.3	Plochy navazující na hradby	2	2
A.1.4	Plochy navazující na řeku		
A.1.4.1	Obvodové porosty	2	2
A.1.4.2	Travnaté údolí	1	1
A.1.5	Mlýnská strouha s mosty	2	2
A.1.6	Zahradnické zázemí	1	1
A.4	Giardinetto	2	3

1:2 000

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

Analýza současného stavu prezentace hodnot Podzámecké zahrady v Kroměříži

Shrnutí současné situace

Obě kroměřížské zahrady patří mezi jedny z nejhodnotnějších památek zahradního umění na území ČR. Jedná se o ideální destinace pro poznávací turistiku, jež nesou značku té nejvyšší kvality – značku památek UNESCO. Hlavním cílem prezentace by tady mělo být vytvoření povědomí o památce jako o destinaci s jedinečným geniem loci a výjimečnou kulturně-historickou hodnotou, která je vhodná nejen pro poznávání, ale také pro trávení volného času. Tato sdělení se směrem k cílovému publiku dostávají zejména skrze internetové stránky a komunikaci s místními médii, na poli celorepublikové mediální sféry nejsou témata týkající se památek zahradního umění příliš nosná (výjimkou jsou například církevní restituce spojované s kroměřížským zámeckým areálem). Celková prezentace taktéž trpí jistým nesouladem zapříčiněným roztržitostí mezi více činitelů komunikace.

Při sestavování vhodného komunikačního mixu je tedy namístě klást důraz nejen na vyvažování jednotlivých složek komunikace a dbát na ucelený obraz, ale také na spolupráci jednotlivých osob starajících se o image památky. Cílem by mělo vždy být nastavit jednotnou koncepci interní i externí komunikace, která napomůže k vnímání památky jako památky otevřené, vstřícné a komunikující a pomůže vytvořit jednotný a kompaktní obraz¹.

Prezentace památky in situ

Velmi kusé informace o památce může návštěvník získat prostřednictvím informačních tabulí u hlavních vstupů do zahrady.

V Podzámecké zahradě je od roku 2015 stálá průvodcovská služba. Jsou realizovány komentované prohlídky s odborným průvodcem trvající 90 minut. Od návštěvnícké sezóny 2011 je možné využít možnosti cca 40 minutové projížďky elektromobilem po zahradě doplněné komentářem o historii i současnosti zahrady v osmi jazycích. Autory průvodcovského textu jsou odborní pracovníci NPÚ ÚOP v Kroměříži.

Jsou realizovány edukační programy zaměřené na dětské kolektivy především z MŠ, ZŠ.

Prezentace památky prostřednictvím médií mimo zahradu

Pro zájemce, kteří hledají informace prostřednictvím internetu jsou přístupné www stránky Arcibiskupského zámku a zahrad v Kroměříži na adrese www.zamek.kromeriz.cz.

Specializované informace přímo o dění v kroměřížské Květné a Podzámecké zahradě nabízí web projektu Národní centrum zahradní kultury v Kroměříži www.nczk.cz. Na těchto stránkách jsou k dispozici informace o historii a obnově zahrad, o edukačních aktivitách a dalších pořádaných akcích. Jsou zde k dispozici ke stažení jak průvodci po zahradách pro různé věkové kategorie laické veřejnosti, tak i např. stovebně historické průzkumy některých

¹ Jednou ze stěžejních podmínek správné vizuální komunikace je vytvoření a používání uceleného konceptu vizuálního stylu, jenž slouží k rychlé identifikaci památky a jejích akcí.

zahradních staveb odbornějšího charakteru. Dále je zde přístupná databáze starých pohlednic a fotografií zahrady a mapový server přinášející základní informace o všech dřevinách rostoucích v Podzámecké zahradě a zde se nacházejících stavbách a dalších architektonických prvcích.

Díky programu „Podpora pro památky“ UNESCO MKČR je pro kroměřížské zahrady postupně vytvářen komplexní systém prezentace. Pro Podzámeckou zahradu vznikla řada průvodců (typu brožury rozsahu 4 A4) určených pro individuální prohlídky návštěvníků různých věkových skupin. Některé průvodce jsou k dispozici i v několika jazykových mutacích. K dispozici jsou také dvě ucelenější monografie:

ARCIBISKUPSKÝ ZÁMEK & ZAHRADY V KROMĚŘÍŽI

Vydal Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Kroměříži, 2009
247 stran, formát 206x270 mm, česká a anglická verze

ARCIBISKUPSKÝ ZÁMEK A ZAHRADY V KROMĚŘÍŽI - průvodce

Vydal Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Kroměříži a Muzeum umění Olomouc, 2011
221 stran, formát 147x220 mm, česká a anglická verze

V nabídce chybí především stručnější, ale kvalitní tištěné průvodce po Podzámecké zahradě v několika jazykových mutacích (formát A5, cca 30 stran o historii a hodnotách zahrady). Chybí prezentace zahrady prostřednictvím moderních médií, především aplikací do „chytrých“ mobilních telefonů.

Články a pořady o zámku a zahradách se pravidelně objevují v regionálním i celostátním tisku i ve zpravodajství rozhlasových a televizních stanic.

Takto koncipované aktivity jsou zaměřeny na následující cílové skupiny²:

- Obyvatelé Kroměříže: očekávají zejména transparentní komunikaci a vstřícnost směrem k jejich potřebám
- Turisté: u této cílové skupiny existuje silná poptávka po aktuálních a přehledných informacích, přepokládají rychlou a přesnou komunikaci, ucelenou nabídku kvalitních služeb, zajímavě zpracované informace jim šité na míru
- Zahraniční turisté: touží po pohodlném přístupu k informacím (pokud možno v rodném jazyce, popř. v některém z jazyků světových) a po informacích uvádějících památku do evropského kontextu
- Odborná veřejnost: očekávají odborně zpracované informace jdoucí do hloubky
- Školy: chtějí včasné (s ohledem na plánování školního roku) a úplné informace, díky kterým si udělají jasnou představu o místě a tom, jak jej vhodně zařadit do výuky
- Městská správa: lze předpokládat koordinaci propagačních a komunikačních aktivit, aby komunikace působila jako jednotný celek

² Jednotlivé segmenty mohou být dále rozčleněny podle zájmů, věku atd.

- Zájmové instituce: zajímavá je pro ně možnost podpory a případná spolupráce při propagaci
- Média: základem je aktivní a otevřená komunikace, maximální kooperace při poskytování informací

SWOT analýza komunikace hodnot Podzámecké zahrady prostřednictvím médií

Silné stránky	Slabé stránky
<p>+ přehledně a kvalitně zpracovaný web</p> <p>+ přítomnost na sociálních sítích</p> <p>+ vstřícnost ve vztahu k médiím</p> <p>+ dobrá úroveň prezentace aktivit</p> <p>+ využívání většiny nástrojů komunikace</p> <p>+ kontinuální zájem médií, zejména těch místních</p> <p>+ průvodce ke stažení (nabízené v různých jazykových variantách)</p> <p>+ virtuální prohlídky</p> <p>+ fungující monitoring tisku</p>	<p>- roztržitost propagace a PR aktivit mezi více subjektů (nekoordinovanost propagačních a komunikačních aktivit jednotlivých složek)</p> <p>- nedostatečná interní komunikace (nedostačující přenos informací z jednotlivých útvarů směrem k PR) o akcích využitelných pro pozitivní obraz zahrad</p> <p>- schází jednotný vizuální styl - nejasná strategie propagace (chybí zpracovaný mediální plán)</p> <p>- nedostatky směrem k cizojazyčným návštěvníkům</p> <p>- velmi slabá inzerce</p> <p>- malá propagace v médiích</p> <p>- nedostatek mediálně atraktivních témat</p> <p>- slabá a nekoordinovaná nabídka atraktivit</p> <p>- chybí jasně definovaný trh a klientela</p>
Příležitosti	Hrozby
<p>? zapojení se do mediálních aktivit jiných subjektů</p> <p>? spolupráce se specializovanými médii a médii věnujícími se specifickým okruhům návštěvníků</p> <p>? další sociální sítě</p> <p>? komunikační kampaň v rámci projektů</p> <p>? spolupráce s bloggery, turistickými portály a poskytovateli služeb cestovního ruchu</p> <p>? implementace moderních technologií</p> <p>? press a fam tripy</p>	<p>! politická a ekonomická situace, nedostatek financí na propagaci</p> <p>! nepříznivá medializace</p> <p>! konkurence atraktivnějších mediálních témat</p>

Realizované formy komunikace

> Interní

Interní komunikace tvoří páteř spojující jednotlivé sekce organizace pečující o památky zahradního umění. Kromě sledování společných záměrů, prezentace projektů a posílení společného zájmu přenáší praktické informace a napomáhá zavádění nových pravidel. (Vysekalová, Mikeš 2009) Vždy je důležité, aby existovala osoba, která je zodpovědná za jednotlivé aktivity procesu interní komunikace (harmonogram, pravidelnost, kvalitu sdělení a způsoby jejich předávání – direct mail, porada, eventy pro zaměstnance). Ideálně by tato osoba měla být i styčným pracovníkem koordinující propojení interní a externí komunikace. Dobře fungující interní komunikace probíhá všemi směry, je základem motivace, napomáhá porozumět vizi organizace, jejím cílům a hodnotám.

> Externí

Tento typ komunikace je třeba zajišťovat obzvláště pečlivě a systémově. Součástí by měl být jasně propracovaný plán, jenž bude obsahovat všechny složky komunikační strategie včetně vymezení cílových skupin a forem postihujících jejich oslovení. Plán by měl být stanoven jak na kratší časový úsek (jeden rok), tak pro delší období (tří až pěti let) s jasným vymezením cílů, nástrojů a forem komunikace. Realizaci naplánované komunikace je třeba pravidelně vyhodnocovat, a to především z hlediska financí, personálií, technického zajištění, použitých komunikačních nástrojů, vztahů s médii a efektivity. Zjištěné výsledky je pak nezbytné pružně promítat do dalších komunikačních aktivit. (de Pelsmacker, Geuens 2003)

Externí komunikace je založena na principech, které přispívají k pozitivní image památky:

- otevřená a vstřícná;
- informace jsou dostupné, přehledné, konzistentní;
- převažuje proaktivní přístup;
- spolehlivost ve vztahu k médiím;
- včasnost a pružnost komunikace;
- oboustrannost (zpětná vazba);
- probíhá všemi oficiálními i neoficiálními kanály.

Oficiální mediální prezentace týkající se Květné a Podzámecké zahrady je zajišťována dvěma složkami Národního památkového ústavu, konkrétně NPÚ, ÚPS Kroměříž a Metodickým centrem zahradní kultury, NPÚ, ÚOP Kroměříž. Komunikace probíhá jak přes klasická tištěná média (noviny, časopisy), tak skrze moderní média elektronická (televize, rozhlas, internet); placená reklama či inzerce je spíše výjimečným jevem a vztahuje se hlavně k tradičním akcím (výstava kamélií, Víkend otevřených zahrad). Mezi nejčastěji využívané komunikační nástroje patří:

1. komunikace se širokou veřejností

- a. vlastní web – hlavním nástrojem elektronické komunikace směrem k návštěvníkům jsou oficiální stránky Arcibiskupského zámku a zahrad Kroměříž a Metodického centra

zahradní kultury Kroměříž. Důležité je udržovat jejich aktuálnost a optimalizovat systém v návaznosti na vývoj současných technologií a zároveň rozvíjet/zdokonalovat a zvyšovat komfort uživatelského prostředí

- b. profil na sociální síti Facebook – v dnešní době jsou samozřejmou součástí internetové komunikace také profily na sociálních sítích (v ČR jsou nejpopulárnější a nejvíce využívanou sítí Facebook a YouTube)
- c. návštěvnická centra a expozice Kabinet zahradní kultury – jsou významným prvkem v systému komunikace s občany i návštěvníky. Jejich provozovny jsou umístěny přímo v areálu památky tak, aby poskytovaly standardní turistické informace a zároveň sloužily jako prodejna vstupenek
- d. eventy pořádané v areálech památek zahradního umění
- e. vlastní prezentační materiály – při komunikaci s veřejností hrají velmi důležitou roli, proto je rozhodně nesmíme zanedbávat. Materiály mají většinou informativní charakter a jsou nabízeny buďto v tištěné podobě, nebo volně ke stažení na webových stránkách. Potřebné spektrum informací pokrývá pro kroměřížské památky zahradního umění sada tištěných letáků v několika jazykových mutacích, samozřejmostí jsou i průvodce, které lze zdarma stáhnout na stránkách Metodického centra zahradní kultury

2. komunikace s odbornou veřejností

- a. odborné semináře a setkávání – setkávání s odborníky s cílem získat jejich podporu, rozšířit know-how
- b. účast na veletrzích – kroměřížské zahrady patří k hlavním turistickým lákadlům Zlínského kraje. Jako takové jsou součástí propagace na veletrzích jak v České republice, tak v zahraničí. Samy o sobě se těchto veletrhů neúčastní, jejich zastoupení je vždy realizováno skrze město Kroměříž, Centrálu cestovního ruchu Východní Moravy, popř. CzechTourismu
- doporučení pro rozšíření: prezentační sada – soubor informačních materiálů v podobě brožury, letáku, CD či jejich kombinace. Obsahem by měl být popis památky, její historická a umělecká hodnota, struktura financování, nástin technického řešení, možnosti spolupráce apod.; fam tripy – speciální zájezdy určené pro touroperátory a zástupce cestovních agentur

3. vztahy s veřejnou správou

- a. direct mailing
- b. osobní schůzky a jednání – zaměřeny jednak na posilování vztahů se zástupci města, jednak na možnost spolupráce v oblasti komunikace a propagace

4. komunikace s médii

- a. tiskové zprávy – pravidelné informace poskytované médiím při významných událostech. V celostátním měřítku je kroměřížským zahradám bohužel věnován jen malý prostor, podobně je tomu v informačních materiálech Zlínského kraje. Výrazně obšírněji se problematikou zahrad zabývá místní tisk
- b. direct mailing ve vztahu s médii – je vytvořena databáze kontaktů pro rozesílání aktuálních informací a šíření tiskových zpráv

- c. monitoring a analýza médií – průběžné sledování a následná analýza publicity věnované památce, případně korekce (zesílení, přesměrování) komunikačních aktivit dle výsledků analýz mediálního obrazu (výpovědi s +/- kontextem, nejčastější témata)
- d. inzerce – placená inzerce patří u kroměřížských památek zahradního umění mezi méně často využívanou formu mediální komunikace. Tradičně jsou ovšem využívány venkovní výleповé plochy, a to zejména k prezentaci větších akcí pořádaných v areálech zahrad
 - doporučení pro rozšíření: media tripy (press tripy) – jedná se o speciální zájezdy pořádané pro novináře a stále častěji také cestovní bloggery;

5. interní komunikace

- a. intranet – samostatná webová sekce, jež je přístupna pouze autorizovaným členům (interní mailing)
- b. porady – setkávání pracovníků zapojených na organizaci komunikace a ostatních pracovníků, součástí by mělo být zhodnocení plnění mediaplánu, brainstorming nových nápadů
- c. eventy pro zaměstnance – slouží spíše k neformálnímu předávání informací, přesto patří mezi velmi účinné formy komunikace uvnitř organizace
 - doporučení pro rozšíření: newsletter – nejen pro zaměstnance, ale také pro návštěvníky a „fanoušky“ památky může jako příhodný zdroj informací posloužit periodicky distribuovaný newsletter

Zahrady musí rozvíjet svůj význam kulturního a společenského centra, a to nejen v rámci regionu, ale i v širším rozsahu. Mezi cílovými trhy, které by měla prezentace oslovit, by tedy neměly chybět ty v bezprostřední blízkosti ČR (zejména Rakousko, Slovensko, Maďarsko, Polsko, Německo).

Svou atraktivitu bude památka opírat o tyto základní pilíře:

1. poznávací turistika;
2. bohatá nabídka vyžití a služeb (produktové balíčky, potlačení sezónnosti, motivace k prodloužení délky pobytu a jeho opakování);
3. atraktivní eventy.

Hodnocení úrovně prezentace památky

Na základě výše uvedených skutečností lze úroveň prezentace Podzámecké zahrady označit za **velmi dobrou**. Dle vytvořené stupnice hodnocení úrovně prezentace památky zahradního umění kategorie **2**.

stupnice hodnocení kvality prezentace památky

1	výborný	na velmi vysoké úrovni - dostatek kvalitních informačních a propagačních materiálů různého stupně odbornosti, kvalitní vícevrstevný informační systém, kvalitní průvodcovské služby, kvalitní internetové stránky - vše v několika jazykových mutacích, plně využitý potenciál památky,
2	velmi dobrý	základní prezentace a nabídka služeb z větší části na vysoké úrovni, potenciál památky využit z velké části
3	dobrý	základní nabídka služeb z větší části průměrné kvality - využita většina běžných forem prezentace památky, jen částečně využit potenciál památky
4	vyhovující	základní nabídka služeb průměrné kvality - využívána jen část běžných forem prezentace památky, využita jen malá část potenciálu památky
5	nevyhovující	základní nabídka služeb podprůměrné kvality - absence kvalitních informačních a propagačních materiálů, absence funkčního informačního systému, nedostatečná nabídka průvodcovských služeb, velmi málo využitý potenciál památky

Komunikace a prezentace hodnot památky zahradního umění má celou řadu aspektů, jež je nutné brát v potaz. Fungující komunikace vždy vychází z komplexního posouzení situace a zná odpovědi na následující otázky:

- Co chci sdělit? (*obsah zprávy*)
- Komu to chci sdělit? (*stanovení cílových skupin*)
- Jak to chci sdělit? (*volba kanálů/způsobů, kterými bude skupina oslovena*)

Prezentaci památek často chybí segmentace trhu dle vhodných kritérií. Hojně využívané pojetí „chceme postihnout širokou veřejnost“ a z něj plynoucí jednotný způsob oslovení všech návštěvníků je jednoduše chybné. Návštěvníci se totiž mohou lišit nejen ve svých sociodemografických charakteristikách, ale také ve svých kognitivních schopnostech, vizuální gramotnosti, míře znalostí, osobní historii atd. Pro komunikaci s dětmi předškolního věku zvolíme zcela jinou strategii než pro zaujetí středoškolského studenta, stejně tak místní senior bude mít jiné potřeby a požadavky než penzista přicházející ze zahraničí. Všechny spojuje jediné – očekávání. Doufají v zážitek, poznání, nové informace. Ty by měly být obsahově korektní a úplné, srozumitelné vzhledem ke specifickým potřebám jednotlivých skupin a především bezproblémově dostupné. Při tvorbě tabulky pro výstupy analýzy se proto zaměřte zejména na tato kritéria.

Hlavními cílovými skupinami, se kterými se pracuje v kroměřížských zahradách, jsou:

- děti a mládež (MŠ, ZŠ, SŠ)
- místní komunita
- turisté (domácí, zahraniční)
- odborníci (domácí, zahraniční)

Hodnocení stavu prezentace směrem k vybraným cílovým skupinám				
Cílové skupiny		obsah	srozumitelnost	dostupnost
Děti a mládež	MŠ	2	1	2
	ZŠ	1	1	2
	SŠ	2	1	2
Dospělí	místní komunita	2	2	1
	turisté domácí	1	2	1
	turisté zahraniční	1	2	1
	odborníci domácí	1	1	1
	odborníci zahraniční	1	1	2

Stupnice hodnot

Obsah

- 1 Informace podávané o památce obsahují dostatečně podrobné informace o památkových hodnotách;
- 2 Informace podávané o památce obsahují povrchní informace o památkových hodnotách;
- 3 Informace podávané o památce obsahují minimum údajů o jejích památkových hodnotách.

Srozumitelnost

- 1 Dobrá, vzhledem ke specifickým potřebám cílové skupiny;
- 2 Hůře srozumitelná, vzhledem ke specifickým potřebám cílové skupiny;
- 3 Nevyhovuje specifickým potřebám cílové skupiny (málo srozumitelná či zcela nesrozumitelná).

Dostupnost

- 1 Většina výstupů prezentace (komunikace) je běžně dostupná, dostupnost není výrazně omezena finančními či technickými možnostmi cílového uživatele;
- 2 Dostupnost je částečně omezena finančními či technickými možnostmi cílového uživatele;
- 3 Většina výstupů prezentace (komunikace) je zástupcům dané cílové skupiny špatně dostupná.

Děti a mládež – mateřské školy

▪ obsah

S ohledem na nízký věk cílové skupiny jsou upozaděny údaje o hodnotách památky zahradního umění a informovanost se soustřeďuje zejména na památku samotnou a vytváření vztahu k ní. Předškolní děti se tak většinou seznamují s fakty, že existuje rozdíl mezi zahradou domácí a zámeckou, co potřebují rostliny k životu, jakými změnami prochází zahrada během ročních období apod.

Výsledné hodnocení: 2

- srozumitelnost

V rámci edukačních programů zajišťovaných metodickým centrem lektori vždy interpretují jednotlivé hodnoty s ohledem na věk skupiny; přihlíží také ke specifickým potřebám daného kolektivu.

Výsledné hodnocení: 1

- dostupnost

Pro místní MŠ a MŠ z okolí Kroměříže existuje základní nabídka edukačních programů, které děti seznamují s Podzámeckou zahradou, Květnou zahradou a prostorem saly tereny kroměřížského zámku. Jejich anotace jsou volně přístupné na webových stránkách projektu Národní centrum zahradní kultury, začátkem druhého pololetí školního roku byla souhrnná nabídka s edukačními programy zaměřenými na MŠ rozeslána všem školám v okruhu cca 50 km od Kroměříže a dále byly jednotlivé pobídky pravidelně nabízeny formou emailové komunikace. S ředitelkami místních škol byla navíc realizována série osobních setkání, na kterých byly programy a jejich přínosy podrobně představovány. Jako problematyczny faktor z hlediska dostupnosti se však v případě této cílové skupiny ukázala být *fyzická* dostupnost památky – dojezdová vzdálenost nad 35 – 40 km je pro organizovanou skupinu malých dětí velmi složitá.³

Pro děti samotné jsou na stránkách projektu NCZK volně ke stažení obrázky, které si mohou vymalovat a které jim mají připomínat návštěvu kroměřížských zahrad.

Výsledné hodnocení: 2

Děti a mládež – základní školy

- obsah

U dětí navštěvujících základní školu už můžeme počítat s dovedností čtení a psaní i schopností lépe a déle se soustředit. S ohledem na jejich věk jim tedy může být představována jak památka samotná, tak její hodnoty. U této cílové skupiny je typická zvědavost, hravost, touha objevovat a tomu by měl být přizpůsoben také obsah prezentace. K tomuto účelu byly v minulých letech sepsány dva průvodce pro dětské návštěvníky – *Hravá Květná zahrada* a *Hravá Podzámecká zahrada*, mající formu sešitu naplněného úkoly a hádankami. Stejně tak jsou pro všechny školou povinné připraveny pracovní listy, které mohou buďto zakoupit v návštěvnických centrech kroměřížského zámku a Květné zahrady, nebo dostat k edukačnímu programu, k němuž se tiskovina vztahuje. Ty v sobě nesou základní informace o památce, jejich hodnotách a dále obsahují textové nebo výtvarné úkoly, které vhodně doplňují a rozšiřují sumu vědomostí o kroměřížských zahradách.

V práci s touto skupinou se však zatím nejlépe osvědčily lektorované programy, jež velmi dobře komunikují nejen památku samotnou, ale zejména její hodnoty. V rámci „výuky“

³ Otázka nedostupnosti památky neplatí pro cílovou skupinu rodiny s dětmi, které jsou ochotny překonávat i větší vzdálenosti. Proto se metodické centrum rozhodlo rozšířit nabídku svých aktivit o prázdninové akce určené právě rodinám s dětmi ve věku 3-15 let. Programy, zahrnující v sobě zážitkové poznávání památky, jejich funkcí a hodnot, jsou poskytovány zdarma (platí se pouze standardní výše vstupného do dané památky).

v zahradě se žáci hravou formou dozvídají, kdy a proč zahrady vznikly, z čeho se skládají, jaký je jejich význam, v čem jsou jedinečné apod.

Zvolený způsob umožňuje dětem aktivně získávat povědomí o důležitosti zahrad v dějinách umění i lidské každodennosti a o rolích osob, které stojí u jejich zrodu a svojí prací zajišťují jejich existenci. Zejména starší děti (7. – 9. ročník) lze ale považovat za rizikovou kategorii (všeobecný nezájem, tlak vrstevnické skupiny), u které jsou informace o památkách zahradního umění a jejich hodnotách častokrát potlačeny ve prospěch zábavnosti a „vtažení do děje“.

Výsledné hodnocení: 1

- srozumitelnost

Díky přímé interakci s lektory se v rámci edukačních programů mohou žáci ptát na případné nejasnosti. Vzájemná komunikace během lektorované hodiny tak předchází nesrozumitelnosti a umožňuje plně pochopit zamýšlený cíl programu a předat patřičné informace. I zde platí, že lektoři metodického centra vždy interpretují jednotlivé hodnoty s ohledem na charakteristiku skupiny a přihlíží ke specifickým potřebám daného kolektivu (slabší žáci, výtvarně zaměřená třída apod.).

Zpětnou vazbu k pracovním listům poskytuje zájemcům web projektu NCZK, kde mohou děti snadno ověřit správnost svých odpovědí, včetně vysvětlení, proč tomu tak je.

Výsledné hodnocení: 1

- dostupnost

Se vzrůstajícím věkem klesá problém *fyzické* nedostupnosti památky (pedagogové se ochotněji vydávají se staršími dětmi na delší cesty), což se také odráží v poptávce po edukačních programech. Vysoký zájem o programy ovšem odhalil slabinu, která snižuje dostupnost hodnot památky této cílové skupině, a sice nedostatečné personální obsazení metodického centra – kvůli velké vytíženosti lektorů se musí kolektivy zejména v jarních měsících⁴ odmítat.

Příkladem dobré praxe jsou volně stažitelné⁵ průvodce pro děti, pracovní listy (vhodné hlavně pro starší děti) jsou ovšem dostupné pouze za poplatek v návštěvnických centrech nebo v rámci placeného edukačního programu.

Výsledné hodnocení: 2

4 Ve spolupráci se školami nejsou kroměřížské zahrady limitovány ročními obdobími, pro MŠ se velmi dobře osvědčil edukační program ve skleníku Květné zahrady, v návaznosti na spolupráci s místní ZŠ metodické centrum nově koncipovalo program Čtyři roční období v zahradě.

5 V ideálním případě by děti měly stahovat průvodce na jim určeném dětském webu, který by jim srozumitelným jazykem přibližoval kroměřížské zahrady, jejich význam a hodnoty. Správným směrem se v tomto ohledu vydal například zámek Bečov, který dětem věnoval vlastní web (prodeti.zamek-becov.cz).

Děti a mládež – střední školy

- obsah

Programy vedené odbornými lektory představují účastníkům památky a jejich hodnoty na pozadí stavu a fungování společnosti v průběhu staletí. Aktivní formou tak studenty nutí zapojit své dosavadní znalosti a rozvíjet pochopení hodnot a významu zahrad na pozadí dobových funkcí památek zahradního umění.

Stejně jako u starších dětí ZŠ i zde se lektori mohou potýkat s nezájmem, proto se vyplácí umírnit penzum údajů a „učebnicových pouček“, které ustupují zábavnosti a zážitkovosti.

Výsledné hodnocení: 2

- srozumitelnost

Díky přímé interakci s lektory se v rámci programů mohou studenti ptát na případné nejasnosti. Vzájemná komunikace během lektorované hodiny tak předchází nesrozumitelnosti a umožňuje plně pochopit zamýšlený cíl programu a předat patřičné informace. I zde platí, že lektori metodického centra vždy interpretují jednotlivé hodnoty s ohledem na charakteristiku skupiny a přihlíží ke specifickým potřebám daného kolektivu (slabší studenti, zaměření školy apod.).

Výsledné hodnocení: 1

- dostupnost

Dostupnost informací o hodnotách památky je u této cílové skupiny limitována na placené edukační programy nebo informace určené dospělým návštěvníkům. U studentů středních škol předpokládáme vysokou počítačovou gramotnost a fakt, že hledají informace převážně na internetu, nahrává možnosti zpracovat atraktivní webovou prezentaci cílenou právě na tuto věkovou kategorii. Ta bohužel prozatím chybí.

Výsledné hodnocení: 2

Místní komunita

- obsah

Specifikum této cílové skupiny tkví především v tom, že může vnímat hodnoty obou kroměřížských zahrad prakticky denně in situ. Přítomnost památek a dění v nich se k ní dostává také skrze místní tisk, který věnuje Květné i Podzámecké zahradě značnou pozornost. Jak ovšem vyplývá z pravidelného monitoringu tisku, novináři se spíše než na hodnoty soustředí na prezentaci památek samotných. To má za důsledek vnímání obou památek spíše jako *tradiční součásti města* než jako *hodnotných památek UNESCO*. Tento obraz se snaží nabourat Metodické centrum zahradní kultury a NPÚ, ÚOP Kroměříž přednáškami, speciálními semináři a prohlídkami s odborným komentářem, které zdůrazňují hodnoty a význam obou místních zahrad.

Výsledné hodnocení: 2

- srozumitelnost

Vzhledem k socioekonomickým ukazatelům města Kroměříž jsou informace o hodnotách památek odbornějšího rázu. Osvědčila se proto série na sebe navazujících aktivit, při kterých se lidem na sebe informace o významnosti a hodnotách postupně „nabalují“ a dávají do souvislostí.

Výsledné hodnocení: 2

- dostupnost

Mimo tradiční nabídky (viz *turisté domácí*) jsou místní komunitě nabízeny i další akce (přednášky, workshopy, výstavy přímo v areálech památek) buďto zdarma, nebo za nízkou cenu. Místní knihovna navíc nabízí velmi dobře zpracovanou literaturu s tematikou památek zahradního umění, jejich významu a hodnot.

Výsledné hodnocení: 1

Turisté domácí

- obsah

Všechny informace určené turistům se nevyhýbají výčtu hodnot kroměřížských zahrad a jejich unikátnosti, nechybí zmínka o zápisu na seznam UNESCO, vnitřní propojenosti obou areálů a ideové kompozici.

Výsledné hodnocení: 1

- srozumitelnost

Hodnoty zahrad jsou vždy formulovány v širším kontextu, což zvyšuje prestiž památky a pomáhá turistům orientovat se. Turistům jsou k dispozici odborníky zpracované monografie, jejich odborný styl však může snížit srozumitelnost úplným laikům.

Výsledné hodnocení: 2

- dostupnost

Příchozím jsou k dispozici odborné publikace i informace na webu (volně stažitelné průvodce)⁶. Tištěnou nabídku doplňují pravidelné komentované prohlídky, které se obšírně věnují jak památkám zahradního umění samotným, tak jejich hodnotám a významu. Hodnoty jsou navíc často prezentovány v populárně-naučných pořadech zejména v rozhlase, v cestovatelských pořadech typu Toulavá kamera nebo tematických přílohách tiskových titulů.

Výsledné hodnocení: 1

⁶ Jako problematický článek v dostupnosti informací této cílové skupině se jeví scházející mezistupeň mezi průvodci zdarma a odbornými monografiemi, jejichž cena se šplhá do stokorun.

Turisté zahraniční

- obsah

Všechny informace určené turistům se nevyhýbají výčtu hodnot a unikátnosti kroměřížských zahrad, nechybí zmínka o zápisu na seznam UNESCO, vnitřní propojenosti obou areálů a ideové kompozici.

Výsledné hodnocení: 1

- srozumitelnost

Hodnoty zahrad jsou vždy formulovány v širším kontextu, což zvyšuje prestiž památky a pomáhá turistům orientovat se, prospělo by však zasazení do kontextu země, ze které turisté přicházejí. K větší srozumitelnosti by taktéž přispěla dostupnost průvodců a odborné literatury v mateřském jazyce.

Výsledné hodnocení: 2

- dostupnost

Zahrančním turistům jsou na místě nabízeny odborné publikace, před svým příjezdem si mohou z webu stáhnout a vytisknout průvodce v několika světových jazycích nebo si v předstihu objednat komentovanou prohlídku v AJ, přímo v Podzámecké zahradě se mohou svézt vláčkem, který kromě češtiny nabízí dalších 6 jazyků (angličtina, němčina, ruština, čínština, španělština, francouzština). Přesto by nabídce zejména pro Květnou zahradu prospělo rozšíření o další světové jazyky.

Výsledné hodnocení: 1

Odborníci domácí

- obsah

Vzhledem k odborným znalostem a speciálnímu vzdělání jsou této cílové skupině hodnoty předávány v maximální možné míře, a to jak formou odborných monografií a článků, tak prostřednictvím příspěvků na konferencích a přednášek.

Výsledné hodnocení: 1

- srozumitelnost

Autorský kolektiv všech tištěných materiálů a akcí pro tuto cílovou skupinu tvoří odborníci, kterým je blízký obdobný vyjadřovací styl a jazyk. Srozumitelnost daných podkladů je u této dané skupiny maximální.

Výsledné hodnocení: 1

- dostupnost

Domácím odborníkům jsou hodnoty prezentovány zejména ve specializovaném tisku, na přednáškách, seminářích a jsou jim určeny odborné metodiky. Nabídku dotváří odborné konference.

Výsledné hodnocení: 1

Odborníci zahraniční

- obsah

Odborníci ze zahraničí očekávají expertně zpracované informace, které jim představí zahrady do hloubky. K tomuto účelu slouží monografie o obou zahradách v anglickém jazyce. V angličtině lze také absolvovat komentovanou prohlídku s odborníky. Scházejí ale informace v dalších jazycích.

Výsledné hodnocení: 1

- srozumitelnost

Texty monografií i jejich překlady vytvořili odborníci z oboru kunsthistorie a zahradní architektury, jasnost a korektnost informací by tedy ani zahraniční experty neměla představovat problém.

Výsledné hodnocení: 1

- dostupnost

Této cílové skupině jsou sice určeny specializované tiskoviny v angličtině, elektronické (volně dostupné) materiály ovšem chybí.

Výsledné hodnocení: 2

SWOT analýza současného stavu prezentace hodnot Podzámecké zahrady v Kroměříži

Silné stránky	Slabé stránky
<p>+ kvalifikovaní odborníci (lektoři, průvodci, autoři publikací, experti na památky zahradního umění)</p> <p>+ kvalitně a odborně zpracované tiskoviny a aktivity</p> <p>+ schopnost přizpůsobit sdělení cílové skupině</p> <p>+ finanční dostupnost materiálů a aktivit podporujících image a hodnoty památek</p> <p>+ zázemí plně vybaveného edukačního centra</p> <p>+ informace v tištěné i online podobě</p> <p>+ čerpání finančních prostředků z národních a mezinárodních fondů</p>	<p>- nízký počet pracovníků, kteří vyvíjí aktivity směrem k cílovým skupinám</p> <p>- chybí mezistupeň mezi odbornými monografiemi a materiály zdarma</p> <p>- nedostatečná nabídka cizojazyčných publikací</p> <p>- koncentrace poptávky na sezónu (duben – září)</p> <p>- absence ucelené komunikační strategie zahrnující definici cílových trhů, tvorbu marketingových strategií, produktů a jejich marketingových mixů</p> <p>- nedostatečné zapojení nových ICT</p> <p>- schází online nabídka pro zahraniční odborníky</p>
Příležitosti	Hrozby
<p>? vytvoření dětského webu a webu/webové aplikace pro středoškoláky</p> <p>? využití moderních technologií</p> <p>? rostoucí poptávka po specializovaných produktových balíčcích</p> <p>? prodloužení sezónnosti</p> <p>? zapojení externích odborníků</p> <p>? rozvoj přeshraniční spolupráce v tvorbě společných turistických produktů v mateřském jazyce</p>	<p>! odchod kvalifikovaných pracovníků</p> <p>! nezáměr ze strany cílových skupin</p> <p>! sílící pozice a rozvoj konkurence</p> <p>! nepochopení cílů prezentace (chápání památky jako <i>místa</i>, ne jako <i>hodnoty</i>)</p> <p>! nedostatek financí na tvorbu nových publikací, tiskovin, nákup edukačních pomůcek apod.</p> <p>! absence spolupráce s okolními školami (nebudou prezentovat hodnoty památek zahradního umění, ale zahrady samotné)</p> <p>! nedostatečná podpora ze strany partnerských organizací</p>

Použitá literatura

DE PELSMACKER, P.; GEUENS, M., van den BERGH, J. 2003: *Marketingová komunikace*. Praha: Grada. 600 s. ISBN 80-247-0254-1.

FORET, M. 2011: *Marketingová komunikace*. Brno: Computer Press. 486 s. ISBN 978-80-251-3432-0.

JOHNOVÁ, R. 2008: *Marketing kulturního dědictví a umění*. Praha: Grada. 288 s. ISBN 978-80-247-2724-0.

KESNER, L. 2005: *Marketing a management muzeí a památek*. Praha: Grada. 304 s. ISBN 80-247-1104-4.

KOTLER, P.; KELLER, K. L. 2013: *Marketing management*. 14.vyd. Praha: Grada. 814 s. ISBN 978-80-247-4150-5.

SVOBODA, V. 2009: *Public relations moderně a účinně*. 2. vyd. Praha: Grada. 240 s. ISBN 978-80-247-2866-7.

SVOZILOVÁ, Alena. 2006: *Projektový management*. 2. vyd. Praha: Grada. 392 s. ISBN 978-80-247-3611-2.

VYSEKALOVÁ, J., MIKEŠ, J. 2009: *Image a firemní identita*. Praha: Grada. 192 s. ISBN 978-80-247-2790-5.